

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถ
ในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2556
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING HISTORICAL METHOD ON
HISTORICAL EVIDENCE EVALUATION AND SYNTHESIS THINKING ABILITIES
OF TENTH GRADE STUDENTS

Miss Prangreuthai Jaisuthi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Teaching Social Studies

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทาง
ประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โดย

นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ

สาขาวิชา

การสอนสังคมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พันธ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พันธ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดวงกมล สิ้นเพ็ง)

5383354527 : MAJOR TEACHING SOCIAL STUDIES

KEYWORDS :LEARNINGMANAGEMENT HISTORICAL METHOD / HISTORICAL EVIDENCE EVALUATION / SYNTHESIS THINKING

PRANGREUTHAI JAISUTHI : EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING HISTORICAL METHOD ON HISTORICALEVIDENCE EVALUATION AND SYNTHESIS THINKING ABILITIESOF TENTH GRADE STUDENTS.

ADVISOR : ASST. PROF. RACHANEEKORN HONGPHANUT , Ph.D.186 pp.

The purpose of this research was to compare the historical evidence evaluation and synthesis thinking abilities of tenth grade students who learned though the historical method and the conventionalmethod. The samples were two groups of Ratchanantajarn Samsenwittalai II School: an experimental group composed of 40 students and a control group composed of 40 students. The instruments for gathering data were two sets of the daily lesson plans: daily lesson plans based on thehistorical method and daily lesson plans based on the conventional method. The data were collected by the historical evidence evaluation test and thesynthesis thinking abilities test. The data were analyzed by frequencies, percentage, standard deviation (S.D.) and t-test.

The results of this research were as follows:

1. The post-test mean scores in the historical evidence evaluation test of the experimental group were significantly higher than the pre-test mean scores of the control groupat .05 level
2. The post-test mean scores in the synthesis thinking abilities test of the experimental group were significantly higher the thanpre-test mean scores of the control group at .05 level
3. The post-test mean scores in the historical evidence evaluationtest andthe synthesis thinking abilitiestest of the experimental group were significantly higher than the pre-test mean scores at .05 level.

Department : Curriculum and Instsruction

Student's Signature.....

Field of Study : Teaching Social Studies

Advisor's Signature.....

Academic Year :2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกร หงส์พันธ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และยังให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดวงกมล สิ้นเพ็ง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิจัย ทำให้การปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ โดยเฉพาะในสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกร หงส์พันธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถพล อนันตวรสกุล ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนทำให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทตติกุล ที่ให้ความกรุณาเป็นอย่างสูงในการสละเวลาอันมีค่ายิ่ง กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้มีการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ตรุเนตร อังชสวดี อาจารย์ สรสนันท์ ศรีประทักษ์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา รองศาสตราจารย์ วรณี แกมเกตุ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ หลอมทอง และอาจารย์ศศิพัชร จำปา ผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาอันมีค่ายิ่ง ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำ ตรวจสอบข้อบกพร่องของเครื่องมือดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับรุ่นพี่ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ และ อาจารย์พิชาติ แก้วพวง ที่กรุณาถามไถ่ความคืบหน้า ให้การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ นายสาโรจน์ จำปาศักดิ์ เพื่อนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา รวมถึง เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่คอยให้กำลังใจผู้วิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาของผู้วิจัย ดร.นฤเทพ ใจสุทธิ และ ดร.ปิ่นทอง ใจสุทธิ ผู้ให้กำเนิด ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษาอย่างหาที่สุดมิได้คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบคุณความดีแก่ทุกท่านที่มีส่วนในความสำเร็จของผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	10
การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์.....	41
ความสามารถในการคิดสังเคราะห์	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
3. วิธีดำเนินการวิจัย	53
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	56
วิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69

บทที่	หน้า
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	70
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	72
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
รายการอ้างอิง.....	85
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือ.....	92
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	98
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	100
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	110
ภาคผนวก จ ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์.....	165
ภาคผนวก ฉ ความสามารถในการคิดสังเคราะห์.....	168
ภาคผนวก ช ความสามารถในการประเมินค่าความสอดคล้องของเนื้อหา	171
ภาคผนวก ซ แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์.....	174
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	186

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	การวิเคราะห์ความสอดคล้องของรายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	38
ตารางที่ 2	ค่าความแปรปรวนของผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง.....	55
ตารางที่ 3	ผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 4	เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์.....	57
ตารางที่ 5	เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์.....	61
ตารางที่ 6	ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามและคำตอบ ในแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์	62
ตารางที่ 7	ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	64
ตารางที่ 8	จำนวนคาบเรียนของหัวข้อเรื่องในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไท	65
ตารางที่ 9	ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	70
ตารางที่ 10	ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	71
ตารางที่ 11	ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	71
ตารางที่ 12	ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง	71
ตารางที่ 13	ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ก่อนและ หลังเรียนของกลุ่มทดลอง.....	78

ตารางที่ 14	ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลอง.....	176
ตารางที่ 15	ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน ของกลุ่มควบคุม	171
ตารางที่ 16	ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	173
ตารางที่ 17	ความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	174

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ผู้เรียนกำลังศึกษาค้นคว้าข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากห้องสมุด.....	73
ภาพที่ 2 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นรายกลุ่ม	74
ภาพที่ 3 ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลเป็นภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือ.....	75
ภาพที่ 4 ผู้เรียนระดมความคิดในการวางแผนและร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงาน	76
ภาพที่ 5 ผู้เรียนนำเสนอผลงาน โมเดลจำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภาคเหนือ	76
ภาพที่ 6 ผู้เรียนบันทึกรายละเอียดที่พบเห็นบน โมเดลจำลองของแต่ละภาค	77
ภาพที่ 7 ข้อความบทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนกลุ่มทดลอง.....	77

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 สรุปความหมายของการคิดสังเคราะห์	44

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงในด้านการได้รับอิทธิพลทาง เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมจากต่างประเทศ และความแตกต่างทางด้านความคิด แหล่งข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเป็นผู้นำทางปัญญาให้กับประชาชนและนำพาสังคมไปสู่ความสงบสุขได้ ในด้านการศึกษาของไทยกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ดังที่ ทิศนา ขัมมมณี (2551) กล่าวว่า การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเต็มตามศักยภาพของตนนั้นเป็นเรื่องไม่ง่าย เนื่องจากมีองค์ประกอบและตัวแปรที่สำคัญ ได้แก่ ตัวผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอน วัสดุและสื่อการเรียนรู้และการสอน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนจึงถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ นอกจากนี้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549) พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ด้านความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีสถานศึกษาที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ 18.12 และความสามารถในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลรู้จักพิจารณาข้อดีข้อเสีย ความถูกต้อง ระบุสาเหตุ ผลค้นหาคำตอบ เลือกรูปแบบและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำเพียง ร้อยละ 18.74 ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาด้านคุณภาพการคิดของนักเรียนที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ เนื่องจากความสามารถในการคิดทั้ง 2 ประเภทจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น

วิชาประวัติศาสตร์ ถือว่าเป็นวิชาหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีได้ เนื่องจากเป็นวิชาที่รวบรวมประสบการณ์ของมนุษย์ทุก ๆ ด้าน ดังที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ถือเป็นการเสริมปัญญาแก่ผู้เรียนให้ได้ผ่านกระบวนการอ่าน การคิด การเขียน การพินิจ พิจารณา วิเคราะห์มาอย่างถ่องแท้ จะ

ช่วยกระตุ้นให้เขาได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มนานาชาติที่ควรดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ สุขุม อันเกิดจากสามัญสำนึกและพฤติกรรม สอดคล้องกับ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2541) ที่ได้กล่าวว่าประวัติศาสตร์กับชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ประวัติศาสตร์จึงมีบทบาทต่อ ประสบการณ์ของคนในอดีตด้านต่างๆ ทั้งนี้การศึกษาประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้เรียนโดยตรง ดังพระราชเสาวนีย์ของพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสวันมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2551 ณ ศาลาดุสิดาลัย ที่ว่า

“.....เมืองไทยนี้ พรพบุรุษเลือดทาแผ่นดิน กว่าจะมาถึงที่ให้เราอยู่
นั่งอยู่กันสบาย มีประเทศชาติ เรากลับไม่ทำให้เรียนประวัติศาสตร์ ไม่รู้ว่า
ใครมาจากไหนเป็นความคิดที่แปลกประหลาด อย่างที่อเมริกาถามไป
เขาก็สอนประวัติศาสตร์บ้านเมืองเขา ที่ไหนประเทศไหนเขาก็สอน.....”
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากพระราชเสาวนีย์ข้างต้น ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้เร่งปรับปรุงการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น โดยจัดให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้รายวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับรายวิชาประวัติศาสตร์ที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ดังที่ เฉลิม นิดิเขตต์ปรีชา (2545) ได้กล่าวถึงปัญหาของผู้เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ไว้ว่า ผู้เรียนไม่สนใจเรียน เพราะไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ ครูส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นขณะที่เรียนในชั้น นอกจากนี้ครูควรมีวิธีการสอนใหม่ ๆ และส่งเสริมกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้นซึ่งการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่เรียนรู้มากขึ้นนั้น ผู้สอนต้องมีความสามารถในการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์มากขึ้นซึ่งวิธีการอย่างหนึ่งที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ก็คือ วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน ตามแนวทางของวิธีการทางประวัติศาสตร์และเข้าถึงองค์ความรู้นั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543) ได้กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการค้นหาเหตุผลสรุปในงานค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ที่เกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ อันอยู่บนพื้นฐานของ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเอามาอย่างเป็นระบบ มีการตั้งข้อสมมุติฐานเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการตีความหลักฐาน ดังนั้นความสำคัญของการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก็คือ การวินิจฉัย หรือตีราคา เรื่องราว ความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตามท้องเรื่อง หรือตามสถานการณ์นั้น ๆ การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก หมายถึงการประเมินค่าโดยใช้เกณฑ์จากสิ่งภายนอกเรื่องราวนั้น ๆ เป็นหลักในการพิจารณาตัดสิน จะเห็นได้ว่าการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญและอยู่ในขั้นตอนของ วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของข้อมูลที่สามารถเชื่อถือได้และเป็น ข้อเท็จจริงอันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542(2542) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 ได้ระบุไว้ในมาตรฐานที่ 4 ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เน้นด้านผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์ ได้ตรงอย่างมีวิสัยทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวัดและประเมินผลตามแนวความคิดของ Bloom (1956) ที่กล่าวว่า การวัดความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการคิดและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีคุณภาพทางด้านสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ศิโรตม(2545) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกพัฒนาทักษะการคิดด้วยตนเอง และเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางการคิดในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีผลต่อการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของผู้เรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีระบบขั้นตอน ต้องอาศัยความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในขั้นของการวิเคราะห์หลักฐานและนำเสนอข้อมูลหรือความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการคิดสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง การทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ

ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ได้นั้น จึงต้องอาศัยการฝึกให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีหลักการให้ได้มา ซึ่งองค์ความรู้ที่ถูกต้อง โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อยู่บนหลักการและเหตุผลที่สามารถอธิบาย ได้อย่างชัดเจนส่งผลให้การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถพัฒนาการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบจากการวิจัยที่นำมาใช้ในการตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

ณัฐกรณ์ คำชะอม (2545) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ

ทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจรรณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

อารียา ศิโรตม (2545) ได้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจรรณญาณสูงกว่่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจรรณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มที่มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักเรียนกลุ่มที่มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. นักเรียนกลุ่มที่มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นิยามศัพท์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์หมายถึงการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นตั้งประเด็นปัญหา** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคำถาม หรือความสงสัย ประเด็นปัญหาเป็นคำถามทั่วไปที่ไม่ขัดต่อศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และคำถามนั้นเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน

2. **ขั้นค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล** หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหา คำถามหรือสมมติฐาน
3. **ขั้นวิเคราะห์หลักฐาน** หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมานั้นมาอภิปราย แล้ววิเคราะห์ข้อมูล
4. **ขั้นสรุปผล** หมายถึงการจัดกิจกรรมที่มีการสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา
5. **ขั้นการนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง** หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานนั้นมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่

ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึงความสามารถในการตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีทั้งการประเมินภายในและภายนอก ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวทางของ วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543) ดังนี้

1. **ประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายใน** หมายถึง การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานว่า มีความน่าเชื่อถือมาก ปานกลาง หรือไม่น่าเชื่อถือทั้งหมด
2. **การประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายนอก** เป็นการมุ่งวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ไม่ว่าจะเป็นส่วนบางส่วนหรือทั้งหมด โดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่น

ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ต้องอาศัยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน และอาศัยทักษะในการดึงประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะมีจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ แต่คัดสรรมาเฉพาะส่วนที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่จะคิด แล้วนำผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่ อีกรูปหนึ่งและมีคุณลักษณะ โครงสร้างหรือหน้าที่ใหม่ แปลก แตกต่างไปจากของเดิม การวิจัยในครั้งนี้จะให้ความหมายในการคิดสังเคราะห์ตามรูปแบบของบลูม (Benjamin S.Bloom, 1964) ดังนี้

1. **การคิดสังเคราะห์ข้อความ** หมายถึงความสามารถในการสังเคราะห์ข้อความโดยสื่อหรือการพูด การเขียน กิจกรรมในด้านนี้จึงเต็มไปด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อเรื่องราวที่กำหนด การวิจารณ์และการหาข้อยุติบางประการ อาจเป็นข้อความที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกเล่าบรรยาย ชักชวน ให้ความประทับใจหรือเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

2. **การคิดสังเคราะห์แผนงาน** หมายถึงความสามารถในการสร้างโครงการหรือวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นความสามารถในการที่จะนำข้อมูลเรื่องราว เหตุการณ์ที่กำหนดให้มา

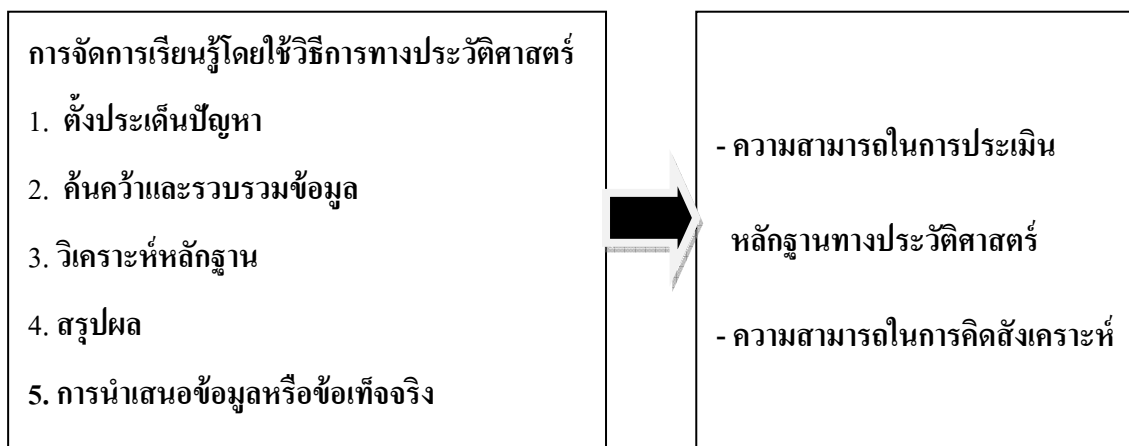
หาวิธีการว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้เรื่องที่ต้องอาศัยข้อมูลเหล่านี้สามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้ เช่น วางแผนเพื่อทดลอง วางแผนเพื่อสอนในรูปแบบใหม่

3. การคิดสังเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอานามธรรมย่อย ๆ ทั้งหลายมาผสมกลมกลืนกันเพื่อให้เป็นรูปใหม่ หน้าทีใหม่ นามธรรมในที่นี้อาจเป็นปรากฏการณ์ ข้อความ สัญลักษณ์ คุณลักษณะใด ๆ ก็ได้ เมื่อนำมาเกี่ยวพันแล้วจะทำให้เปลี่ยนลักษณะออกไป เป็นลักษณะของการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นการนำเอาหลักวิชา มโนภาพ ทฤษฎี หรือโครงสร้างมาผสมกลมกลืนกันนั่นเอง

ผู้เรียนหมายถึงนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนราชันนทาทจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 (กรุงเทพมหานคร) สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการอื่นที่ไม่ใช่วิธีการทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ และการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มทดลองสองกลุ่ม (Two groups Pre - test and Post-test) ซึ่งเป็นการกำหนดประชากรและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปี

การศึกษา 2556 โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

2. ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

2.1 ตัวแปรจัดกระทำ คือ

- 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

- 1) ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 2) ความสามารถในการคิดสังเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสังเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

- 1.1 ความหมายและธรรมชาติของประวัติศาสตร์
- 1.2 ความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์
- 1.3 การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์
- 1.4 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 1.6 รายวิชาประวัติศาสตร์กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตอนที่ 2 การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

- 2.1 ความหมายและแนวคิดในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 2.2 การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 3 ความสามารถในการคิดสังเคราะห์

- 3.1 ความหมายของการคิดสังเคราะห์
- 3.2 ประเภทของการคิดสังเคราะห์
- 3.3 ขั้นตอนการคิดสังเคราะห์
- 3.4 การประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

1.1 ความหมายและธรรมชาติของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ตามความหมายตามพจนานุกรม หมายความว่า “ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมา หรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้น ตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2522) และมาจากคำในภาษากรีกว่า “historia” ซึ่งหมายความว่า การได้สวนหรือค้นคว้าประวัติศาสตร์ คือการศึกษาประวัติความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากการที่ได้บันทึกเก็บไว้ หรือประสบการณ์จากผู้มีอาวุโส ความหมายของคำนี้เกิดจากการสมาสคำศัพท์ภาษาบาลี “ประวัติ” ซึ่งหมายถึง เรื่องราวความเป็นไป และคำศัพท์ภาษาสันสกฤต “ศาสตร์” ซึ่งแปลว่าความรู้ สำหรับศัพท์ “ประวัติศาสตร์” ในภาษาไทยถูกบัญญัติขึ้นโดย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเทียบเคียงกับคำว่า “history” และเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมมากกว่าคำว่า “พงศาวดาร” ที่ใช้กันมาแต่เดิม คือ วิชาที่กล่าวถึงความเป็นมาของมนุษย์นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ธิดิมา พิทักษ์ไพรวรรณ, 2525) ได้มีนักประวัติศาสตร์ นิยามความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ต่างกัน อาทิ เช่น

Kochhar(1979) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของประวัติศาสตร์ ในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคนที่เน้นความพยายามและการประสบความสำเร็จของบุคคลนั้น ๆ เปรียบเสมือนคนที่เดินทางไปในที่ต่าง ๆ ทั้งบนผืนดินและแผ่นน้ำมากกว่าที่จะไปศึกษาคนที่อยู่กับที่ไม่ไปไหน รวมทั้งเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ดิ้นรนของมนุษย์ที่ผ่านมามากอดระยะเวลาอันยาวนาน เราสามารถทำความเข้าใจขอบเขตของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยใช้วิธีการเลือกชีวประวัติที่มีอยู่อย่างมากมายและแสดงเรื่องราวของชีวิตนั้น ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและมนุษย์

2. ประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับคนในช่วงเวลาอันยาวนาน ปัจจัยทางด้านเวลาจึงเป็นส่วนที่สำคัญของประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับลำดับเรื่องราวของเหตุการณ์ต่าง ๆ และแต่ละเหตุการณ์ยังเกิดขึ้นในช่วงเวลาเฉพาะนั้น ๆ เวลายังสามารถบอกถึงมุมมองต่าง ๆ ที่มีต่อเหตุการณ์ และทำให้เกิดความกระจ่างชัดของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งในความเป็นจริงแล้วประวัติศาสตร์ของมนุษย์ก็คือกระบวนการของพัฒนาการมนุษย์ในระยะเวลาที่ยาวนาน

3. ประวัติศาสตร์ยังเกี่ยวข้องกับคนที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อีกด้วย การศึกษาผู้คนและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ รวมถึงสิ่งอื่น ๆ เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งด้วย นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ยังเป็นการศึกษากิจกรรมของคนที่มีความหลากหลายทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อีกทั้งยังรวมถึงการบรรลุเป้าหมาย และการประสบความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ ด้วย

4. ประวัติศาสตร์ช่วยอธิบายปัจจุบัน ปัจจุบันนั้นมีวิวัฒนาการมาจากอดีต ดังนั้น หน้าที่ของประวัติศาสตร์ก็คือการเรียนรู้วิวัฒนาการความเป็นมาของความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่กำหนดไว้ ค้นหาสิ่งเหล่านั้นเพื่อช่วยไขปริศนาของธรรมชาติของสิ่งที่เกิดขึ้นและขอบเขตของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

5. ประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวเนื่องและความสัมพันธ์สอดคล้อง ไม่มีเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นโดยลำพังโดยไม่มีสิ่งอื่นมาเกี่ยวข้อง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องมีพื้นฐานมาจากเหตุการณ์ก่อน ๆ ดังนั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากเหตุการณ์ในอดีต จะทำให้เกิดเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันเป็นเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่จะถูกถ่ายทอดไปจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งสู่อีกสังคมหนึ่ง ดังนั้น ความต่อเนื่องนี้เองจึงเป็นสิ่งสำคัญของประวัติศาสตร์

Newton. (2002) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ว่า คือการบันทึกเรื่องราวของมนุษย์ บันทึกข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ไม่มีบันทึกใด ๆ ที่จะให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน นักประวัติศาสตร์ต้องเป็นผู้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตขึ้นใหม่ โดยการอธิบายและให้ความหมายกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มี แต่อย่างไรก็ดี หลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สมบูรณ์เท่าใดนัก

สมศักดิ์ ชูโต (2527) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับมนุษย์ ย่อมเป็นประวัติศาสตร์ ดังนั้น ประวัติศาสตร์ จึงครอบคลุมถึงวิชาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ การที่ประวัติศาสตร์มีความหมายที่กว้างเช่นนี้ มิได้หมายความว่าเฉพาะปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์เท่านั้น แต่รวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติอีกด้วย การกระทำของมนุษย์ และปรากฏการณ์ของธรรมชาติเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมออย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ ประวัติศาสตร์ย่อมครอบคลุมถึงสิ่งทุกอย่างที่มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ก็พิสูจน์แล้วว่า ไม่มีอะไรในจักรวาลที่ยังคงอยู่โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ล้วนแล้วแต่เป็นประวัติศาสตร์

แถมสุข นุ่มนนท์ (2533) ได้ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ว่าประวัติศาสตร์ คือ การได้สวนเข้าไปให้รู้ถึงความจริง ถึงทุกสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำ ได้คิด ได้หวัง และได้รู้สึก ฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม และสภาพการณ์ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางวิวัฒนาการของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งวิชาประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในทุกแง่มุม อยากรู้ก็ตาม มีความจริงประการหนึ่งที่มองผ่านไปไม่ได้ คือวันหนึ่ง ๆ คนจำนวนมากสร้างพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำ ความคิด

ความหวัง และความรู้สึก ซึ่งประวัติศาสตร์ไม่สามารถจะครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงต้องตีความหมายของประวัติศาสตร์ให้แคบเข้ามาว่า พฤติกรรมใด ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัวโดยตรงจะไม่ถือเป็นประวัติศาสตร์จนกว่าจะไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการของส่วนรวม หรือไปมีอิทธิพลกระทบต่อคนหมู่มากในสังคม ประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องของวิวัฒนาการทางสังคมของคนจำนวนมาก หรือของกลุ่มคนที่เล็กลงมา หรือปัจเจกชนที่มีพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2541) ได้ให้ความหมายว่า วิชาประวัติศาสตร์เป็นที่รวมประสบการณ์ของมนุษย์ทุก ๆ ด้าน อันเกิดจากสามัญสำนึกและพฤติกรรม ประวัติศาสตร์กับชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ประวัติศาสตร์จึงมีบทบาทต่อคนในสังคมเสมอมาและยังคงมีบทบาทเกี่ยวกับชีวิตและสังคมต่อไป เนื่องจากสาระของประวัติศาสตร์มักเกี่ยวข้องกับการอธิบายเพื่อหาความหมายของการเปลี่ยนแปลง ความต่อเนื่องของปรากฏการณ์จากสมัยหนึ่งไปสู่ปรากฏการณ์อีกสมัยหนึ่ง โดยมีนักประวัติศาสตร์เป็นผู้เชื่อมโยงอดีตเข้าสู่ปัจจุบันและอนาคต หรืออีกนัยเป็นการอธิบายว่า อดีตส่งผลต่อปัจจุบันอย่างไร และปัจจุบันส่งผลต่ออนาคต

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545) ได้สรุปความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์นั้นมีความหมายอยู่ 2 ประการ คือ

1. ในความหมายของศาสตร์แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์มีความหมายถึง ประมวลวิทยาการความรู้ ประสบการณ์และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ ซึ่งได้ก่อให้เกิดวิวัฒนาการและการแปรเปลี่ยนปรับปรุงมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ตามความต้องการ ตามความหวัง และพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ

2. ในความหมายที่เป็นวิชาความรู้แขนงหนึ่ง ประวัติศาสตร์ หมายถึง บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของโลก วิวัฒนาการ ความสามารถ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้น ประวัติศาสตร์ในสภาวะนี้ จึงอาจจำแนกแยกย่อยออกได้เป็นเรื่องราวหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์กฎหมาย ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ และประวัติศาสตร์ศาสนา เป็นต้น

สิริวรรณ ศรีพหล (2555) ได้กล่าวว่า วิชาประวัติศาสตร์มีพัฒนาการของศาสตร์สืบต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน โดยศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตเพื่อให้เข้าใจถึงพื้นฐานและวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ วิชาประวัติศาสตร์มีปรัชญาที่เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ส่วนทฤษฎีประวัติศาสตร์เป็นความพยายามของนักประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้

เป็นหลักอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ ด้วยหลักฐานและเหตุผล การศึกษาความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดของมนุษย์ เพื่อเป็นบทเรียน และเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตนเองและของสังคมปัจจุบันไว้ เป็นหมวดวิชาที่มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ แต่วิชาประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในหมวดสังคมศาสตร์ มีขอบข่ายและเนื้อหาสาระที่มากกว่าวิชาอื่น ๆ ในหมวดสังคมศาสตร์ด้วยกัน เพราะเนื้อหาวิชานี้เน้นการศึกษาเหตุการณ์ที่ผ่านไปในอดีต รวมทั้งเหตุการณ์ปัจจุบันที่กำลังจะเป็นประวัติศาสตร์ และเนื้อหาที่ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมอีก

จากการศึกษาความหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วยเหตุการณ์ทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเหตุการณ์ที่เป็นพลวัต หมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจมีผลมาจากการศึกษาค้นคว้า และการค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในมรดก วัฒนธรรมของมนุษยชาติ มีความรู้ ความคิดอ่านอย่างกว้างขวาง ทันทต่อเหตุการณ์และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งเป็นการฝึกฝนความอดทน รอบคอบ และความสามารถในการวินิจฉัย สามารถนำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และธรรมชาติของประวัติศาสตร์ มีปัจจัยสำคัญคือ เวลา การลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้เข้าใจความหลากหลายของกิจกรรม เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนจนสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันของมนุษย์ได้ สรุปได้ว่าประวัติศาสตร์มี 2 ความหมายคือ

1. ประวัติศาสตร์ คือ ข้อความที่บันทึกเรื่องราว และรายละเอียดทุก ๆ เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ และเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตในทุก ๆ เรื่องที่มีความสำคัญ หรือมีความพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ การเกิด การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อ โดยต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับเวลา เหตุการณ์ และสถานที่เป็นหลัก

2. ประวัติศาสตร์ คือ ศาสตร์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วย วิชาที่ใช้ในการศึกษาข้อความรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจข้อความรู้ทางประวัติศาสตร์ และนำข้อความรู้นั้นมาสรุปขึ้นเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

1.2 ความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์

เฉลิม มลิตา (2522) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. การเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ เท่ากับเป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจความจริง เพื่อเข้าใจถึงปรัชญาชีวิต เพราะการศึกษาประวัติศาสตร์ ก็คือ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ศึกษาความจริงเกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของโลก และการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับความเป็นจริง ทั้งนี้ก็เพื่อให้บรรลุถึงแก่นแท้แห่งปรัชญาประวัติศาสตร์ ซึ่งก็คือความพยายามที่จะใช้สติปัญญาทำความเข้าใจในความจริงของประวัติศาสตร์ เพื่อให้พบความจริงอันสูงสุด และไม่เปลี่ยนแปลง

2. เป็นวิถีทางก่อกำเนิดและพัฒนาปัญญา และสติปัญญา เพราะการศึกษาค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างประสบการณ์ในอดีตที่มีคุณค่าขึ้นใหม่ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลผู้มีคุณสมบัติที่สำคัญหลากหลายประการ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความยุติธรรม ความอดทน ความวิริยะอุตสาหะ ความมีระเบียบ ความช่างสังเกต ความละเอียดถี่ถ้วน ความรอบคอบ ความรอบรู้ และความเฉลียวฉลาด ประกอบกับการเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ จึงจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรค และค้นพบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เป็นความจริงและมีคุณค่า

3. เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ด้วยการตัดวงความรู้และความจริงจากประวัติศาสตร์ อาจจะทำให้ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ศึกษาเป็นคนเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคน ทันเหตุการณ์และทันสมัย

4. เป็นพื้นฐานในการเสาะแสวงหาความรู้ในแขนงต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี

5. ประวัติศาสตร์สามารถสนองความต้องการ และความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นคุณลักษณะทางพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ได้

6. ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเรื่องราวความจริงหลาย ๆ ประเภท ในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นการฝึกให้คิดตอบ อ่านและเรียนรู้ มีคุณค่าและน่าสนใจ ทั้งอาจเลือกได้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของแต่ละคนด้วย

7. บรรดาความรู้และแบบอย่างในประวัติศาสตร์ เป็นประสบการณ์สำหรับผู้ศึกษาที่อาจใช้เป็นแนวทางในการกล้าเผชิญกับความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตและเป็นข้อมูลเพียงพอในการพิจารณา วิวินิจฉัย และตัดสินใจปัญหาใด ๆ อันพึงจะมีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งเป็นคุณประโยชน์แก่คนทุกวงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการทูต นักการเมือง และรัฐบุรุษ

8. ประวัติศาสตร์สอนให้ผู้ศึกษาเป็นคนรักความจริง มีคุณธรรม และหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเสมอ

9. การสร้างจินตนาการ ในขณะที่ศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นับว่ามีคุณประโยชน์และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกการคิด สร้างความคิดรวบยอด

หรือมโนทัศน์ อันเป็นแก่นของความรู้ ซึ่งผู้ศึกษาจะสร้างให้เกิดขึ้นได้ แตกต่างกันไปตามขีดความสามารถทางสติปัญญาของแต่ละคน

10. เป็นรากฐานนำไปสู่การฝึกให้มีนิสัย ทักษะ และค่านิยมที่ดี ที่ถูกต้องในชีวิต เช่น การเป็นผู้มีมนุษยธรรม มีเหตุผล รู้จักเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ชอบใฝ่หาความรู้ มีวิจรรณญาณ กล่าววิพากษ์วิจารณ์ในแนวทางริเริ่มสร้างสรรค์ กล่าวแสดงออกในทางที่ถูกและมีเหตุผล ตลอดจนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความรอบคอบและรู้จักขั้นตอนของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการอ้างอิงและใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก

คณัช ไชโยธา (2522) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. ทำให้รู้จักพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ทำให้รู้อะไรกว้างขวาง มีความเข้าใจและกล้าที่จะตัดสินใจต่าง ๆ ว่าแท้จริงเพียงใด เกิดจินตนาการและรับฟังสิ่งต่าง ๆ โดยรู้จักลำดับใจความสำคัญ ๆ บางตอนได้ดี ตลอดจนรู้จักคิดและนำมาพูด อ่านและเขียนได้

2. ทำให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เหมาะสมโดยการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือและอ่านข่าว

3. เพื่อให้มีความรักชาติบ้านเมืองของตน ภาคภูมิใจในเอกราชของชาติ รู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม รู้จักเคารพยกย่องเกียรติคุณของบรรพบุรุษ เป็นผู้มีความรู้ลึก และจิตใจสูง ตลอดจนสร้างนิสัยที่ดี

4. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

5. ให้รู้สิ่งใดให้รู้จริง ไม่ใช่แบบกว้าง ๆ หรือเดาสุ่ม

สมคิด ศรีสิงห์ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. ได้ทราบเรื่องราวความเป็นมาของความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ของนานาชาติในโลก ทั้งอดีตและปัจจุบัน

2. มีความรู้ ความคิดอ่านอย่างกว้างขวาง เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทันเหตุการณ์ ทันสมัยทันคน

3. เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ผิดพลาดที่แล้วมา และช่วยแก้ไขสังคมให้ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะนักปกครอง นักการเมืองจะมีประโยชน์อย่างยิ่ง

4. มีความเข้าใจในข่าว เหตุการณ์ความเป็นอยู่ประจำวัน ฯลฯ ดีขึ้น พอที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างดี

5. เกิดความเข้าใจในมรดก วัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ เช่น วรรณศิลป์ วิธีการดำรงชีวิต

6. ช่วยฝึกความเข้าใจในการแสดงออกอย่างถูกต้องทางด้านวินัยปัญญา สามารถหยั่งรู้ เหตุการณ์ แยกความสำคัญ รู้จักแยกความผิดพลาดเล็กน้อยออกจากความสำคัญ รู้จักการโฆษณาชวนเชื่อออกจากความจริงได้

7. ช่วยฝึกอบรมคนให้สามารถเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยใจที่มุ่งมั่น เพื่อความจริง สนับสนุนการอภิปรายอย่างเสรีแล้วตกลงกันได้ด้วยการประนีประนอม

8. เป็นความรู้ประกอบงานอาชีพของผู้เรียน เช่น นักหนังสือพิมพ์ ครูอาจารย์ บรรณารักษ์ นักจัดการวิทยุ โทรทัศน์ นักการเมือง นักปกครอง ฯลฯ

9. ให้ความรื่นรมย์แก่ผู้อ่าน เพราะประวัติศาสตร์มีหลายเรื่องราว หลายแบบตามความสนใจของคนแต่ละคนอยู่มาก

10. ประวัติศาสตร์มีส่วนช่วยให้คนเป็นคนที่มีมนุษยธรรม

ทศนัย ไกรทอง (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้ คือ

1. ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาประสบการณ์ของคนในอดีตที่ผ่านมา หมายความว่า ถ้าปราศจากวิชานี้ เราจะไม่สามารถทราบได้ว่า เราเป็นใคร และจะเป็นอย่างไรต่อไป

2. ประวัติศาสตร์เป็นการบันทึกประสบการณ์ทุกด้านของมนุษย์ ลักษณะที่สำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ในข้อนี้คือ ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่บันทึกประสบการณ์ทุกด้านของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย แม้แต่เหตุการณ์ปัจจุบันที่เพิ่งเสร็จสิ้น ไปก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์

3. ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ปลูกฝังคุณค่า ในการแสดงความคิด ซึ่งไม่เพียงแต่การศึกษาประวัติศาสตร์จะช่วยให้เราเรียนรู้ประสบการณ์ของสังคมมนุษย์ในอดีตเท่านั้น แต่ประวัติศาสตร์ช่วยให้พัฒนาความมีเหตุผลของผู้เรียน ในการพัฒนาเจตคติต่าง ๆ ขึ้นในจิตใจทำให้เป็นผู้ที่มีความฉลาด

4. ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจปัญหาซึ่งเทคนิคการสอนประวัติศาสตร์ มิใช่เพียงแต่คำนึงถึงเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องการเน้นถึงความสำคัญ ของเทคนิคการสอนที่จะส่งเสริมให้สามารถวินิจฉัยข้อสรุปได้อย่างมีเหตุผล โดยอาศัยข้อมูลทางประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา

5. ลักษณะการเสนอเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งที่ครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์จะต้องเสริมสร้างให้แก่ผู้เรียนคือ ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาสังคมมนุษย์ที่ไม่หยุดนิ่ง แต่จะต้องมีการผันแปรไปตามความคิดเห็นของแต่ละคนแต่ละยุคสมัย ดังนั้น การสอนประวัติศาสตร์จึงต้องคำนึงถึงเหตุการณ์และความคิดของคนในสมัยนั้นเป็นสำคัญ

6. ประวัติศาสตร์เป็นการสร้างความเป็นพลเมืองดี เนื่องจากเนื้อหาของประวัติศาสตร์ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของโลกที่เขาดำรงชีวิตอยู่

สุเนตร ชุตินทรานนท์ (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของการศึกษาประวัติศาสตร์ คือช่วยให้มนุษย์เกิดสำนึกในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน อันสร้างคามภูมิใจ และกระตุ้นความรู้สึกรักในชาติหรือเผ่าพันธุ์ ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้, ประวัติศาสตร์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากอดีตเพื่อเป็นบทเรียน สำหรับปัจจุบัน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้เข้าใจถึงปัญหา สาเหตุของ ปัญหา และผลกระทบจากปัญหา, การศึกษาประวัติศาสตร์ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ซึ่ง สามารถนำความรู้เหล่านั้น ไปกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินนโยบายให้เป็นประโยชน์ต่อทั้ง ปัจจุบันและอนาคต, วิธีการทางประวัติศาสตร์ทำให้ผู้ศึกษาสั่งสมประสบการณ์และทักษะในการ วิเคราะห์ ใต้สวน และแก้ปัญหา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาสาขาอื่น ๆ คุณสมบัตินี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรในสังคมที่เจริญก้าวหน้า และมีพัฒนาการสูงสำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์นั้นจะต้องมีคุณสมบัติต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. มีความเป็นกลาง (Objectiveness or Objectivity)
2. มีความคิดที่เป็นประวัติศาสตร์ (Historical thinking)
3. มีความถูกต้องแม่นยำ (Accurary)
4. ความเป็นระเบียบในการจัดเก็บและบันทึกข้อมูล (Love of order)
5. มีลำดับการทำงานที่เป็นตรรกะ (Logic)
6. มีความซื่อสัตย์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง (Honesty)
7. มีความระมัดระวังในการใช้หลักฐาน (Self-awareness)
8. มีจินตนาการ (Historical imagination)

จากการศึกษาความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษา ประวัติศาสตร์มีความสำคัญในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจความจริง พิจารณาสິงที่ ได้รับรู้ว่าเป็นลำดับ ทำให้เข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และเกิดความเข้าใจในมรดก วัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตลอดจนช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมให้ดีขึ้น โดยหลีกเลี่ยงสิ่งที เคยผิดพลาดมาแล้ว เข้าใจข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน ส่งผลให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เป็นคน เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ทนคน ทนเหตุการณ์และทันสมัย

1.3. การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

Clark (1973)กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์มีดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีความคิดทางประวัติศาสตร์ คือ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของประวัติศาสตร์ว่าเป็นการนำอดีตมาศึกษา เพื่อประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต

2. สอนให้นักเรียนมีความคิดวิเคราะห์ วิจัย

3. สอนให้นักเรียนสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้โดยเรียนรู้ว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ มีวิถีความเป็นไปเช่นใด และใช้ความรู้ในอดีต เพื่อจะทำให้เข้าใจปัจจุบัน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

4. สอนให้นักเรียนเข้าใจวิชาประวัติศาสตร์ คือสถานภาพของทุก ๆ สิ่งในปัจจุบัน อันสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งปัจจุบันกำลังจะเกิดขึ้นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และมีอิทธิพลต่ออนาคต

5. สอนให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ถ้าการสอนประวัติศาสตร์ทำให้นักเรียนเกิดความรักในวิชานี้ได้ ครูผู้สอนก็จะประสบความสำเร็จ

สมคิด ศรีสิงห์ (2523) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. หลักฐานต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์อาจมีแตกต่างกัน ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ความจริงก็ต้องเป็นความจริง ข้อสันนิษฐาน วิจัย ควรจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงและเหตุผลที่ถูกต้อง

2. หลักฐานข้อเท็จจริงบางตอนที่มีผู้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งกัน เมื่อนำไปใช้สอน ต้องยึดแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแบบเรียนที่กำหนดให้เป็นหลัก

3. ตำราของผู้เรียนบางท่าน เขียนหรือบันทึกเหตุการณ์เกินความเป็นจริง แทรกความคิดเห็นทางด้านชาตินิยมอย่างรุนแรงไว้ ครูต้องมีเหตุผลในการที่เลือกใช้ โดยยึดถือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเป็นหลักฐาน

4. เหตุการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อเนิ่นนานไปก็จะกลายเป็นประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ จึงควรศึกษาไว้ทันที ไม่ควรปล่อยให้ล่วงเลยไปนานแล้วจึงค่อยมาศึกษา จะเป็นการช่วยให้ครูใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในอนาคตได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ประวัติศาสตร์ถ้าสอนอย่างถูกต้อง อาจจะทำให้ผู้เรียนเป็นคนรู้จักแสดงความคิดเห็น มีมนุษยธรรม แต่ถ้าสอนอย่างไม่รอบคอบ หรือสอนผิด ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนใจแคบ และเลื่อมใสในอุดมคติอย่างบ้าคลั่ง

6. ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับชีวิต ผู้เรียนอาจจดจำนำเอาเหตุการณ์จากประวัติศาสตร์มาใช้ในชีวิตจริงของตนได้ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลมากในการที่จะป็นให้ ผู้เรียนเป็นอย่างไรก็ได้ ดังนั้นครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์จึงควรเป็นคนที่มีความสนใจเป็นธรรมชาติ มีมนุษยธรรมให้มากที่สุด

วินัย พงศ์ศรีเพียร (2543) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทยไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนทัศนคติ ครูที่ดีต้องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่ตนเองสอน และต้องมีความภาคภูมิใจว่า การสอนประวัติศาสตร์ไทยเป็นภารกิจอันยิ่งใหญ่ นั่นคือ นอกจากจะทำให้เยาวชนของชาติมีความผูกพันทางด้านจิตใจและอารมณ์กับประเทศชาติ สังคม และชุมชนของเขาแล้ว ความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ไทย ยังจะทำให้เกิดความหวงแหน และต้องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติและชุมชน

2. พื้นฐานความรู้เรื่องไทยและประวัติศาสตร์ไทย ครูผู้สอนประวัติศาสตร์ไทยในอุดมคติย่อมต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด 2 ประการคือ ครูควรมีพื้นฐานความรู้เรื่องไทยและประวัติศาสตร์ไทยที่ดี และครูควรมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่นั่นกับการเรียนการสอน มีความกระตือรือร้นและกระหายความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา

3. การเรียนการสอน ควรเน้นที่จะให้นักเรียนเข้าใจชุมชน สังคม และประเทศชาติของเรา ความเข้าใจได้มาจากการศึกษาและวิพากษ์ข้อมูล ซึ่งสามารถทำได้ในหลายระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของผู้เรียน

4. การฝึกหัดและวัดผล ควรเน้นการวัดผลแบบอัตนัย แบบฝึกหัดสำหรับนักเรียนวิชาประวัติศาสตร์โดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนได้อ่านเอง เพื่อฝึกจับใจความสำคัญ ได้คิดวิเคราะห์ได้เอง และได้เขียนเอง เพื่อฝึกทักษะในการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรส่งเสริมแนวความคิดการให้นักเรียนแสดงแฟ้มผลงานอย่างต่อเนื่อง และการบอกแหล่งข้อมูลให้ไปอ่านหรือค้นคว้า โดยไม่ให้ทำรายงานส่งทั้งประเภทบุคคลหรือเป็นกลุ่ม แต่ให้เตรียมตัว เพื่อเข้ามาเขียนเรียงความภายใต้เงื่อนไขกำหนดเวลา จะทำให้เด็กเกิดทักษะในการจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น

ไพศาล เรียนทัพ (2544) ได้ให้ความหมายของ การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ คือ การเรียนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อนำข้อมูลนั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ที่คล้ายคลึงกัน การสอนประวัติศาสตร์สามารถช่วยฝึกให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณและรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ทั้งนี้มิได้หมายความว่าประวัติศาสตร์จะช้าร้อย แต่หมายความว่านักเรียนจะรู้จักนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ มาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้วิเคราะห์เหตุที่มาและผลที่เกิดขึ้นได้ และนำมาสู่การวางแผนสำหรับข้างหน้าได้อย่างรอบคอบ

รัดกุม นอกจากนี้ การเรียนประวัติศาสตร์ ยังช่วยให้ นักเรียนเข้าใจความเป็นเอกราชไว้จนถึงชนรุ่นหลัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกรักชาติ ซาบซึ้งในวีรกรรม และความเสียสละของบรรพบุรุษ เกิดความรู้สึภกาศภูมิใจในชาติ พร้อมทั้งจะดำเนินรอยตามในอันที่จะบำรุงรักษาชาติบ้านเมืองให้ดำรงสืบไปในอนาคต ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีการบรรยายซึ่งเป็นวิธีที่นิยมแพร่หลายในสมัยอดีต ปัจจุบันการสอนประวัติศาสตร์จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ซึ่งมีความจำเป็นมากในการสอนประวัติศาสตร์ การฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และการบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของผู้รู้ในท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2545) เสนอบทบาทในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา ผู้สอนจึงต้องรู้จักนำวิธีการสอน และเทคนิคการสอน มาจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนนั้น จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดให้มีกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้สอนจะต้องรู้จักการเรียนการสอน บูรณาการความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้มีความสมดุลกัน นอกจากนี้ผู้สอนควรจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

นอกจากนั้น เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา (2545) ได้เสนอว่า การเตรียมตัวของครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์นั้น ครูต้องมีการวางแผนในการสอนที่ดี แต่การวางแผนนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายและเป็นเรื่องเฉพาะตัวของครูแต่ละคน เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวางแผน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือการเตรียมตัวในเรื่องของศาสตร์ การเตรียมตัวในเรื่องศิลปะการสอนและการเตรียมตัวเรื่องศีลธรรมจรรยาบรรณของครู

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลนั้นมาประยุกต์ใช้ใน

สถานการณ์ต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณและรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ มาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้รู้จักวิเคราะห์เหตุที่มาและนำมาสู่การวางแผนสำหรับอนาคตข้างหน้าได้อย่างรอบคอบ

1.4 ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์

Louis (1950) ได้กล่าวถึงความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ว่า หมายถึง กระบวนการตรวจสอบอย่างวิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์หลักฐาน และสิ่งของที่หลงเหลืออยู่จากอดีต โดยประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตของสังคมมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แม้ว่าอดีตจะเป็นสิ่งที่ผ่านพ้นไปแล้ว แต่มนุษย์ในอดีตก็ได้ทิ้งร่องรอยและหลักฐานไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจว่าได้เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นบ้างในอดีต สาเหตุที่เกิด รวมทั้งผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในการสืบค้น ค้นคว้า เรื่องราวทางประวัติศาสตร์มีอยู่หลายวิธี เช่น จากหลักฐานทางวัตถุที่ขุดค้นพบหลักฐานที่เป็นการบันทึกที่ลายลักษณ์อักษร หลักฐานจากคำบอกเล่า

ชิตินา พิทักษ์ไพรวรรณ (2524) ได้กล่าวว่า การที่นักประวัติศาสตร์ดำเนินการวิเคราะห์ พยานหลักฐานที่หลงเหลือ เพื่อค้นหาหลักฐานที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับอดีตของมนุษย์ชาติ พบว่า มีข้อแตกต่างกันในประเภทของพยาน และหลักฐานที่เสาะแสวงหา วิธีที่นำหลักฐานเหล่านั้นมารวบรวมไว้ด้วยกัน ตามกระบวนการนี้เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกรื่องที่จะค้นคว้า
2. การรวบรวมข้อมูลที่น่าจะเป็นไปได้เกี่ยวกับเรื่องนั้น
3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลนั้น ๆ ว่าเป็นของแท้หรือของปลอม
4. การดึงเอารายละเอียดของข้อมูลที่พิสูจน์แล้วว่าเป็นของแท้และมีความชัดเจนมาใช้

ธนศ อภรณ์สุวรรณ (2537) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ มักจะมีสาระครอบคลุมถึง หลักฐานและการตีความการรู้ความสำคัญของหลักฐานนับเป็นหัวใจสำคัญของประวัติศาสตร์ เพราะความรู้ทางประวัติศาสตร์นั้นย่อมมาจากการวิเคราะห์หลักฐานที่น่าเชื่อถือ โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญก็คือ หลักฐานประวัติศาสตร์นั้นย่อมมาจากการวิเคราะห์หลักฐานที่น่าเชื่อถือ โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญก็คือ หลักฐานเอกสารร่วมสมัยย่อมมีน้ำหนักมากกว่าหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่เขียนหลังเหตุการณ์ผ่านไปหลายร้อยปี

พรภิรมณ์ เชียงกุล และคณะ (2543) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยการคัดเลือกข้อมูล เพื่อหาว่าอะไรจริง อะไรไม่จริง ข้อเท็จจริงต้องเชื่อถือได้ ทำให้ต้องใช้เหตุผลในการพิจารณาเป็นอย่างมาก วิธีการทาง

ประวัติศาสตร์นั้น จะตัดหลักฐานที่ไม่เกี่ยวข้องออก และเก็บส่วนที่เกี่ยวข้องมาเขียนให้เป็นเรื่องราว มีคนเปรียบเทียบว่า เหมือนการหาเศษผ้าที่กระจายอยู่ในถุง เราต้องคัดเลือกเศษผ้ามาเย็บปะติดปะต่อกันจนเข้าเป็นผืนผ้าที่สมบูรณ์ ผืนผ้าที่สมบูรณ์ก็เปรียบเสมือนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

วินัย พงศ์ศรีเพียร(2543) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการค้นหาเหตุผลสรุปในงานค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ที่เกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ อันอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเอามาอย่างเป็นระบบ มีการตั้งข้อสมมุติฐานเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการตีความหลักฐาน หัวใจสำคัญของ วิธีการทางประวัติศาสตร์ ก็คือกระบวนการจัดการกับหลักฐาน เพราะธรรมชาติโดยพื้นฐานของประวัติศาสตร์ก็คือ การศึกษาอดีตจากการตีความหลักฐาน หรือการสร้างความหมายให้แก่หลักฐาน เพราะประวัติศาสตร์นั้นเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์ในเวลา หรือยุคสมัยหนึ่ง ๆ แต่อดีตเหล่านั้นไม่อาจสังเกตได้โดยตรงเพราะมันผ่านไปแล้ว ดังนั้นผู้เรียนประวัติศาสตร์จึงไม่เคยรับรู้อดีตจากการศึกษาโดยตรงเลย ตรงกันข้ามความรู้เกี่ยวกับอดีตของเรามักเป็นความรู้ทางอ้อมและได้มาจากการอ้างอิงสิ่งอื่น (Indirect And Inferential) นั่นก็คือความรู้เกี่ยวกับอดีตของมนุษย์ มักเป็นการตีความหรือเป็นความจริงในอดีตที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ การสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวย่อมทำให้ข้อมูลหลักฐานเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ ตลอดจนเป็นพื้นฐาน และเป็นใจกลางของระเบียบวิธีการทางประวัติศาสตร์มาตลอด ในขณะเดียวกัน แม้หลักฐานจะมีความถูกต้องแน่นอนเพียงใด หากนักประวัติศาสตร์ไม่นำมาใช้ก็จะหมดคุณค่าหรือไร้ความหมาย หรือถ้าผู้ใช้นำมาใช้ผิด ๆ ก็จะทำให้ผิดความจริงไป นักประวัติศาสตร์จึงต้องพยายามหาความจริงที่ได้จากหลักฐานผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ในชีวิตมาวิเคราะห์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนักประวัติศาสตร์และหลักฐานต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับซึ่งกันและกัน หลักฐานให้ความจริงแก่นักประวัติศาสตร์ ในขณะที่นักประวัติศาสตร์ต้องตีความหมายของหลักฐานที่มีอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก จะต้องไม่บังคับหลักฐานให้บอกข้อมูลเกินขีดจำกัดของตัวเองอย่างไม่สมเหตุสมผล ประการที่สอง ต้องเน้นความสำคัญของการแต่งและชำระเอกสารและถ่ายทอดข้อมูล ประการที่สาม ต้องตีความอย่างเคร่งครัด ปราศจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ก่อน และจะต้องคงเส้นคงวา คือไม่พยายามประนีประนอมหาข้อยุติจากแหล่งข้อมูลที่เห็นได้ชัดว่าแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่จะต้องอธิบายว่าข้อมูลแหล่งหนึ่งไม่ควรเป็นที่ยอมรับเพราะเหตุใดด้วย

ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุลและคณะ (2543) ได้กล่าวถึงความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ว่า หมายถึงวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบ และเกี่ยวข้องกับหลักฐาน การตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐาน และการตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ณรงค์ พ่วงพิศ (2544) ได้กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ขั้นตอนหรือวิธีการที่นักประวัติศาสตร์ หรือฝึกฝนทางประวัติศาสตร์ ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบกับหลักฐานอื่น ๆ เช่น ภาพถ่าย วิดีทัศน์ แอบบันทิกเสียง หลักฐานทางโบราณคดี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถจำลองอดีตหรือร้อยพันอดีตขึ้นมา ได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์และน่าเชื่อถือ โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การตั้งหัวข้อที่จะศึกษา คือ การเลือกเรื่องหรือประเด็นที่ตนเองสนใจ อยากรู้ หรือมีความสงสัยในความรู้เดิมว่าถูกต้องเพียงใด เมื่อเลือกหัวข้อได้แล้ว ก็ควรตั้งที่น่าสนใจ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น
2. การรวบรวมหลักฐาน คือ การสำรวจ รวบรวมหลักฐานในหัวข้อที่ตนเองต้องการศึกษา ว่ามีมากน้อยเพียงใดทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง หลักฐานชั้นต้นมีความสำคัญมากกว่าหลักฐานชั้นรอง แต่หลักฐานชั้นรองให้ประโยชน์ในลักษณะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี
3. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของหลักฐานคือ การวิเคราะห์หลักฐานว่าเป็นของจริง บันทึกลงโดยผู้เกี่ยวข้อง รู้เห็นเหตุการณ์นั้นจริง หรือเป็นของปลอมแปลงโดยผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องรู้เห็นเหตุการณ์จริง หลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง เป็นกลาง หรือบันทึกไว้เพียงด้านใดด้านหนึ่ง เข้าข้างตนเอง เป็นต้น
4. การเลือกสรรและจัดความสัมพันธ์ของข้อมูล คือการคัดเลือกข้อมูลที่มีความสำคัญตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษาทั้งจากหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ เช่น ความเป็นมาของเรื่อง สาเหตุ เหตุการณ์ ข้อสรุป เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ สังเคราะห์
5. การนำเสนอข้อมูลหรือการสังเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายในวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นการนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์มาเรียบเรียงให้ได้เรื่องราวตามที่ต้องการ พร้อมกับเสนอความรู้ใหม่หรือแนวคิดใหม่ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

วงเดือน นาราวัณย์ (2550) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ว่าหมายถึงกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบที่เชื่อว่าสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ

อดีตได้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งไม่มีใครสามารถตอบได้ว่าข้อเท็จจริงที่ถูกต้องคืออะไร ดังนั้น จึงต้องมีกระบวนการศึกษา และการใช้เหตุผลในการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานและนำไปใช้อย่างถูกต้อง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่แตกต่างจากนิทาน นิยาย หรือเรื่องบอกเล่าที่เลื่อนลอย ปัญหาเชิงปรัชญาประการหนึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาคำตอบหรือคำอธิบายทางประวัติศาสตร์ที่ถกเถียงกันมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16-17 คือ การหาความจริงทางประวัติศาสตร์เป็นการหาความจริงแบบไหนและสามารถพิสูจน์/เปรียบเทียบกับการหาความจริงทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร? ทั้งนี้ เพราะเชื่อกันว่าการหาความรู้/ความจริงแบบวิทยาศาสตร์เป็นการหาความรู้/ความจริงที่ถูกต้อง มาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 คำถามที่ถกเถียงกันมากก็คือ ประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์หรือศิลปะ และนักประวัติศาสตร์หลายคนพยายามเสนอ (defense) โดยทำให้ประวัติศาสตร์มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ มีการนำวิธีการ "วิพากษ์" หลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ นักประวัติศาสตร์ในยุคนั้นพยายามทำให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ กระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเห็นว่าความเป็น "วัตถุวิสัย" ของประวัติศาสตร์ลดลง เช่นเดียวกับที่ยอมรับว่าวิทยาศาสตร์ไม่ใช่ความรู้ที่สมบูรณ์ และได้กล่าวถึงการศึกษาประวัติศาสตร์โดยเริ่มจากการตั้งคำถามพื้นฐานหลัก 5 คำถาม คือ "เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอดีต" (What), "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่" (When), "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน" (Where), "ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น" (Why), และ "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร" (How) วิธีการทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่การรวบรวมหลักฐานการคัดเลือกหลักฐานการวิเคราะห์ ตีความ ประเมินหลักฐานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหลักฐาน และการนำเสนอข้อเท็จจริง

สคูธซ์ สินธพานนท์ (2550) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ว่า หมายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์หรือผู้ฝึกฝนทางประวัติศาสตร์ใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลักฐานทางโบราณคดี ได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน เพื่อให้มีการพิสูจน์ข้อมูลให้ชัดเจนถูกต้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายและวิธีการทางประวัติศาสตร์ ไว้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุและผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)
2. การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต
3. การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน)
4. การสรุปข้อเท็จจริง เพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา
5. การนำเสนอเรื่องที่ศึกษา และอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีความหมาย

รัชนิกร หงส์พนัส (2547) ได้กล่าวถึงการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์และเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์บรรลุเป้าหมายที่คาดหวังบนพื้นฐานในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เมื่อนำวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานมาใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1. หัวข้อเรื่องที่สนใจศึกษา : หรือเอกสารทางประวัติศาสตร์
2. เก็บรวบรวมข้อมูล
3. ตั้งสมมติฐาน
4. วิเคราะห์และสำรวจหลักฐาน
5. สรุปผล / สรุปข้อยุติ (สรุปสิ่งที่ค้นพบ)
6. สรุปหลักการ (ได้อรรถความรู้ใหม่)

อดิศร ศักดิ์สูง (2554) ได้ให้ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ คือการรวบรวม ตรวจสอบ พิเคราะห์ ไตร่ตรองและตีความหมายของหลักฐานแล้วนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ตามความเข้าใจของเขา เป็นการรื้อฟื้นอดีตของนักประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ภาพใกล้เคียงความเป็นจริง ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการค้นหาความรู้และนำเสนอตามหลักการของรายวิชา ซึ่งหมายความว่าผลงานของนักประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในทางวิชาการนั้นจำเป็นต้องผ่านระเบียบวิธีที่เรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายการค้นคว้า โดยในขั้นตอนนี้นักประวัติศาสตร์จะต้องเริ่มงานของตนด้วยความประสงค์ชัดเจนว่า จะศึกษาอะไร อดีตส่วนไหน สมัยไหน กล่าวคือจะต้องมีการตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาหัวใจสำคัญคือ คำถามที่ดีจะทำให้เกิดการศึกษาวินิจฉัยประวัติศาสตร์ที่ดีได้ ทั้งนี้หมายความว่า คำถามนั้นจะต้องเป็นคำตอบที่ตอบได้ และจะต้องเป็นคำถามที่นำไปสู่การค้นคว้าเชิงลึกและกว้างออกไป อีกทั้งเป็นคำถามที่ตอบได้ และนำไปสู่การค้นคว้าเชิงลึกและกว้างออกไป อีกทั้งเป็นคำถามที่ท้าทายต่อสติปัญญาในการแสวงหาคำตอบด้วยเหตุและผล แต่ปัญหาที่สำคัญก็คือ นักประวัติศาสตร์จะได้คำถามมาด้วยวิธีใด ซึ่งคำตอบก็คือ ได้มาจากการรับรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคมด้วยการอ่านกับการสังเกตด้วยความอยากรู้อยากเห็น

หลักการสำคัญในการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบนั้นจำต้องอยู่บนพื้นฐานของคำถามหลัก 2 ประการ คือ “หนึ่ง” ทำไมเหตุการณ์นั้น ๆ จึงเกิดขึ้น “สอง” เหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นอย่างไร ซึ่งการที่จะตั้งคำถามดังกล่าวได้นักประวัติศาสตร์ต้องมีพื้นฐานความรู้อย่างกว้าง ๆ ในประเด็นที่จะศึกษาเสียก่อน เพราะจะทำให้เห็นว่ามีส่วนใดที่ยังคลุมเครือหรือยังขาดหายไป หากไม่มีพื้นฐานความรู้จะทำให้เกิดการตั้งคำถามจากความไม่รู้และจะเป็นอันตรายพอ ๆ กันกับการตั้งคำถามโดยต้องการให้ได้คำตอบออกมาในรูปแบบที่ตนเองต้องการ (แถมสุข นุ่มนนท์, 2553)

2. การค้นหาข้อมูลประเภทต่าง ๆ ข้อมูลหรือในทางประวัติศาสตร์เรียกว่า “หลักฐาน” นั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักประวัติศาสตร์เข้าถึงความจริงในอดีตมากที่สุด คือสำหรับหลักฐานประเภทต่าง ๆ นั้นจะมีอยู่มากมาย โดยนักประวัติศาสตร์จำต้องรวบรวมหลักฐานทุกประเภทให้ได้มากที่สุดเมื่อจะค้นคว้าประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เครื่องมือช่วยเหลือในการหาหลักฐานดังกล่าวนี้มีหลายประเภท เช่น บรรณานุกรม บทคัดย่อทางประวัติศาสตร์ นามานุกรม ประเภทบุคคล สารานุกรม วิทยานุกรม วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การแสวงหาความหมายของข้อมูลในขั้นตอนนี้จำต้องยึดหลักการเบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นเพียงบันไดขั้นต้นของวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้น หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์ก็คือพิงรักษาความซื่อสัตย์ต่อหลักฐานเป็นหลัก อีกทั้งต้องซื่อสัตย์ต่อผู้อ่านด้วย ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับอดีต หัวใจสำคัญของกระบวนการนี้คือ นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องตรวจสอบความเที่ยงแท้ของหลักฐานที่นำมาใช้ จากนั้นจึงวิเคราะห์สิ่งที่หลักฐานบอกกับเรา ทั้งที่ตั้งใจจะบอกและไม่ตั้งใจบอก โดยเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบลักษณะภายนอกก่อนว่า เป็นของจริงหรือปลอม ต้องทราบอายุของหลักฐาน ผู้ที่สร้างหลักฐาน รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ กระบวนการต่อมาคือต้องเลือกสรรข้อมูลที่เห็นว่าสอดคล้องกับคำถามและความเป็นไปได้ของเรื่องนั้น ๆ ซึ่งก็ย่อมหมายถึงต้องตัดข้อมูลที่ไมเหมาะสมออกไป และเติมข้อมูลที่เหมาะสมเข้ามา

แทนที่ เหมือนกับนำภาพในอดีตมาจัดรูปใหม่ จากนั้นก็ต้องประเมินความสำคัญของข้อเท็จจริงของแต่ละเรื่อง ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด พร้อมหาเหตุผลในการอธิบายให้ชัดเจน

4. การอธิบายให้ได้คำตอบ ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการที่จะต้องจัดระเบียบ หาเอกภาพ และผสมกลมกลืนให้กับข้อมูลหลากหลายที่ตนคัดสรรมา หมายความว่า จะต้องนำเสนอเรื่องราวในอดีตให้น่าอ่าน หรือด้วยการอธิบาย เล่าเรื่อง เพื่อสร้างภาพอดีตให้มีชีวิตชีวา ในขั้นตอนนี้ นักประวัติศาสตร์จะต้องสวมวิญญาณของความเป็นนักปรัชญา นักวิทยาศาสตร์ และศิลปินไปพร้อมกัน ในตัวเอง ใ้ภาษาง่าย ๆ ที่สื่อสารได้ชัดเจนตรงไปตรงมา หรือใช้ศิลปะในการเขียนโดยพยายามหลีกเลี่ยงคำที่มีความหมายกำกวมรวมทั้งความสามารถในการเรียบเรียงประโยคและข้อความอย่างสละสลวย เป็นเหตุเป็นผลกัน

สิริวรรณ ศรีพหล (2555) ได้กล่าวถึงวิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ มักจะเริ่มต้นจากการตั้งคำถามหลัก 5 คำถาม คือ "เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอดีต" (What) "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่" (When) "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน" (Where) "ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น" (Why) "เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร" (How) และเพื่อตอบคำถามดังกล่าว นักประวัติศาสตร์จึงต้องมีวิธีการเพื่อหาคำตอบ ซึ่งเรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

1. การสะสมข้อมูลต่าง ๆ หรือการรวบรวมหลักฐานที่ตรงกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษา โดยผู้ศึกษาหรือนักประวัติศาสตร์ต้องพยายามสืบเสาะหาข้อมูล หรือหลักฐานที่ต้องใช้ ต้องคอยติดตามหลักฐานที่อาจมีขึ้นมาใหม่ ๆ หรือมีการตีความขึ้นมาใหม่อยู่เสมอ

2. การคัดเลือกข้อมูลหรือหลักฐาน เมื่อได้รวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานที่จะศึกษาแล้ว ก็ จะทำการคัดเลือกข้อมูล ซึ่งในการคัดเลือกข้อมูลนั้น สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และข้อมูลที่เป็นส่วนประกอบ

3. การประเมินความสำคัญของข้อมูลหรือหลักฐาน โดยการประเมินความสำคัญของข้อมูลแต่ละชิ้นที่คัดเลือกมาว่ามีความน่าเชื่อถือที่แท้จริงเพียงไร มีอคติในข้อมูลหรือหลักฐานนั้นหรือไม่ และข้อมูลหรือหลักฐานนั้นมีความสำคัญเพียงพอต่อการนำมาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องทำการวิเคราะห์ ตีความ และประเมินข้อมูลหรือหลักฐานนั้น ๆ อย่างมีวิจารณญาณ

4. การแจกแจงข้อเท็จจริง โดยพิจารณาแจกแจงข้อเท็จจริงที่ได้จากข้อมูลว่าข้อเท็จจริงเหล่านั้นมีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลต่อกันและกันอย่างไร

5. การตีความ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงแล้ว จึงถึงขั้นตีความโดยใช้วินิจฉัยของผู้เขียนประวัติศาสตร์ในการตีความนั้น ผู้ศึกษาต้องทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง

6. การเรียบเรียง เป็นขั้นสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ คือ ผู้ศึกษานำสิ่งที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ และตีความแล้วทั้งหมดมาเรียบเรียงขึ้น ต้องมีความน่าเชื่อถือ น่าอ่าน และน่าติดตาม

สรุปได้ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์หมายถึงขั้นตอนที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ และเป็นกระบวนการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ ซึ่งประเด็นสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์คือการกำหนดเป้าหมายการค้นคว้า การตั้งประเด็นปัญหา และการตั้งคำถาม โดยการตั้งคำถามหรือประเด็นในการศึกษาให้ครอบคลุมต้องอาศัยความสามารถของตนเอง อาศัยไหวพริบในการวางขอบเขตจำกัดคำถามต่าง ๆ ในประเด็นที่จะศึกษา ซึ่งการที่จะทำได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์จากการอ่าน การฟัง การคิด และการสอบถามและฟังคำแนะนำจากเรื่องที่เกี่ยวข้องและผู้ตั้งคำถามก็ต้องมีความรู้พื้นฐานต่อข้อคำถามนั้นพอสมควรเพื่อให้ได้แนวคำตอบตามที่ต้องการดังนั้นวิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีความสำคัญในการใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ หรือผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ลำเอียง และเกิดความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

Fenton (1967) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ว่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ โดยใช้หลักการทางประวัติศาสตร์ ด้วยกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้าหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้สามารถอธิบายและวิเคราะห์เหตุการณ์หรือหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมเหตุสมผล

Clark (1973) ได้เสนอตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. สอนให้นักเรียนมีโอกาสที่จะฝึกวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งภายนอกและภายใน โดยการพิจารณาว่าข้อมูลเหล่านั้นเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด
2. ให้แบบฝึกหัดที่นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เช่น นำเอาตัวอย่างข้อความบางตอนออกมาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องเพียงใด
3. ชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีที่จะตรวจสอบความจริง จากสิ่งที่นักเรียนได้อ่านและได้เห็น นักเรียนจะได้พบว่า เขามีโอกาสที่จะได้พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่จริงเสมอไป
4. ใช้วิธีการสอนแบบอุปมาน ในการสอนแบบนี้ นักเรียนจะสามารถดึงความจริงต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และพัฒนาความคิดรวบยอดออกมาได้

5. ให้แบบฝึกหัด ซึ่งนักเรียนได้ค้นคว้าหาความจริงหรือแสดงปัญหาออกมาได้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

เฉลิม มลิตา (2522) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในขั้นนี้ อยู่ที่การใช้การสังเกตของผู้เรียนและผู้สอนร่วมกัน เพื่อให้พบข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน ทางที่ดีผู้สอนควรจะดำเนินการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า เพื่อเกิดความพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ เกิดข้อคิดในขณะที่เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดปัญหาหลังจากนั้นก็ถึงขั้นดำเนินการศึกษาขอบเขต และแนวทางของปัญหาเพื่อเกิดความพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้เกิดข้อคิดในขณะที่เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดปัญหาหลังจากนั้นก็ถึงขั้นดำเนินการศึกษาขอบเขต และแนวทางของปัญหาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียด ซึ่งถ้าผู้เรียนและผู้สอนกระทำด้วยความรอบคอบ และระมัดระวังผลจะออกมาเป็นรูปคำถามที่เกี่ยวกับปัญหาเป็นจำนวนมาก และเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาแล้ว ก็อาจดำเนินการให้ผู้เรียนคำคำตอบ หรือกำหนดแนวทางที่คาดว่า เป็นได้ได้เกี่ยวกับคำตอบของปัญหาในรูปของการกำหนดสมมติฐาน

2. ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการค้นคว้า และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหา และรวบรวมหลักฐานได้ อาจกำหนดให้ในรูปของการบอกบรรณานุกรม หรือหนังสืออ้างอิง และถ้าเป็นไปได้ ครูผู้สอนอาจจัดเตรียมหลักฐานหรือเอกสารเพื่อประกอบการเรียนและการค้นคว้าโดยรวบรวมไว้ในห้องสมุด หรือมุมหนังสือภายในห้องเรียน ก็จะเกิดความสะดวกและเป็นการสนองตอบความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนให้สามารถดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าตรงกับปัญหาหรือข้อสมมติฐาน ได้ทันทีที่ดี ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ จะต้องมีการจำแนกประเภทของหลักฐานออกเป็นหลักฐานขั้นต้น หลักฐานชั้นรอง และหลักฐานชั้นที่สาม ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้โดยคำนึงถึงลำดับความเชื่อถือได้ ของหลักฐานเป็นเกณฑ์

3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องให้คำแนะนำและสาธิตวิธีการวิเคราะห์ และการประเมินคุณค่าของข้อมูล โดยอาศัยหลักการสำคัญ ซึ่งแยกเป็น 2 ชั้น คือ

3.1 การประเมินคุณค่าภายนอก ได้แก่ การพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อตรวจหาข้อบกพร่องผิดพลาดของหลักฐานที่ไม่ใช่หลักฐานขั้นต้น การค้นคว้าพิจารณาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เขียนว่า มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และสำรวจคุณค่าจากข้อเสนอในการพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นบทคัดย่อ บทนำ บทสรุป และสารบัญเรื่อง จะช่วยให้ผู้เรียน หรือผู้วิเคราะห์สามารถเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด อย่างคร่าว ๆ ได้

3.2 การประเมินคุณค่าภายใน หมายถึง การที่ผู้วิเคราะห์พยายามใช้ความเฉลียวฉลาด และความรอบรู้ค้นหาเหตุผล ความคงเส้นคงวา ความเป็นจริง และที่สำคัญคือสิ่งที่เป็นวัตถุของหลักฐานทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในลักษณะที่ใกล้เคียง ถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ในขั้นของกรสังเคราะห์

4. ขั้นตีความสังเคราะห์ เป็นขั้นที่นำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าแล้วมาตีความแล้วสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงในรูปของแนวคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ เป็นเรื่อง ๆ ซึ่งจะกระทำได้โดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณา อธิบาย วิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุปผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็น Concept ของการเรียนรู้

5. ขั้นนำเสนอข้อมูล เป็นขั้นของการนำเสนอความรู้และแนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้ว อาจกระทำได้โดยการบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา การเขียนบทความ การทำรายงาน และอื่น ๆ ซึ่งความสำคัญอยู่ที่ผู้นำเสนอจะต้องใช้ความสามารถในการร่างโครงเรื่องและแนวทางการเขียนอย่างรัดกุม เพื่อให้น่าสนใจ มีคุณค่า มีความต่อเนื่อง และเข้าใจ ผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ติดตามการนำเสนอ ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ขั้นสุดท้ายครบตามกระบวนการ

दन्य षययोथा (2534) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อสอนประวัติศาสตร์ตามลำดับ 5 ขั้นตอน คือ

1. Identification ขั้นนี้สำคัญมาก ครูจะสอนเรื่องอะไรก็นำเรื่องนั้นมาพิสูจน์ก่อนโดยใช้ What , Where , When , Why และ How ประกอบ
2. Acquisition of Fact ขั้นนี้เป็นการค้นหาแหล่งที่มาของความจริงและความรู้ต่าง ๆ โดยครูต้องบอกบรรณานุกรมเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ ที่จะค้นหาหลักฐานข้อมูลทั้งหลักฐานดั้งเดิมและหลักฐานรอง ต้องแยกแยะให้ถูกต้องว่าอันไหนเป็นหลักฐานดั้งเดิมและหลักฐานรอง
3. Historical Criticism ขั้นนี้เป็นการนำหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่หามาได้มาค้นหาว่าอันไหนถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง อันไหนตรงกับสิ่งที่เราต้องการประเมินข้อมูลทางประวัติศาสตร์เมื่อหาหลักฐานมาได้แล้วก็ประเมินว่าหลักฐานจริงหรือปลอม เมื่อได้หลักฐานแล้วก็นำมาประมวลดูธรรมชาติ และระยะเวลาที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้น ดูโครงสร้างของสังคม พิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตรงตามความจริงมากที่สุด
4. Synthesis คือการสังเคราะห์ เมื่อนำหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นหามาได้มาวิจารณ์ วิจัย

และแยกแยะแล้วนำมารวบรวม พอรวบรวมแล้วก็นำมาเขียนใหม่เป็นการสังเคราะห์ ครูต้องพยายามให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะที่จะลงความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ก่อนจะลงความเห็นต้องเห็นความสำคัญก่อนแล้วจึงจะสรุปได้

5. Presentation คือ การนำเสนอเพื่อให้ได้หลักฐานข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง จากการสังเคราะห์แล้ว จึงนำมาเสนอในชั้น การสอนชั้นต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สอนจะต้องสามารถนำเอาทักษะการตีความและการตัดสินใจ สิ่งใดถูกต้องหรือไม่อย่างไร วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิธีการของนักประวัติศาสตร์ที่เมื่อสอนประวัติศาสตร์ ผู้สอนควรจะสอนตามหลักการนี้

ลาวัญย์ วิทยายุทธนิกุล (2543) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประเด็น / ปัญหา / เรื่องที่จะศึกษา โดยผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร สมัยไหน เพราะเหตุใด กล่าวคือ จะต้องมีการตั้งคำถาม การตั้งคำถามที่ดีจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบด้วยเหตุผล

2. การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงและแนวคิดจากหลักฐานต่าง ๆ โดยผู้เรียนต้องเก็บรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจศึกษา ทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรองที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด

3. การตรวจสอบเชิงประวัติศาสตร์โดยนักเรียนต้องมีการตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตีความหลักฐาน ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบหลักฐานด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อประเมินคุณค่าของหลักฐานที่พบว่าน่าเชื่อถือเพียงใด นักเรียนต้องแยกแยะประเภทของหลักฐาน และทำความเข้าใจหลักฐานแต่ละประเภท โดยใช้หลักการตรวจสอบกว้าง ๆ ได้แก่ ทำขึ้นเมื่อใด (ช่วงเวลา) ใครเป็นผู้เขียนขึ้น (ผู้สร้าง) เขียนขึ้นทำไม (จุดมุ่งหมายของหลักฐาน) พิจารณาข้อมูลในหลักฐาน ความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับหลักฐานอื่น ๆ เป็นต้น แล้วจึงเลือกสรรข้อเท็จจริงตามหลักฐานต่าง ๆ นั้น

4. การสังเคราะห์ / ตีความ การตีความเพื่อตอบปัญหาเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ (แยกแยะ) การสังเคราะห์ (รวบรวม) ข้อเท็จจริงในอดีตจากหลักฐานต่าง ๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อที่จะอธิบายประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการตอบปัญหา โดยสามารถอธิบายได้ว่าเกิดอะไรขึ้นอย่างไร และทำไม

5. การนำเสนอ โดยผู้เรียนจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้วนำเสนอประเด็นข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ อาจอยู่ในรูปการเขียนหรือการบอกเล่า ต้องอาศัยทักษะทางภาษา ตลอดจนอ้างอิงหลักฐานอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะให้เป็นผลงานประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า

เฉลิม นิเขตต์ปรีชา(2545) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน (setting up problem or hypothesis) จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ในขั้นนี้ อยู่ที่การใช้การสังเกตของผู้เรียนและผู้สอนรวมกัน เพื่อค้นให้พบข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในเนื้อหาของบทเรียน ผู้สอนควรดำเนินการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้เกิดข้อคิดในขณะที่เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป็นปัญหา ผลจะออกมาในรูปคำถามที่เกี่ยวกับปัญหาเป็นจำนวนมาก และหากเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาแล้วนั้น ก็อาจดำเนินการให้ผู้เรียนเดาคำตอบหรือกำหนดแนวทางที่คาดว่าเป็นไปได้ เกี่ยวกับคำตอบของปัญหาในรูปสมมติฐาน (hypothesis) ได้ด้วย

2. ขึ้นแสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการค้นคว้า และบอกแหล่งที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้ อาจกำหนดไว้ในรูปของการบอกบรรณานุกรม หรือหนังสืออ้างอิง

3. ขึ้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูล ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องให้คำแนะนำและสาธิตวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล โดยอาศัยหลักการสำคัญ ซึ่งแยกเป็น 2 ชั้น คือ

3.1 การประเมินคุณค่าภายนอก ได้แก่ การพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อตรวจหาข้อบกพร่องผิดพลาดของหลักฐานที่ไม่ใช่หลักฐานขั้นต้น การค้นคว้าพิจารณาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เรียนว่ามี credit แค่ไหน การสำรวจคุณค่าจากข้อเสนอใน book reviews การพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นบทคัดย่อ บทนำ บทสรุป และสารบัญเรื่อง จะช่วยให้ผู้วิเคราะห์สามารถเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดอย่างคร่าว ๆ ได้

3.2 การประเมินคุณค่าภายในหมายถึง การที่ผู้วิเคราะห์พยายามใช้ความรู้ค้นหาความมีเหตุผล ความคงเส้นคงวา ความเป็นจริง และที่สำคัญคือสิ่งที่เป็นวัตถุประสงค์ของหลักฐาน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในลักษณะที่ใกล้เคียง ถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ในขั้นตอนของการสังเคราะห์

4. ขึ้นตีความและสังเคราะห์ ในขั้นนี้เป็นขั้นที่นำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเท็จจริงในรูปของแนวคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ เป็นเรื่อง ๆ ซึ่งจะกระทำได้โดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณาอธิบาย วิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป ผสมผสานและสังเคราะห์เข้าด้วยกันกลายเป็น conceptของการเรียนรู้

5. ชื่อนำเสนอข้อมูล ชั้นนี้เป็นขั้นตอนของการนำเสนอความรู้และแนวความคิดที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วต่อผู้อื่น อาจกระทำได้โดยการบรรยาย อภิปราย การสัมมนา การเขียนบทความ การทำรายงาน และอื่นๆ ซึ่งความสำคัญคือผู้นำเสนอจะต้องใช้ความสามารถในการร่าง โครงเรื่อง และแนวการเขียนอย่างรัดกุม เพื่อให้น่าสนใจ มีคุณค่า มีความต่อเนื่อง และเร้าใจ ผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ติดตามการนำเสนอ ซึ่งเป็นการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ครบตามกระบวนการ

สுகนซ์ สินทพานนท์ (2550) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขึ้นกำหนดประเด็นปัญหาหรือข้อสมมติฐาน จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้สอนควรให้นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาของบทเรียนหรือเรื่องที่จะเรียน ผู้สอนตั้งคำถามฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด เพื่อนำไปสู่การกำหนดปัญหาต่อจากนั้นก็ดำเนินการศึกษาขอบเขตและแนวทางของปัญหาและคาดคะเนคำตอบของปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน

2. ขึ้นรวบรวมหลักฐาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องค้นคว้าหาข้อมูลหลักฐานและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ทั้งจากหลักฐานชั้นต้นและชั้นรอง ซึ่งควรเริ่มต้นจากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาก่อน เพื่อให้เข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา และรวบรวมแนวคิดของผู้ที่ศึกษามาก่อน แล้วจึงนำไปศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานชั้นต้น จะทำให้เข้าใจเรื่องที่ศึกษามากขึ้น ผู้สอนควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนถึงวิธีการค้นคว้า บอกแหล่งข้อมูลที่ผู้เรียนจะสามารถแสวงหาและรวบรวมหลักฐานได้

3. ขึ้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนวิเคราะห์หลักฐานที่รวบรวมมาว่ามีความน่าเชื่อถือถูกต้อง เป็นกลาง โดยวิเคราะห์หลักฐาน 2 วิธี คือ การวิเคราะห์หลักฐานภายนอก เป็นการวิเคราะห์หลักฐานสภาพที่ปรากฏภายนอกว่าถูกต้องตามยุคสมัยหรือไม่ และ ขึ้นวิเคราะห์หลักฐานภายใน เป็นการวิเคราะห์หลักฐานว่าถูกต้องทั้งหมดหรือไม่ เช่น การกล่าวถึงตัวบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ว่าถูกต้อง มีจริงในยุคสมัยของหลักฐานนั้นหรือไม่

4. ขึ้นตีความและสังเคราะห์ ชั้นนี้เป็นการนำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์ประเมินค่าแล้วมาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน ซึ่งอาจทำโดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณาวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป

5. ชื่อนำเสนอข้อมูล เป็นการเรียบเรียงข้อมูลที่ได้ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์มาแล้ว และนำเสนอข้อมูลในลักษณะเน้นการตอบหรืออธิบายความรู้ในรูปแบบการเขียนรายงานอย่างมีเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. ขั้นตั้งประเด็นปัญหา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคำถาม หรือความสงสัย ประเด็นปัญหาเป็นคำถามทั่วไปที่ไม่ขัดต่อศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และคำถามนั้นเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน
2. ขั้นค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหา คำถามหรือสมมติฐาน
3. ขั้นวิเคราะห์หลักฐาน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมานั้นมาอภิปราย แล้ววิเคราะห์ข้อมูล
4. ขั้นสรุปผล หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา
5. ขั้นการนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีการนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานนั้นมาสังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวสามารถนำมาสรุปขั้นตอนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยการกำหนดบทบาทระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้ดังนี้

1. การตั้งประเด็นปัญหาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคำถาม หรือความสงสัย ประเด็นปัญหาเป็นคำถามทั่วไปที่ไม่ขัดต่อศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และคำถามนั้นเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนโดยผู้สอน มีบทบาทในการนำสื่อการเรียนรู้หรือสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย จนได้ประเด็นปัญหา หรือข้อคำถามออกมา สื่อหรือสิ่งเร้านั้น ได้แก่ รูปภาพ แผนที่ ภาพยนตร์ เพลง หรือจากภาพข่าว เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนนั้น ๆ มาแสดงให้ผู้เรียนดูพาผู้เรียนออกไปเผชิญสถานการณ์ หรือสถานที่จริง เพื่อให้เกิดประเด็นปัญหาหรือข้อคำถาม เช่น พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน แหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนส่วนบทบาทของผู้เรียนคือ - แสดงความสนใจ ค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบ โดยตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อคำถามเพื่อเสนอต่อผู้สอนเพื่อพิจารณาต่อไป อาจนำความรู้เดิมของผู้เรียนมาประกอบกับข้อคำถามนั้น ๆ ได้ และตั้งข้อสมมติฐานขึ้นมาเพื่อกำหนดเป้าหมายในการแสวงหาคำตอบอย่างถูกต้อง เพื่อเป็นการคาดคะเนคำตอบจากความรู้เดิมของผู้เรียน

2. การค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหา คำถามหรือสมมติฐานบทบาทของผู้สอนคือ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ แสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหา คำถาม หรือสมมติฐานที่นักเรียนตั้งขึ้น แนะนำนักเรียนเรื่องสื่อการเรียนรู้ แหล่งค้นคว้าหาความรู้ และวิธีการให้ได้มาซึ่งแหล่งความรู้ทางประวัติศาสตร์ บทบาทผู้เรียนคือ ร่วมกันวางแผนคิดวิธีการค้นคว้าหาความรู้และคำตอบที่ต้องการเพื่อมาสนับสนุนข้อสมมติฐาน หรือสนับสนุนความคิดเห็นของตนเองและดำเนินการรวบรวมข้อมูลแสวงหาความรู้ตามบทบาทหน้าที่ที่นักเรียนได้รับจากกลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมานั้นมาอภิปราย แล้ววิเคราะห์ข้อมูลผู้สอนมีบทบาทจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมา เช่น ให้ผู้เรียนออกมาอภิปรายร่วมกันเป็นรายกลุ่มเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม หรือสมมติฐาน ตั้งประเด็นคำถามว่า ผู้เรียนมีวิธีการรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน บทบาทของผู้เรียนคือแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถาม หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างเป็นระบบส่งตัวแทนออกมาอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม หรือสมมติฐาน วิธีการรวบรวมข้อมูลและตอบข้อคำถามของผู้สอนว่านำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ

4. การสรุปผลเป็นกิจกรรมที่มีการสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา โดยบทบาทของผู้สอนคือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างอิสระ จะทำให้ผู้สอนค้นพบแนวความคิดของผู้เรียนที่หลากหลาย ค้นหาประเด็นที่เป็นจุดเด่น และจุดด้อยของผู้เรียน แล้วนำประเด็นนั้น ๆ มาเป็นประเด็นศึกษาในการสรุปผล เพื่อชี้แนะแนวคำตอบหรือข้อสงสัยในประเด็นนั้น ๆ บทบาทของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม คือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการรวบรวมข้อมูล กระบวนการแสวงหาความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลและคำตอบที่สอดคล้องกับสมมติฐานสังเกตและปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้สอนชี้แนะ และยอมรับความรู้ใหม่ซึ่งมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมด้วยกระบวนการกลุ่มด้วยตนเอง

5. การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเป็นกิจกรรมที่มีการนำเสนอสิ่งที่ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานนั้นมาตั้งเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ผู้สอนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมที่เป็นสื่อการเรียนรู้ ผลงาน ชิ้นงาน บทความ บทกลอน ป้ายนิเทศ การ์ตูน เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปตั้งเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียบเรียง แยกแยะ จัดประเภทของเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันโดยนำมาตั้งเคราะห์หรือรวมเข้าด้วยกัน โดยการจำลองเป็นภาพบุคคลหรือเหตุการณ์ในอดีตเพื่อให้

เห็นความสัมพันธ์และความต่อเนื่องและเป็นการเรียงร้อยเรื่องราวในการอธิบายขยายความเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่

จากขั้นตอนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหา ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคำถาม หรือความสงสัยควรเป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในแต่ละกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหา คำถามหรือสมมติฐานให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลความรู้ที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมานั้นมาอภิปราย แล้ววิเคราะห์ข้อมูลมีการสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา และสิ่งสำคัญคือผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นมาประยุกต์ใช้ได้จริง

1.6 รายวิชาประวัติศาสตร์กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระที่ 4ประวัติศาสตร์ไว้ โดยประกอบด้วยมาตรฐานดังนี้

มาตรฐาน ส4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทยการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 นั้น ได้แบ่งสาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ว่าด้วยเรื่องการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทยและวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทย นักเรียนจะต้องเข้าใจการใช้ และการเทียบศักราช ตลอดจนความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเวลาในประวัติศาสตร์ รวมทั้งลำดับเหตุการณ์ การเปรียบเทียบหลักฐานทางประวัติศาสตร์สากลและไทย การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 ว่าด้วยพัฒนาการของมนุษยชาติซึ่งมีทั้งความขัดแย้งและความร่วมมือกัน โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นความขัดแย้งและความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ แนวทางการรักษาสันติภาพของโลกโดยรวมตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19

ตอนที่ 3 ว่าด้วยเหตุการณ์สำคัญและผลงานของมนุษยชาติที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น การเผยแพร่แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์ที่ชี้ให้เห็นความก้าวหน้าทาง

วิทยาศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมเกี่ยวกับอำนาจของพระเป็นเจ้าใน การสร้างโลกและมนุษย์ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลก

จากรายละเอียดของรายวิชาประวัติศาสตร์กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ในรายวิชาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทดลองดังนี้

รายละเอียดรายวิชา

วิชาพื้นฐานรหัสวิชา ส 31102 ชื่อรายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1/2556 จำนวน 1 หน่วยกิต จำนวน 2 คาบ /สัปดาห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

คำอธิบายรายวิชา

รู้และเข้าใจการเทียบศักราชระบบต่าง ๆ และการแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ รู้จักหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์และสามารถนำไปใช้ เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยจากการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย และความเป็นมาของรัฐต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทย มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครองของไทย

ตัวชี้วัด

รายละเอียดตัวชี้วัด

1. ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ (ส4.1 ม.4-6/1)
2. สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ (ส4.1 ม.4-6/2)
3. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย (ส4.3 ม.4-6/1)
4. วิเคราะห์ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อชาติไทย (ส4.3 ม.4-6/2)

รวมทั้งหมด 4 ตัวชี้วัด

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถนำมาจัดทำตารางแสดงสอดคล้องของรายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้รายวิชา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องของรายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	สาระการเรียนรู้รายวิชา
ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์บนพื้นฐาน ของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	1. ตระหนักถึง ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์ที่ แสดงถึงการ เปลี่ยนแปลงของ มนุษย์ 2. สร้างองค์ความรู้ ใหม่ทาง ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์อย่าง เป็นระบบ	* เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏใน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยและ ประวัติศาสตร์สากล * ตัวอย่างเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของ สังคมมนุษย์ที่มีปรากฏในหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ * ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์ * ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดย นำเสนอตัวอย่างที่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน * คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ * ผลการศึกษาหรือโครงการทางประวัติศาสตร์	เวลาและยุคสมัยทาง ประวัติศาสตร์ศักราช และการเทียบศักราช หลักฐานและวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ 1. ประเภทหลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ 2. หลักฐาน ประวัติศาสตร์ในไทย 3. วิธีการทาง ประวัติศาสตร์
ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมา ของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความผูกพัน และธำรง ความเป็นไทย	1. วิเคราะห์ประเด็น สำคัญของประวัติ- ศาสตร์ไทย	* ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย เช่น แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย และอิทธิพลที่มี ต่อสังคมไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการสถาปนา อาณาจักรไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ สาเหตุการ ปฏิรูปการปกครองบ้านเมือง การเลิกทาส เลิก ไพร่ การเสด็จประพาสยุโรปและหัวเมืองสมัย รัชกาลที่ 5 แนวคิดประชาธิปไตยตั้งแต่ต้นสมัย รัชกาลที่ 6 จนถึง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 สมัยรัชกาลที่ 7 บทบาทของสตรีไทย	การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทย
			พัฒนาการด้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศไทย
			พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ของไทย
			ประเด็นสำคัญของ ประวัติศาสตร์ไทย
			การปฏิรูปการเมืองการ ปกครองของไทย
	2. วิเคราะห์ ความสำคัญของ สถาบัน พระมหากษัตริย์ต่อ ชาติไทย	* บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยใน ด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสร้างสรรควัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย	บทบาทของสถาบัน พระมหากษัตริย์ไทยใน ด้านต่าง ๆ ที่มีส่วน สร้างสรรควัฒนธรรม ไทยและประวัติศาสตร์ ไทย

ตอนที่ 2 ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

2.1 ความหมายและแนวคิดในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

วินัย พงศ์ศรีเพียร(2543) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไว้ว่า ทางวิชาการมีการแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็น 2 แนวทาง คือ หลักฐานที่แบ่งโดยการประเมินความน่าเชื่อถือ และแบ่งตามลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

1. หลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือนั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 หลักฐานชั้นต้น หรือหลักฐานปฐมภูมิ หมายถึง หลักฐานที่บันทึกไว้ในสมัยที่เรื่องราวนั้นเกิดขึ้น อาจจะถูกพบเห็นเหตุการณ์หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์นั้น อาจโดยตั้งใจเขียนไว้เป็นหลักฐาน หรือไม่ตั้งใจเขียนก็ได้ และให้รวมถึงข้อเขียนนั้น ๆ หลักฐานชั้นต้น ยังรวมถึงสิ่งปลูกสร้าง หรือผลิตผลของสังคมที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น ๆ ด้วย เช่น วัตถุอาราม พระพุทธรูป ภาพเขียนเครื่องมือในการดำรงชีพ และอีกมากมาย ดังนั้นหลักฐานชั้นต้น จึงมักจะได้รับความน่าเชื่อถือจากนักประวัติศาสตร์มากกว่า ได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าหลักฐานอื่น ๆ

1.2 หลักฐานชั้นรอง หรือหลักฐานทุติยภูมิ หมายถึง บันทึกของผู้ที่ได้รับทราบเหตุการณ์จากคำบอกเล่าของบุคคลอื่นมาอีกต่อหนึ่ง เช่น หนังสือประวัติศาสตร์ที่มีผู้เขียนขึ้นในภายหลัง โดยอาศัยหลักฐานต่าง ๆ พอเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้

2. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

2.1 หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรคือ ข้อความบอกเล่า จากบุคคล เหตุการณ์ในสมัย ได้จดลงไว้เป็นตัวอักษร เช่น บันทึกต่าง ๆ ศิลาจารึก เป็นต้น โดยที่ผู้บันทึกอาจจะเป็นคนในพื้นที่นั้นเอง หรือคนที่เคยเดินทางผ่านมา โดยในทางประวัติศาสตร์ถือกันว่า เรื่องราวของมนุษย์ ก่อนที่จะมีการจดบันทึกเป็นตัวอักษรนั้น เป็นเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยของประวัติศาสตร์ จะเริ่มต้นเมื่อมีตัวอักษรใช้

2.2 หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ หลักฐานทางศิลปกรรม โบราณคดี ศิลปะ ดนตรีนาฏกรรม หมู่บ้าน ชุมชน สภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต คำบอกเล่า และประเพณี วัฒนธรรมซึ่งไม่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นข้อความลายลักษณ์อักษรวิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มาศึกษาวิเคราะห์ ศึกษาเรื่องราว และตรวจสอบความถูกต้องของเรื่องราวเหตุการณ์นั้น ๆ หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวประวัติความเป็นมาของมนุษย์ เรียกว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถ

แยกได้ดังนี้ คือ หลักฐานทางศิลปกรรมและโบราณคดีหลักฐานทางศิลปกรรมที่สำคัญ คือ ศิลปวัตถุแบบอุ้งทอง ศิลปวัตถุแบบลพบุรี ศิลปวัตถุแบบทวารวดี นอกจากนี้ได้แก่ เงินตรา ซากอิฐ ปูนของวัดวาอาราม พระพุทธรูป เครื่องใช้ตามบ้านเรือน ฯลฯ และหลักฐานที่เป็นหนังสือเก่า นั้นมักจะเขียนลงบนสมุดข่อยหรือใบลาน เช่น ตำนานสิงหนวัติ (เล่าเรื่องตั้งแต่พระเจ้าสิงหนวัติอพยพมาจากเหนือ) จามเทวีวงศ์ (เป็นเรื่องเมืองหริภุญไชย) รัตนพิมพ์วงศ์ (เป็นตำนานพระแก้วมรกต) ตำนานสุวรรณโคมคำ และตำนานมูลศาสนา (เป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยสุโขทัย) ปัญหาของหลักฐานที่เป็นหนังสือเก่า คือ เราไม่ทราบว่าผู้บันทึกเขียนไว้เมื่อใดและมีความจริงมากน้อยเพียงใด

3. หลักฐานที่เป็นศิลาจารึก ศิลาจารึกถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญมากในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในระยะเริ่มแรกสมัยสุโขทัย ที่สำคัญได้แก่ ศิลาจารึกหลักที่ 1 (จารึกพ่อขุนรามคำแหง) ศิลาจารึกหลักที่ 2 (จารึกวัดศรีชุม) , ศิลาจารึกหลักที่ 3 (จารึกนครชุม) ศิลาจารึกหลักที่ 4 (จารึกวัดป่ามะม่วง) ศิลาจารึกหลักที่ 8 ข. (จารึกวัดพระมหาธาตุ) จารึกหลักที่ 24 (จารึกวัดหัวเวียงไชยา) จารึกหลักที่ 35 (จารึกดงแม่นางเมือง นครสวรรค์) จารึกหลักที่ 62 (จารึกวัดพระยืนลำพูน) ฯลฯ หมายเหตุ ศิลาจารึกให้ลำดับหลักตามการค้นพบ ก่อน – หลัง

4. หลักฐานพวกที่เป็นพงสาวดารพระราชพงสาวดารสยามมีมากมาย แต่ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่

4.1 พระราชพงสาวดารสยามที่แต่งในสมัยอยุธยา คือ ฉบับหลวงประเสริฐ

4.2 พระราชพงสาวดารสยามที่แต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ แยกเป็น 3 รัชกาล คือ

4.2.1 ฉบับรัชกาลที่ 1 มี 4 ส่วน คือ ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ,ฉบับ

เจ้าพระยาพิพิธพิชัย ฉบับพระพันรัตน์ ฉบับบริติชมิวเซียม

4.2.2 ฉบับรัชกาลที่ 3 มี 1 ส่วน คือ ฉบับสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

4.2.3 ฉบับรัชกาลที่ 4 มี 4 ส่วน คือ ฉบับพระราชหัตถเลขา

4.3 พระราชพงสาวดารฉบับอื่น ๆ คือ พระราชพงสาวดารกรุงเก่าฉบับพระเจ้า

จักรพรรดิพงศ์ (จาด) พงสาวดารเหนือ พงสาวดารโยนก

5. หลักฐานที่เป็นจดหมายเหตุชาวต่างประเทศหลักฐานพวกนี้เป็นหลักฐานภาษาต่างประเทศ เพราะมีชาวยุโรปหลายชาติเข้ามาติดต่อในสมัยอยุธยา หลักฐานเหล่านี้อยู่ในรูปของบันทึก จดหมายเหตุ จดหมายถึงผู้บังคับบัญชา จดหมายของข้าราชการและพ่อค้า เอกสารทางการทูต บันทึกของมิชชันนารี เช่น จดหมายเหตุของลาโลแบร์ เอกสารฮอลันดา ฯลฯ

2.2 การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

กรมวิชาการ (2543) ได้กล่าวว่า มีนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงหลักฐานและการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่า ผลสรุปในงานค้นคว้าของนักวิชาการเหล่านั้น ได้มาจากวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเป็นผลมาจาก วิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่ง องค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบ การตั้งข้อสมมุติฐานเชิงวิทยาศาสตร์ และการตีความหลักฐานด้วยทฤษฎี ดังนั้น วิธีการทางประวัติศาสตร์ จึงเกี่ยวข้องกับ หลักฐานหรือร่องรอยของอดีต การตั้งข้อสมมุติฐานหรือคำถาม และการตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล

วินัย พงศ์ศรีเพียร(2543) ได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายในหมายถึง การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานว่า มีความน่าเชื่อถือมาก ปานกลาง หรือไม่น่าเชื่อถือทั้งหมด ซึ่งจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและควรตรวจสอบดังนี้
 - 1.1 ช่วงระยะเวลาของเหตุการณ์และการบันทึก ได้ทันเหตุการณ์ความถูกต้องย่อมมีมากขึ้น
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของผู้บันทึก บางคนตั้งใจบันทึกได้ทันเหตุการณ์ความถูกต้องย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น
 - 1.3 ผู้บันทึกอยู่ในเรื่องราวนั้นจริงหรือไม่ เรื่องราวที่อ้างอิงมาจากบุคคลอื่นหรือเป็นคำพูดของผู้บันทึกเอง
 - 1.4 คุณสมบัติของผู้บันทึกเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน สภาพแวดล้อมน่าเชื่อถือหรือไม่ ขณะที่บันทึกนั้นสภาพร่างกายหรือจิตใจปกติหรือไม่มีความกดดันทางอารมณ์ หรือถูกบีบบังคับให้เขียนหรือไม่ ข้อความในหลักฐานที่อาจเกิดการคัดลอกหรือแปลผิดพลาดหรือมีการต่อเติมเกิดขึ้น
 - 1.5 ข้อความนั้นมีอคติเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา ลัทธิการเมือง ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมหรือไม่
 - 1.6 วิธีการในการบันทึกใช้วิธีการบันทึกอย่างไร ถ้าวันมีบรรณหรือเป็นการบันทึกโดยการสืบหาสาเหตุอย่างเที่ยงธรรม ถ้าหากผู้บันทึกใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บันทึกเหตุการณ์ จะทำให้เป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือ
2. การประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายนอก เป็นการมุ่งวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ไม่ว่าจะเป็นส่วนหรือทั้งหมด โดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบกับ

หลักฐานอื่น อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบหลักฐานว่าจริงหรือปลอมนั้น ผู้ศึกษาไม่สามารถตรวจสอบด้วยตนเองได้ทั้งหมด เพราะต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทางจริงๆ จึงต้องอาศัยผลงานหรือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนนี้จะเป็นการตรวจสอบหาข้อบกพร่องของหลักฐาน

รัชนีกร หงส์พนัส (2550) ได้อธิบายถึง การค้นหา การตั้งคำถาม การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปผล เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนในการประเมินค่าหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ การเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงองค์ความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้นจึงมีการบูรณาการเชื่อมโยงสองศาสตร์ที่กล่าวมา ด้วยเหตุผลที่ว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงต้องอาศัยตัวแปร คือ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ อาจจะเป็นหลักฐานหรือเอกสาร ในที่นี้หมายความว่าหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง หรืออาจเรียกเป็นเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง การที่จะได้มาซึ่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือหลักฐานนั้น ต้องพิจารณาจากหลักฐานชั้นต้นหรือเอกสารชั้นต้น ซึ่งหมายความว่าบันทึกหรือคำบอกเล่าของผู้ร่วมเหตุการณ์ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปจารึก จดหมายเหตุ โทรเลข และหลักฐานชั้นรอง หรือเอกสารชั้นรอง ได้แก่ หนังสือหรือผลงานการค้นคว้าที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการหรือนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี ไม่ว่าจะเป็หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชั้นต้น หรือชั้นรองนั้นมีขั้นตอนการพิสูจน์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่าการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น การตรวจสอบข้อมูลหลักฐานทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มีความเชื่อถือได้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดสินอย่างเป็นระบบ ต้องอาศัยหลักฐานและข้อมูลในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ตอนที่ 3 ความสามารถในการคิดสังเคราะห์

3.1 ความหมายของการคิดสังเคราะห์

Bloom (1956) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่า หมายถึง การสังเคราะห์เป็นการนำองค์ประกอบย่อย ๆ มาจัดเรียง เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างเป็นแบบแผนหรือโครงสร้างใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

เชิดศักดิ์ โหมวาสินธุ์ (2530) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมหรือผสมผสานเรื่องราว หรือความสำคัญในเนื้อหา เพื่อนำมาผลิตหรือทำให้เป็นสิ่งใหม่ หรือเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อยุติใหม่ โดยใช้ความรู้ความสามารถในเนื้อหา เพื่อนำมาผลิตหรือทำให้เป็นสิ่งใหม่หรือเพื่อหาข้อสรุปหรือข้อยุติใหม่โดยใช้ความรู้ความสามารถหลาย ๆ อย่างที่เรารู้มา

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่า หมายถึง ความสามารถในการรวมสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่อีกรูปหนึ่ง มีคุณลักษณะ โครงสร้างหรือหน้าที่ใหม่ แปรลกแตกต่างไปจากของเดิมก่อนนำมารวมกัน

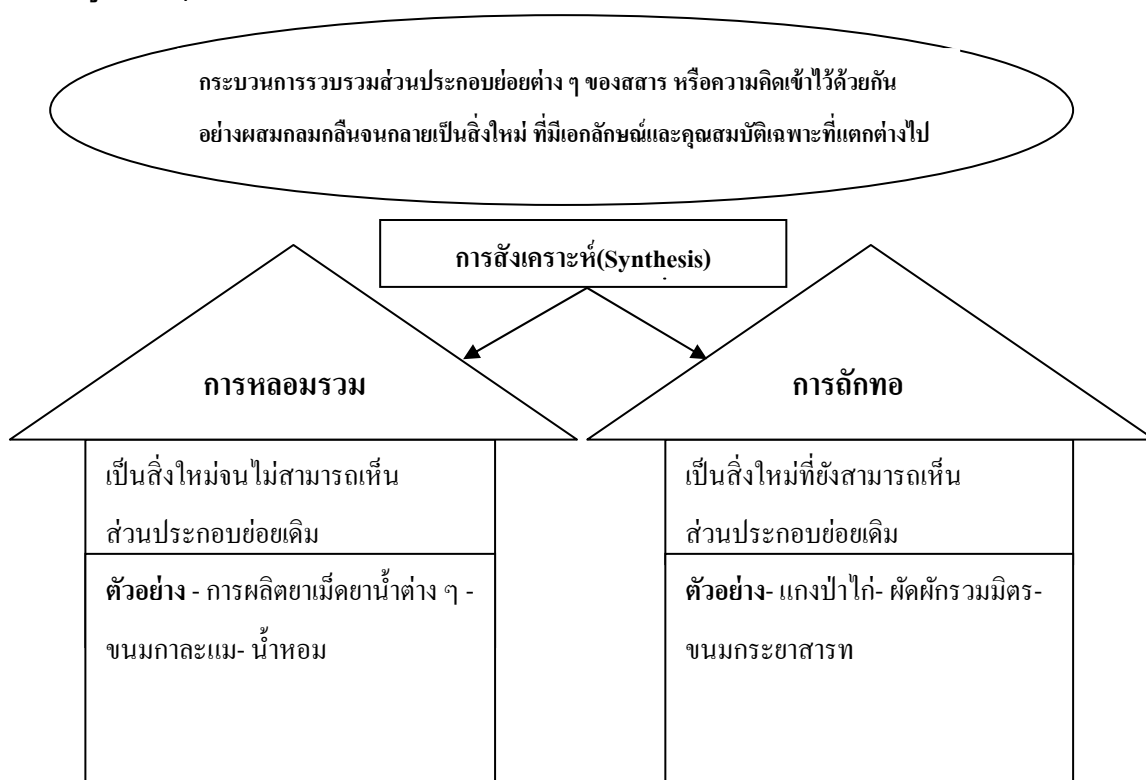
ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวัจฉัง (2544) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการคิดเพื่อประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันเป็นเรื่องราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลาย ๆ แง่มุม แล้วนำมาจัดระบบ โครงสร้างเสียใหม่ ซึ่งมีความเหมาะสม กะทัดรัดและได้ความหมายมากที่สุด

ชาติ แจ่มนุช (2545) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่าหมายถึง การคิดที่สามารถรวมสิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่มีคุณลักษณะแตกต่างไปจากส่วนประกอบย่อย ๆ ของเดิม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ได้ให้ความหมายของการคิดสังเคราะห์ ว่าหมายถึงการผสมผสานรวมกันอย่างกลมกลืนของส่วนประกอบต่าง ๆ จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์และคุณสมบัติเฉพาะ โดยเป็นการหลอมรวมและการถักทอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทิสนา เขมมณี และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดสังเคราะห์ว่า หมายถึง การนำความรู้ที่ผ่านการวิเคราะห์มาผสมผสานสร้างสิ่งใหม่ที่มีลักษณะต่างจากเดิม

แผนภูมิที่ 1 สรุปความหมายของการคิดสังเคราะห์

ที่มา: เกரியศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545: 6)

สรุปความหมายของการคิดสังเคราะห์ หมายถึง การคิดที่ต้องอาศัยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและทักษะในการดึงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีจำนวนมากและกระจัดกระจาย อยู่ตามที่ต่าง ๆ แต่คัดสรรมาเฉพาะส่วนที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่จะคิด แล้วนำมาผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าด้วยกัน ให้อยู่ภายใต้โครงร่างเดียวกัน เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

3.1 ประเภทของการคิดสังเคราะห์

Bloom (1956) ได้แบ่งการคิดสังเคราะห์ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การสังเคราะห์ข้อความ (Production of unique communication)
2. การสังเคราะห์แผนงาน(Production of plan and proposed set of operation)
3. การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of a set of abstract relations)

3.2.1 การสังเคราะห์ข้อความ

ชวาล แพรัตกุล (2520) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ข้อความว่าหมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดเป็นข้อความ หรือผลผลิต หรือการกระทำใหม่ใด ๆ ที่สามารถใช้สื่อสารความคิดและอารมณ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่นได้ ดังเช่น การ

บรรยาย การแต่งคำประพันธ์ การวาดภาพ และการแสดงขับร้องดนตรีนอกจากนี้ ยังเสนอวิธีการวัดความสามารถในการสังเคราะห์ข้อความออกเป็น การสังเคราะห์ข้อความโดยการพูดได้แก่ การถามหรือกิจกรรมใด ๆ ที่นักเรียนตอบสนองด้วยวาจา เช่น การให้แสดงความคิดเห็นอิสระต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ซึ่งแจกขยความหมายของเรื่องใด ๆ ให้กระจ่างชัดกว่าเดิม สรุปสิ่งที่เป็นแก่นสารหัวใจของเรื่องโดยภาษาของตนเอง หาข้อยุติจากการอภิปราย และให้วิจารณ์เปรียบเทียบความดีงามเด่นด้อยเหมาะสมของสิ่งต่าง ๆ การสังเคราะห์ข้อความโดยการเขียนได้แก่ คำถามที่ให้นักเรียนเขียนตอบบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ มาให้ดู ดังเช่นข้อความ ความเรียง จดหมาย และคำถามที่ให้เขียนตอบยาว ๆ ที่เรียกว่าข้อสอบอัตนัยหรือ ความเรียง และการสังเคราะห์ข้อความ โดยการแสดงการสังเคราะห์ประเภทนี้จะใช้ภาพและแสงสีเสียง หรืออากัปกิริยาท่าทาง การกระทำ และการแสดงต่าง ๆ เป็นต้นเรื่อง แล้วให้นักเรียนกล่าวบรรยายสิ่งที่พบเห็นนั้นออกมาตามความคิดอิสระของตน

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ข้อความว่า หมายถึงความสามารถในการสังเคราะห์ข้อความโดยสื่อ หรือการพูด การเขียน กิจกรรมในด้านนี้จึงเต็มไปด้วยการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระต่อเรื่องราวที่กำหนด การวิจารณ์และหาข้อยุติบางประการ อาจเป็นข้อความที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกเล่า บรรยาย ชักชวน ให้ความประทับใจ หรือเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และ ดารณี คำวัจนัง (2545) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ข้อความว่า หมายถึง ความสามารถในการเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นข้อความหรือเรื่องราวเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างได้ความมากที่สุด เช่นการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวที่หยิบขึ้นมาพิจารณา

สรุป ความหมายของการสังเคราะห์ข้อความ หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมกัน เพื่อให้เกิดข้อความ หรือผลิตผลหรือการกระทำใหม่ที่สามารถสื่อสารความคิดและอารมณ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่น โดยผ่านสื่อ หรือการพูด การเขียน และนำเสนอ

3.2.2 การสังเคราะห์แผนงาน

ชวาล แพรัตกุล (2520) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์แผนงาน คือการกำหนดแนวทางและขั้นตอนของการปฏิบัติงานใด ๆ ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินงานของกิจการนั้นราบรื่น และบรรลุผลตรงตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดไว้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์แผนงานว่าเป็นผลด้านการวางแผน หรือชุดของการจัดกระทำที่เสนอเพื่อปฏิบัติ เช่น วางแผนเพื่อทดลอง วางแผนเพื่อสอนในรูปแบบใหม่ วางแผนครอบครัว หรือวางแผนการสร้างที่อยู่อาศัย

ศิริกาญจน์ โกลสุมภ์ และ ดารณี คำวังนัง (2545) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์แผนงานว่าเป็นความสามารถในการสร้างโครงการหรือวางแผนการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นความสามารถที่จะนำข้อมูลเรื่องราว เหตุการณ์ที่กำหนดให้มาหาวิธีว่าจะทำอะไร จึงจะทำให้เรื่องที่ต้องอาศัยข้อมูลเหล่านี้ สามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายได้

สรุปการสังเคราะห์แผนงาน เป็นลักษณะของการถามที่ให้นักเรียนสร้างโครงการ หรือวางแผนกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ ตามเงื่อนไขและข้อมูลที่กำหนดให้ ซึ่งสมรรถภาพในการสังเคราะห์แผนงานนี้ จัดว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของบุคคล โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์แผนงานไว้

3.2.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์

ชวาล แพร์ตกุล (2520) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าเป็นการพยายามนำเอาความสำคัญและหลักการต่าง ๆ มาผสมให้เป็นเรื่องเดียวกันทำให้เกิดเป็นสิ่งที่สำเร็จรูปหน่วยใหม่ ที่มีความสัมพันธ์แปลกไปจากเดิม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าเป็นชุดของความสัมพันธ์เชิงนามธรรม ชุดความสัมพันธ์นี้อาจได้มาจากการนำเอาปรากฏการณ์ที่มีอยู่ อาจจะเป็นข้อความ สัญลักษณ์ คุณลักษณะก็ได้

ศิริกาญจน์ โกลสุมภ์ และดารณี คำวังนัง (2545) ได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าเป็นความสามารถในการพิจารณาว่าเรื่องราวนั้น ๆ มีเนื้อหาอะไรที่สัมพันธ์กัน และเมื่อนำมาสัมพันธ์กันแล้วสามารถสรุปเป็นเรื่องราวใหม่ได้

สรุปความหมายของการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าหมายถึง ความสามารถในการนำเอานามธรรมย่อย ๆ ทั้งหลายมาผสมกลมกลืนกันเพื่อให้เป็นรูปใหม่ หน้าที่ใหม่ นามธรรมในที่นี้อาจจะเป็นปรากฏการณ์ ข้อความ สัญลักษณ์ คุณลักษณะใด ๆ ก็ได้ เมื่อนำมาเกี่ยวพันแล้วจะทำให้เปลี่ยนลักษณะออกไป เป็นลักษณะของการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นการนำเอาหลักวิชา มโนภาพ ทฤษฎี หรือโครงสร้างมาผสมกลมกลืนกัน

3.1 ขั้นตอนการคิดสังเคราะห์

ทิสนา แคมมณีและคณะ (2544) ได้แบ่งขั้นตอนการผสมผสานข้อมูลในการคิดสังเคราะห์ไว้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการผสมผสานระหว่างอะไรบ้างและนำไปสู่การสร้างหรือการกระทำอะไร
2. พิจารณาบททวนข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาใหม่หรือข้อมูลที่เป็นความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องว่ามีอะไรบ้าง
3. ทบทวนและเลือกข้อมูลที่เป็นความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องว่ามีอะไรบ้าง
4. สร้างชุดหรือข้อมูลความรู้ขึ้นมาใหม่จากการใช้ความรู้เดิมและความรู้ใหม่หรือข้อมูลจากความรู้เดิมหลาย ๆ เรื่องเข้าด้วยกัน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ได้เสนอขั้นตอนการฝึกคิดสังเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ต้องการคิดสังเคราะห์
2. การกำหนดขอบเขตของประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบเบื้องต้นในการค้นหาแหล่งข้อมูล
3. การกำหนดลักษณะและขอบเขตของสิ่งที่จะนำมาสังเคราะห์ เพื่อเลือกใช้ข้อมูลที่ดีที่สุดในการสังเคราะห์
4. การดึงเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้ โดยคัดสรรเฉพาะแก่นความคิดของข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยไม่สนใจรายละเอียดหรือประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
5. การจัดเรียงแนวคิดตามโครงการที่ตั้งไว้หรือสร้างแกนความคิดใหม่เพื่อตอบวัตถุประสงค์
6. ขึ้นทดสอบโครงร่างใหม่ เพื่อพิจารณาว่าโครงร่างใหม่ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่
7. การนำสิ่งที่สังเคราะห์ได้ไปใช้ประโยชน์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำเสนอขั้นตอนของการคิดสังเคราะห์ที่มีความสอดคล้องกัน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์ พิจารณาและเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการสังเคราะห์ สร้างข้อมูลความรู้ใหม่หรือแนวคิดใหม่ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และพิจารณาความเหมาะสมของสิ่งที่สังเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์

3.2 การประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์

Bloom (1981) ได้เสนอแนวทางในการสร้างแบบประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ปัญหา ภาระงาน หรือสถานการณ์ที่จะใช้สำหรับประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์นั้น จะต้องเป็นสิ่งใหม่หรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้ว
2. นักเรียนจะต้องสามารถใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาที่กำหนดให้ได้ อาจจะให้ให้นักเรียนเปิดหนังสือหรือเข้าห้องสมุดเพื่อหาข้อมูลได้ ซึ่งการประเมินการคิดสังเคราะห์ที่ได้นั้นควรทำให้มีลักษณะเช่นเดียวกับการแก้ปัญหาของนักวิทยาศาสตร์ที่มีการใช้ข้อมูลที่หลากหลาย
3. สิ่งที่คุณจะประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียน ควรเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผลมาจากการสังเคราะห์
4. การตัดสินผลงานของนักเรียนจากการคิดสังเคราะห์ในขั้นสุดท้าย ควรจะเป็นผู้อ่าน ผู้สังเกต หรือผู้ฟังเพื่อให้ผลงานนั้นมีคุณภาพและพร้อมที่จะพัฒนาต่อไปได้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544) ได้เสนอแบบวัดความสามารถทางการคิดสังเคราะห์ไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัด โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการวัดความสามารถทางการคิดสังเคราะห์และติดตามความก้าวหน้าของความสามารถทางการคิดสังเคราะห์ เน้นการประเมินผลสรุปรวมสำหรับการตัดสินใจ รวมทั้งแปลผลการวัด เน้นการเปรียบเทียบมาตรฐานกลุ่มหรือต้องการเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้
2. กำหนดกรอบของการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการ ผู้พัฒนาแบบวัดควรศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการคิดตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ผู้พัฒนาแบบวัดควรคัดเลือกแนวคิดหรือทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทและจุดมุ่งหมายที่ต้องการเป็นหลัก แล้วศึกษาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบของความสามารถทางการคิดสังเคราะห์ได้
3. สร้างผังข้อสอบ การสร้างผังข้อสอบเป็นการกำหนดเค้าโครงของแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ที่ต้องสร้างให้ครอบคลุมโครงสร้างหรือองค์ประกอบ
4. เขียนข้อสอบ กำหนดรูปแบบของข้อสอบ ตัวคำถาม ตัวคำตอบ และวิธีการให้คะแนน เมื่อกำหนดรูปแบบของข้อสอบแล้วจึงลงมือร่างข้อสอบตามผังข้อสอบที่กำหนดไว้จนครบทุกองค์ประกอบ ภาษาที่ใช้ควรเป็นไปตามหลักของการเขียนข้อสอบที่ดีโดยทั่วไป

5. นำแบบวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง หรือกลุ่มใกล้เคียง แล้วนำผลการตอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์ข้อสอบและวิเคราะห์แบบสอบถาม

6. นำแบบวัดไปใช้จริง หลังจากวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อและวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับว่าเป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการแล้ว จึงนำแบบวัดความสามารถทางการคิดไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง ในการใช้แบบวัดทุกครั้งควรมีรายงานค่าความเที่ยงทุกครั้งก่อนนำผลการวัดไปแปลความหมาย

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนั้น สามารถสรุปลักษณะของแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ดังนี้ คือ การกำหนดปัญหา ภาระงานที่ใช้สำหรับประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์ จะต้องเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้ว ในการสังเคราะห์ควรให้นักเรียนใช้ข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในการสังเคราะห์สิ่งใหม่ และการประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์นั้น ควรดูจากผลิตผลของการคิดสังเคราะห์โดยตรง

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณมาศ กลั่นแก้ว (2523) ได้วิจัยเปรียบเทียบการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับการสอนด้วยวิธีการบรรยาย กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยวิธีการบรรยายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้

วิชัย วัดปาน (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมวิธีหนึ่งที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กิจกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้น สามารถแสดงออกมาได้หลากหลายรูปแบบ ไม่จำเจเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา

อารีชา ศิโรตม (2545) ได้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการคิดที่สูงขึ้น การคิดในงานวิจัยนี้คือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งอาจส่งผลดีต่อการคิดในลักษณะอื่น ได้เช่นกัน

รัตนา บรรณาธรรม (2546) ได้ศึกษาผลของการสร้างผังความคิดและการเปิดเผยตัวในกระดานสนทนาที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ในการเรียนบนเว็บของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตัวในกระดานสนทนาที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ในการเรียนผ่านเว็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสร้างผังความคิด และการเปิดเผยตัวในกระดานสนทนามีผลต่อการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กฤษณา คิตติ (2547) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนา รูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม บรรยากาศของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลผลิตของการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ประกอบด้วย เป้าหมายของการประเมิน สิ่งที่ต้องประเมิน วิธีการประเมิน และวิธีการตัดสินวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากการประเมินผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูมีพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าค่าเฉลี่ยในครั้งที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมครูมีทัศนคติที่ดีในการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สุมาลี พัวชู (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการคิดสังเคราะห์และการมองโลกในแง่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเขต 3 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 676 คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่แตกต่างกัน นักเรียนหญิงมีความสามารถในการคิดสังเคราะห์สูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่มีความถนัดด้านเหตุผลต่ำ ปานกลาง และสูง มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์แตกต่างกัน โดยมีระดับเรียงจากน้อยไปสู่มากกว่าตามลำดับ

มงคลรัตน์ บางกุ่ม (2548) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับเวลา การสืบค้นข้อมูลการตีความหลักฐาน และการสรุปข้อมูลพบว่า 1) หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ของสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05 2) หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05

จรูญจิต สีนอนันต์ (2549) ได้ศึกษาผลของการใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าที่กำหนดคือร้อยละ 70 นักเรียนที่เรียนโดยการใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นักเรียนที่เรียนโดยการใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางได้คะแนนความสามารถในการคิดสังเคราะห์สูงกว่าที่กำหนดคือร้อยละ 70 และนักเรียนที่เรียนโดยการใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางได้คะแนนความสามารถในการคิดสังเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้บันทึกการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ณัฐกรณ์ คำชะอม (2553) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยมีการนำหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ใช้เป็นวิธีสอนหรือโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบบรรยาย นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดสังเคราะห์ต่อการมองโลกในแง่ดี และเป็นตัวแปรของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้อย่างแบบโต้ตอบสองทางอีกด้วย ทั้งนี้ ผล

ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จะส่งผลให้เกิดความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Clabough(2012) ได้ศึกษาความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหลักฐานชั้นต้นสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการสอนหรือครูแกนนำในรายวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า หลักฐานชั้นต้นมีความจำเป็นต่อการคิด เป็นหลักฐานสำคัญที่นำมาใช้ในการสรุปความหมาย และสร้างความเข้าใจให้แก่นักเรียน

Hunkins (1970) ได้ศึกษาผลของคำถามประเภทวิเคราะห์และประเมินค่าตามแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูมที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้น ป.6 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยเน้นการใช้คำถามประเภทวิเคราะห์และประเมินค่า และกลุ่มที่ได้รับการสอนที่เน้นการใช้คำถามประเภทความรู้ความจำ ซึ่งในแต่ละคาบของการเรียน ทั้งสองกลุ่มได้ฝึกทำกิจกรรม คือการตอบคำถามจากเอกสารกิจกรรม เมื่อนักเรียนอ่านเนื้อหาที่ครูมอบหมายให้เสร็จสิ้น ซึ่งการตอบคำถามใช้ระยะเวลาประมาณ 30 – 35 นาที ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำถามประเภทวิเคราะห์และประเมินค่าไม่สามารถที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ เนื่องจากการให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยการตอบคำถามในเอกสารเป็นกิจกรรมที่จำกัดการตอบของนักเรียน แต่ข้อค้นพบอีกประเด็นหนึ่งคือ การใช้คำถามระดับสูงจะช่วยพัฒนาการประเมินค่าได้ดีกว่าและพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนต่อข้อเท็จจริงในระดับต่ำได้ดีขึ้น

Reeb(1998) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานชั้นต้นในการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ โดยทำการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในเรื่องของประวัติศาสตร์อเมริกา การจัดกระบวนการเพื่อพัฒนาความคิด และความรู้ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนความสามารถในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้ง อายุและเพศก็ไม่มีผลต่อกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จากงานวิจัยต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา รายวิชาประวัติศาสตร์ และผลของคำถามประเภทวิเคราะห์และประเมินค่า ในการพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการประเมินหลักฐานชั้นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์
2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
3. ศึกษาหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยเชิงทดลอง และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 (กรุงเทพมหานคร) สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับขั้นตอน ต่อไปนี้

1) การเลือกโรงเรียน

โดยเลือกโรงเรียนโรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาสำหรับการทำวิจัย เนื่องจากเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และมีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังเช่นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ในประเทศ

2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คุณสมบัติเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องเป็นนักเรียนที่เรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 และมีระดับความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ใกล้เคียงกัน โดยมีวิธีการคัดเลือกดังนี้

2.1 นำคะแนนสอบวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 60 ข้อของนักเรียนแต่ละห้องมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการทดสอบความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ของผู้เรียนห้องที่มีความใกล้เคียงกันมากที่สุด คือห้อง ม.4/3 ($\bar{X} = 38.18$, S.D.= 9.38) และ ม.4/4 ($\bar{X} = 37.83$, S.D.=9.49)

2.2 นำคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนแต่ละห้องมาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 ได้ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าความแปรปรวนของผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง

ห้องเรียน	\bar{X}	S.D.	F-test	Sig
ม. 4/3	35.70	5.41	3.127	.081
ม.4/4	35.28	4.08		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าความแปรปรวนของผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ห้อง ม.4/3 และห้อง ม.4/4 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 เลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test)

2.4 ทำการทดสอบความแตกต่างของผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง

ห้องเรียน	\bar{X}	S.D.	T-test	Sig
ม. 4/3	35.70	5.41	.387	.701
ม.4/4	35.28	4.08		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ห้อง ม.4/3 และห้อง ม.4/4 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 เลือกห้องเรียนที่มีคะแนนการสอบวัดความรู้พื้นฐานรายวิชาประวัติศาสตร์ไทยที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มาใช้เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 1 ห้อง และกลุ่ม

ควบคุมจำนวน 1 ห้อง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากปรากฏว่า กลุ่มทดลองคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 40 คน โดยได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ส่วนกลุ่มควบคุมคือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 จำนวน 40 คนเช่นกัน โดยได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่
 - 1.1 แบบทดสอบวัดความสามารถการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - 1.2 แบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ รายวิชาส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งประกอบด้วย 2 รูปแบบ ดังนี้
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
 - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์แบบปกติ

ซึ่งรายละเอียดของการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
3. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยจำนวน 3 ข้อประกอบด้วย โครงสร้างในการวัด แบ่งเป็นข้อย่อย จำนวน 18 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ข้อที่ 1 เป็นการการจำแนกประเภทของการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 10 ข้อย่อย 5 คะแนน ข้อที่ 2 เป็นการประเมินที่มุ่งพิสูจน์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นของจริงหรือปลอม(การประเมินภายนอก)จำนวน 5 ข้อย่อย 5 คะแนน และข้อที่ 3 เป็นการประเมินสิ่งที่ปรากฏบนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด มี

ข้อความใดที่น่าสงสัย หรือกล่าวไว้ไม่ถูกต้อง(การประเมินภายใน) จำนวน 3 ข้อย่อย 3 คะแนน
รวมทั้งสิ้น 15 คะแนน

1) สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
โดยสร้างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐาน
2. การวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอม
3. แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

ระดับความสามารถของตัวบ่งชี้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ทองสุข รวยสูงเนิน : 2552: 99) ดังนี้

ระดับดีมาก	5 คะแนน
ระดับดี	4 คะแนน
ระดับปานกลาง	3 คะแนน
ควรปรับปรุง	2 คะแนน
ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง	1 คะแนน

ตารางที่ 4 ตารางแสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ข้อ	รายการประเมิน	องค์ประกอบในการวัด	ระดับคะแนน				
			5	4	3	2	1
1	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐาน	การประเมินภายนอก	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐานได้ถูกต้อง 9 - 10 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐานได้ถูกต้อง 7- 8ข้อ	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐานได้ถูกต้อง 5 - 6 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐานได้ถูกต้อง 3 - 4 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์หลักฐานที่ปรากฏได้ถูกต้องตามลักษณะและประเภทของหลักฐานได้ถูกต้อง 1 - 2 ข้อ

ข้อ	รายการประเมิน	องค์ประกอบ ในการวัด	ระดับคะแนน				
			5	4	3	2	1
2	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอม	การประเมินภายใน	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอมโดยมีการให้เหตุผลถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายครบทั้ง 5 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอมโดยมีการให้เหตุผลถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายจำนวน 4 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอมโดยมีการให้เหตุผลถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายจำนวน 3 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอมโดยมีการให้เหตุผลถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายจำนวน 2 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานว่าจริงหรือปลอมโดยมีการให้เหตุผลถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายจำนวน 1 ข้อ
3	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน	การประเมินภายใน	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายโดยมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมทั้ง 3 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานถูกต้องชัดเจนทั้ง 3 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่ายโดยมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมจำนวน 2 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานถูกต้องชัดเจนจำนวน 2 ข้อ	แสดงการวิเคราะห์และพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานชัดเจนเพียงแค่ 1 ข้อ

- 2) นำแบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
- 3) นำแบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏใน ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหาและวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ระดับ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ในการทดลองซึ่งผลการตรวจสอบความตรงทางเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์นั้นมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิได้มีการเสนอแนะให้ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปปรับปรุงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์อีกครั้ง แล้วจึงทำการประเมินให้ ส่งผลให้แบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์นี้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์มากขึ้น
- 4) นำแบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและอนุมัติให้นำแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ไปทดลองใช้
- 5) นำผลคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ซึ่งมีเกณฑ์ว่าค่าความเที่ยงต้องมีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.75 (รายละเอียดอยู่ใน ภาคผนวก ฉ) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ดีตามดัชนีบ่งชี้คุณภาพข้อสอบ (วรรณิ แกมเกตุ, 2551)
- 6) นำแบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินไปใช้จริงโดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 / 3 และ 4/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 แบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

การสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับความสามารถในการคิดสังเคราะห์
- 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ลักษณะการเขียนข้อคำถาม และการให้คะแนน
- 3) ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์เป็นแบบทดสอบ

แบบอัตนัยประเภทความเรียง จำนวน 3 ข้อใหญ่ และ 5 ข้อย่อยประกอบด้วย เนื้อหาที่ใช้ในการอ้างอิงการเขียนตอบซึ่งเป็นสาระที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และข้อคำถามที่สอดคล้องตรงตามโครงสร้างของการวัด ได้แก่ ข้อที่ 1 เป็นการวัดองค์ประกอบในการแยกแยะข้อมูลออกเป็นหน่วยย่อย (สังเคราะห์ข้อความ) จำนวน 2 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน ข้อที่ 2 เป็นการวัดองค์ประกอบด้านการสังเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงนามธรรม (สังเคราะห์ความสัมพันธ์) จำนวน 1 ข้อย่อย 3 คะแนน และข้อที่ 3 เป็นการวัดองค์ประกอบด้านการสังเคราะห์แผนงานหรือแผนปฏิบัติการ (สังเคราะห์แผนงาน) จำนวน 2 ข้อย่อย ข้อละ 3 คะแนน รวมทั้งสิ้น 15 คะแนน

4) สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ โดยสร้างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. การเขียนบรรยายเรื่องราวด้วยภาษาที่ถูกต้องชัดเจนเข้าใจได้ง่าย
2. การเรียงลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบครบถ้วน
3. ความสัมพันธ์ของเนื้อหา มีความเป็นเหตุเป็นผลและต่อเนื่องกันตลอดทั้งเรื่อง
4. การเสนอแนะแนวทางแก้ไข
5. การนำเสนอวิธีใหม่และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ระดับความสามารถของตัวบ่งชี้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับมาก	3	คะแนน
ระดับปานกลาง	2	คะแนน
ระดับน้อย	1	คะแนน

ตารางที่ 5 ตารางแสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

ข้อ	องค์ประกอบ ในการวัด	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
			3	2	1
1	การสังเคราะห์ ข้อความ	การเขียนบรรยาย เรื่องราว (3คะแนน)	เขียนบรรยายด้วย ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจได้ง่าย	การเขียนบรรยาย โดยมีการใช้ภาษา ที่ถูกต้องเหมาะสม	การเขียนบรรยาย สับสนใช้ภาษาไม่ ถูกต้อง
		การเรียงลำดับ ขั้นตอนอย่างเป็น ระบบครบถ้วน (3 คะแนน)	เรียงลำดับขั้นตอน ครบถ้วน	การเรียงลำดับ ขั้นตอนโดยมีการ สลับประเด็น เล็กน้อย	การเรียงลำดับ สับสนไม่เป็น ลำดับขั้นตอน
2	การสังเคราะห์ ความสัมพันธ์ เชิงนามธรรม	ความสัมพันธ์ของ เนื้อหา (3 คะแนน)	ผสมผสานข้อมูล ย่อยได้เป็นเหตุเป็น ผลและต่อเนื่องกัน ตลอดทั้งเรื่อง	ผสมผสานข้อมูล ย่อยได้เป็นเหตุเป็น ผลและต่อเนื่อง เพียงบางส่วน	ผสมผสานข้อมูล ย่อยไม่เป็นเหตุ เป็นผล และไม่ ต่อเนื่องตลอดทั้ง เรื่อง
3	การสังเคราะห์ แผนงาน หรือ แผนปฏิบัติ การ	การเสนอแนะแนว ทางแก้ไข (3 คะแนน)	เสนอแนะแนวทาง แก้ไขและสามารถ นำไปปฏิบัติได้จริง	นำเสนอแนวทาง แก้ไขที่สามารถ นำไปปฏิบัติได้จริง บางส่วน	นำเสนอแนวทาง ที่ไม่สามารถ นำไปปฏิบัติได้ จริง
		การนำเสนอ แนวทางใหม่ (3 คะแนน)	นำเสนอวิธีใหม่ และสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง	นำเสนอแนวทาง ใหม่แต่ไม่สามารถ นำไปปฏิบัติได้จริง	นำเสนอแนวทาง ที่ไม่ใช่แนวทาง ใหม่หรือไม่ สามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง

5) นำแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ที่สร้างเสร็จแล้วไปเสนอให้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

6) นำแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏใน ภาคผนวก ข) เพื่อตรวจสอบความตรง
ทางเนื้อหาและวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (Index of Item
Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพมีค่าดัชนีความสอดคล้อง
มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงทางเนื้อหาและความสอดคล้อง
ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์นั้น ข้อที่ 1 ค่าเท่ากับ 1.00 ส่วน ข้อคำถามในข้อที่ 2 และข้อที่ 3 มี
ค่าเท่ากับ 0.68 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามดังกล่าว
และผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามและคำตอบใน
แบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

ข้อ	ข้อเสนอแนะ	ส่วนที่ปรับปรุงแก้ไข
2	ควรปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถามโดยเชื่อมโยงให้ เข้ากับหลักวิชาการและองค์ ความรู้เดิมของผู้เรียน	- การปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม จาก นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็น นักเรียนเชื่อมโยงประเด็นความขัดแย้งที่สำคัญในแต่ละ เหตุการณ์ว่ามีประเด็นใดร่วมกันที่มีความเกี่ยวข้องกับหลัก วิชาการที่นักเรียนเคยได้เรียนรู้มาบ้าง
3	ควรปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถามที่ผู้เรียนสามารถ นำไปปฏิบัติได้จริงใน ชีวิตประจำวัน	- การปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม จาก สถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนมีแนวทางในการแก้ปัญหา อย่างไร เป็น ให้นักเรียนนำเสนอวิธีการที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในห้องเรียนหรือใน สังคมไทยปัจจุบัน

7) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและอนุมัติให้นำแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ไปทดลองใช้

8) นำผลคะแนนที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ซึ่งมีเกณฑ์ว่าค่าความเที่ยงต้องมีค่าตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ เทียบกับ 0.75 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก จ) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ดีตามดัชนีประกันคุณภาพข้อสอบ (วรณิ แกมเกตุ, 2551)

9) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินไปใช้จริงโดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 และ 4/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
รายวิชา

ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ รายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ รายวิชา ส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นฐานจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบปกติจำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวนทั้งสิ้น 18 คาบ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการปกติที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏใน ภาคผนวก ข) เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์ สาระสำคัญเนื้อหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พ.ศ.2551 และความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการใช้สื่อ แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ	ส่วนที่ปรับปรุงแก้ไข
1. ควรปรับปรุงสาระสำคัญหรือเพิ่มข้อความบางส่วนให้ชัดเจนมากขึ้น	- ปรับปรุงแก้ไขสาระสำคัญในทุก ๆ แผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน ได้ใจความและสมบูรณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
2. ควรระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ตรงตามลำดับขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทั้ง 5 ขั้นตอน	- เพิ่มเติมขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้ครบถ้วนในทุก ๆ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ที่ขาดขั้นตอนในการสรุปข้อมูล โดยเพิ่มการสรุปข้อมูลให้ครบถ้วน
3. ควรปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด	- ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมตามใบงานที่ 5 เรื่อง พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นให้มีความชัดเจน และยกง่ายพอเหมาะกับวัยผู้เรียน โดยจัดทำเป็นตารางจำแนกประเด็นที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษา - ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามในแต่ละกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถคิดในเวลาที่กำหนดได้ โดยใช้คำถามที่ไม่ยากจนเกินไป เข้าใจได้ง่าย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการตั้งประเด็นคำถามด้วยตนเองให้มากขึ้น

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์รายวิชาส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์รายวิชาส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลา 18 คาบ (ระยะเวลา 9 สัปดาห์) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2556 ถึง 6 กันยายน 2556 ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ 10 แผนการจัดการเรียนรู้ และจำนวนคาบเรียนทั้งสิ้น 18 คาบ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดง จำนวนคาบเรียนของหัวข้อเรื่องในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาส 31102 ประวัติศาสตร์ไทย

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	หัวข้อเรื่อง	จำนวนคาบเรียน
การศึกษาร่องรอยในอดีต	1	วิธีการทางประวัติศาสตร์	2
	2	หลักฐานทางประวัติศาสตร์	2
พื้นถิ่น ดินแดนไทย	3	ถิ่นเดิมของชนชาติไทย	2
	4	การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	2
	5	รัฐไทยในดินแดนประเทศไทย	1
วิวัฒนาการการเมืองไทย	6	การเมืองการปกครองของไทย	2
	7	การปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์	2
	8	เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516	1
พระมหากษัตริย์ของไทย	9	บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น	2
	10	การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5	2

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 10 แผน และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (รายนามอยู่ในภาคผนวก ข) เพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พ.ศ. และวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนราชภัฏนครราชสีมา สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลา 18 คาบ (ระยะเวลา 9 สัปดาห์) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2556 ถึง 6 กันยายน 2556

วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากรที่ศึกษา และเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร ที่ได้จากแบบวัดความรู้พื้นฐานในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีโครงสร้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งระดับ จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวน 60 ข้อ โดยใช้เวลา 50 นาที เลือกกลุ่มที่มีระดับความสามารถใกล้เคียงกันแล้วนำมาจัดทำเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้เวลา 30 นาที และแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ใช้เวลา 30 นาที

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และจัดการเรียนรู้แบบปกติกับนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยเริ่มจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ใช้เวลาดูเล่มละ 18 คาบ (ระยะเวลา 9 สัปดาห์) โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2556 ถึง 6 กันยายน 2556

2. เมื่อเรียนจบบทเรียนแล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ใช้เวลา 30 นาที จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3. นำคะแนนที่ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post - test) ของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้ทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที และแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ใช้เวลา 30 นาที ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานนอกจากนี้ยังมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการซักถาม พูดคุย หรือสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมแบบไม่มีโครงสร้างจากผู้เรียน กรณีที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน หรือมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่น้อยมากหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย เช่น การสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละประเภทมาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยทำการทดสอบทางสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งการทดสอบและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS

2. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS

3. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS

4. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS

5. ทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเรียน ด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) สูตรที่กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (independent t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOWS

6. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบเชิงคุณภาพของการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการคิดสังเคราะห์ด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมเป็นระยะๆ และมีการซักถาม พูดคุย หรือสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมแบบไม่มีโครงสร้างจากนักเรียน กรณีที่นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน หรือมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่น้อยมากหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย เช่น การสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.3 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig
กลุ่มทดลอง	10.23	1.63	5.439	.000
กลุ่มควบคุม	8.48	1.18		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เท่ากับ 10.23 และ 8.48 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.2 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig
กลุ่มทดลอง	9.53	1.66	5.005	.000
กลุ่มควบคุม	7.68	1.33		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดสังเคราะห์ หลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เท่ากับ 9.53 และ 7.68 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง
ตารางที่ 11 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	7.98	1.72	12.15	.000
หลังเรียน	10.23	1.63		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เท่ากับ 7.98 และ 10.23 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบความแตกต่างของความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	\bar{X}	S.D.	t-test	Sig
ก่อนเรียน	7.63	1.41	4.99	.000
หลังเรียน	8.48	1.17		

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนของผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เท่ากับ 7.28 และ 9.53 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้านความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จากการสังเกตการณ์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์โดยให้ผู้เรียนได้และทำกิจกรรมและใบงาน พบว่าในสัปดาห์แรกของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เมื่อให้นักเรียนตั้งคำถามด้วยตนเองตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนแรกคือการตั้งประเด็นปัญหาหรือประเด็นคำถามต่อเรื่องที่ต้องการศึกษา นักเรียนส่วนมากยังไม่สามารถตั้งคำถามด้วยตนเองได้ มีเพียงนักเรียนจำนวน 3 – 5 คนเท่านั้น ที่สามารถตั้งประเด็นคำถามด้วยตนเองได้ แต่ประเด็นคำถามนั้นยังไม่ตรงประเด็นและไม่ค่อยมีความสมเหตุสมผลเท่าใดนัก ผู้สอนจึงได้ให้การเสริมแรงโดยการกล่าวคำชมเชยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการแสดงความคิดเห็นของตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งอธิบาย ยกตัวอย่างหลักการในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในแง่มุมต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน สัปดาห์ต่อมาผู้สอนได้ทดลองให้ผู้เรียนตั้งประเด็นคำถามอีกครั้ง ปรากฏว่าจำนวนผู้เรียนที่สามารถตั้งประเด็นคำถามได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม ในด้านการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ในสัปดาห์แรกผู้สอนได้ทำการชี้แจงวิธีการและขั้นตอนในการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้ผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลหลักฐานที่ผู้สอนเป็นผู้รวบรวมมาให้ โดยเริ่มจากข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง ทั้งส่วนที่เป็นเอกสารและรูปภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการรวบรวมและจำแนกแยกแยะข้อมูล จากนั้นในสัปดาห์ต่อมาผู้สอนได้ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าข้อมูลหลักฐานด้วยตนเอง ปรากฏว่าผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ มาได้ แต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากเป็นหลักฐานที่มาจากเว็บไซต์ หรือมาจากหนังสือแค่เล่มเดียว ผู้สอนจึงได้แนะนำให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลจากห้องสมุด โดยนำผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหนังสือในประเด็นที่ต้องการศึกษาที่ห้องสมุดของโรงเรียน โดยให้นักเรียนเป็นรายกลุ่ม และแนะนำให้ผู้เรียนค้นคว้าหนังสือจำนวน 3 เล่มขึ้นไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในสัปดาห์ต่อ ๆ มา ผู้เรียนก็สามารถรวบรวมข้อมูลหลักฐานได้ดีขึ้นตามลำดับ มีการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าหลักฐานจากภายใน โดยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานสังเกตจากการทำใบงาน และการประเมินคุณค่า

หลักฐานจากภายนอก โดยการอาศัยวิธีการเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่น ซึ่งในส่วนนี้ผู้เรียนไม่สามารถตรวจสอบด้วยตนเองได้ทั้งหมดเนื่องจากต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง แต่จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการในการวิเคราะห์และประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนั้นแตกต่างจากกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งผู้เรียนส่วนมากยังคงประเมินหลักฐานตามข้อมูลที่มีอยู่ในหนังสือเรียนไม่สามารถวิเคราะห์และประเมินหลักฐานอื่นนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ได้ ส่งผลให้การสรุปข้อมูลต่าง ๆ ในการประเมินหลักฐานสำหรับผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกตินั้นส่วนใหญ่มักมีการนำแนวความคิดของตนเองที่อาจไม่ถูกต้องตามหลักการ หรือบทสรุปที่มีอยู่ในหนังสือเรียนมาใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ

ภาพที่ 1 ผู้เรียนกำลังศึกษาค้นคว้าข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากห้องสมุดของโรงเรียน

ภาพที่ 2 ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นรายกลุ่ม

ด้านความสามารถในการคิดสังเคราะห์

จากการสังเกตผู้เรียนในช่วงสัปดาห์แรกของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนไม่สามารถคิดสังเคราะห์ได้โดยผู้สอนจึงต้องชี้แนะกระบวนการขั้นตอนในการคิดสังเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถคิดวิเคราะห์ได้เพียงอย่างเดียว ไม่สามารถที่จะคิดสังเคราะห์เพิ่มเติมได้ ผู้สอนแนะนำโดยการยกตัวอย่างการรวบรวมข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปเข้าด้วยกัน โดยอาศัยทักษะในการนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกันของข้อมูลทั้งสองข้อมูลนั้นซึ่งอาจจะมีจำนวนมากและกระจัดกระจายกันอยู่ให้ผู้เรียนร่วมกันคัดสรรมาเฉพาะส่วนที่เชื่อมโยงและผสมผสานประเด็นแต่ละส่วนย่อย ๆ นั้นเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้สิ่งใหม่คือเริ่มจากการสังเคราะห์ข้อความในเบื้องต้น ซึ่งในสัปดาห์ต่อมาผู้เรียนก็สามารถนำเสนอแนวคิดที่สามารถคิดสังเคราะห์ออกมาได้ในรูปแบบของการเล่าบรรยายเพื่อให้เกิดความประทับใจ

ภาพที่ 3 ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลเป็นภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือ

หลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ไป 3 สัปดาห์ ได้สังเกตเห็นผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสังเกตจากพฤติกรรมในการทำงานกลุ่มจะมีการคิดสังเคราะห์แผนงาน โดยสามารถวางแผนการทำงานจากการนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ผู้สอนนำมาให้มาหาวิธีการที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้เพื่อให้ได้วิธีการนำเสนอในรูปแบบใหม่ ๆ เช่นการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของวิดิทัศน์แนะนำสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทย และการจัดทำเป็น โมเดลจำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในแต่ละภาค โดยสามารถนำเอาสัญลักษณ์ รูปแบบเฉพาะของแต่ละภาคมาเกี่ยวพันกันให้เป็นลักษณะของการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมา สามารถนำความคิดสร้างสรรค์และหลักทฤษฎีมาผสมกลมกลืนกันได้ เช่นวิถีชีวิตของคนไทยในภาคเหนือมีความผูกพันกับการทำเกษตรกรรมแต่เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงจึงมีการทำการเกษตรแบบขั้นบันไดและพืชที่นิยมปลูกในภาคเหนือก็คือใบชา ผู้เรียนจึงได้จัดทำรูปแบบจำลองการทำไร่ชาแบบขั้นบันไดแล้วจำลองรูปสมาชิกในกลุ่มให้มีบทบาทในโมเดลนั้น ซึ่งแต่ละคนก็ทำหน้าที่แตกต่างกันไป

ภาพที่ 4 ผู้เรียนระดมความคิดในการวางแผนและร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงาน

ภาพที่ 5 ผู้เรียนนำเสนอผลงาน โมเดลจำลองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภาคเหนือ

ภาพที่ 6 ผู้เรียนบันทึกรายละเอียดที่พบเห็นบนโมเดลจำลองของแต่ละภาค

จากการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ลงมือศึกษาด้วยตนเองและเป็นรายกลุ่ม พบว่า นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้เรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้ และมีความสุขในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทย สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและมุมมองต่อวิชาประวัติศาสตร์ไทยรวมทั้งทัศนคติต่อตัวผู้สอนในทางที่ดีขึ้น จากบทสัมภาษณ์ผ่านกล่องข้อความทางสื่อออนไลน์เฟสบุค (facebook) ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ได้จริง คือนางสาวนัฐกุล คำพินิจ (สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2556) ดังนี้

Ont's Ravidness

🕒 11:12

จากการเรียนรู้ในเรื่องหลักฐานประวัติศาสตร์ ทำให้ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ด้วยตัวเองได้มีการแบ่งกลุ่ม ทำงานกับเพื่อนๆ แบ่งงานกันทำ ค้นคว้าหาความรู้ ในเรื่องที่ตัวเองสนใจ มีการทำงานเหล่านีรรวมกัน ทำรู้จักที่จะช่วยเหลือกันทำงาน ไม่ปล่อยให้เป็นการของใครคนหนึ่ง เป็นที่สำคัญยังทำให้เรารู้จักการทำงานอย่างแท้จริง และเป็นการต่อยอดความรู้ที่หามา สร้างสรรค์เป็นผลงาน ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน นอกจากจะทำให้เพื่อนได้รับความรู้ใหม่ที่เราหามา ยังเป็นการถ่ายทอดการเข้าใจ ของเพื่อนอีกด้วย นอกจากนี้การเรียนรู้ที่จะเรียนรู้โดยการค้นคว้าด้วยตัวเอง เป็นการถ่ายทอดความเข้าใจของเรา เพราะเป็นเรื่องราวที่ตั้งใจศึกษา ทำให้เราได้รับความรู้จากเรื่องที่เราสงสัย และนอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทักษะที่นำไปใช้ ในระดับการเรียนที่สูงขึ้น หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เราได้รู้จักที่จะทำอะไรหลายๆอย่างด้วยตัวของเราเอง และเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่นกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่เราต้องใช้ในอนาคต

ภาพที่ 7 ข้อความบทสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนกลุ่มทดลอง

ในขณะที่ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม คือผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ นั้นทางด้านความสามารถในการคิดสังเคราะห์แทบจะไม่มีเลย จะมีเพียง 2 – 3 คนที่สามารถทำแบบประเมินความสามารถในการคิดสังเคราะห์ได้ ซึ่งอาจเป็นความสามารถส่วนตัวของผู้เรียนเอง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบปกตินั้น ผู้สอนไม่ได้ทำการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อให้เกิดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ เพียงแค่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาและทำกิจกรรมในการเรียนรู้แบบปกติทั่วไป เช่น การทำใบงาน การทำงานกลุ่มที่มีลักษณะของการทำรายงาน มีการส่งตัวแทนออกมานำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน โดยเนื้อหาส่วนมากผู้เรียนนำมาจากในหนังสือเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย จึงไม่ได้มีกระบวนการในการคิดสังเคราะห์ข้อความ แผนงาน หรือความสัมพันธ์เท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการแบบปกตินั้น มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์ทั้งก่อนและหลังเรียนใกล้เคียงกัน และน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

จากที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทยด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทยด้วยวิธีการแบบปกติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (กรุงเทพมหานคร) โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนราชันนทจารยสามเสนวิทยาลัย 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ด้านความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ไทยด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีอยู่ 5 ขั้นตอนคือ 1) การตั้งประเด็นปัญหา โดยผู้สอนนำขั้นตอนนี้มาใช้การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถตั้งประเด็นปัญหา หรือประเด็นคำถามจากสิ่งที่ผู้สอนนำมาแสดง หรือสิ่งที่ผู้เรียนมีความสนใจได้ด้วยตนเอง เพื่อการแสวงหาคำตอบด้วยความเพิลิตเพิลินเนื่องจากการหาคำตอบจากสิ่งที่ตนเองมีความสงสัย หรือตั้งประเด็นปัญหาขึ้นมาด้วยตนเองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ก็จะนำมาสู่ความสนใจที่จะเรียนรู้และค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพื่อตอบประเด็นปัญหาของตนเองในลำดับต่อไป 2) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ผู้สอนได้นำขั้นตอนนี้มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งจากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้ในการค้นคว้าและรวบรวมหลักฐานทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษรตามประเด็นศึกษาที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ และตามประเด็นคำถามหรือประเด็นสงสัยที่ผู้เรียนได้ตั้งไว้ในขั้นต้น 3) การวิเคราะห์หลักฐาน เมื่อผู้เรียนได้หลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษา สิ่งสำคัญที่นำมาสู่ความสามารถในการประเมินหลักฐานได้นั้นก็คือการวิเคราะห์หลักฐาน ผู้สอนได้ฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์หลักฐานหลาย ๆ ประเภทเพื่อประกอบการประเมินหลักฐาน มีการตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ และ

ประเมินคุณค่าของหลักฐาน โดยเริ่มจากประเด็นย่อย ไปถึงประเด็นหลัก เช่นการจำแนกประเภทของหลักฐานได้ จนกระทั่งสามารถประเมินคุณค่าของหลักฐานได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวินัยพงศศิริเพียร(2543) ที่ได้กล่าวไว้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทางวิชาการ มีการแบ่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ หลักฐานที่แบ่ง โดยการประเมินความน่าเชื่อถือ และแบ่งตามลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งของวิธีการทางประวัติศาสตร์ 4) การสรุปผล เป็นการสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถามด้วยการเลือกข้อเท็จจริงตามหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา โดยผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปข้อมูลด้วยการอ้างอิงหลักฐานและแหล่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเป็นรายกลุ่มออกมาในรูปแบบของใบงาน และตารางกิจกรรมที่แสดงผลการสรุปข้อมูล que ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามา 5) การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง เป็นการนำสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาทั้งหมดนั้น มาเรียบเรียง แยกแยะประเภทของเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มาเรียบเรียงเพื่อขยายความให้ได้ความรู้ใหม่

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้เรียนมีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยสามารถอธิบายลักษณะของหลักฐานได้ ว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร จำแนกประเภทของหลักฐานได้ว่าเป็นหลักฐานชั้นต้น หรือหลักฐานชั้นรอง และสามารถประเมินหลักฐานทั้งภายใน และภายนอกได้อย่างเป็นระบบ คือ การประเมินคุณค่าภายใน ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน โดยดูได้จากประวัติของผู้เขียนและความน่าเชื่อถือในด้านของข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด จากการประเมินความน่าเชื่อถือในตัวของผู้เขียน ในหลักฐาน และในด้านของการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ว่าในด้านของตัวผู้เขียนนั้นได้รับการยอมรับว่ามีความเกี่ยวข้องหรือเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด และการประเมินหลักฐานภายนอก ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และพิสูจน์หลักฐานได้ว่าเป็นของจริงหรือของปลอม ไม่ว่าจะเป็นส่วนหรือทั้งหมด โดยอาศัยวิธีการเปรียบเทียบหลักฐาน โดยการตรวจสอบว่าหลักฐานนั้นเป็นของจริงหรือของปลอมต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทางดังนั้นในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจึงสามารถเปรียบเทียบหลักฐานได้จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบหลักฐานตั้งแต่ 3 หลักฐานขึ้นไป นำมาเปรียบเทียบกัน จึงจะสามารถตรวจสอบหาข้อบกพร่องของหลักฐานนั้น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย วัตปาน (2528) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติของวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการทาง

ประวัติศาสตร์ พบว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมวิธีหนึ่งที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กิจกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้น สามารถแสดงออกมาได้หลากหลายรูปแบบ ไม่จำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษา

จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ด้านความสามารถในการคิดสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนแล้ว ยังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดสังเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยสอดแทรกอยู่ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในขั้นการนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง โดยฝึกให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้มานั้นมาเรียบเรียง แยกแยะ จัดประเภทเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกัน และสัมพันธ์กันในรูปแบบของตารางเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นนั้น ๆ ต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันโดยการนำมาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน เช่นการจัดกิจกรรมที่มีการจำลองภาพบุคคลหรือเหตุการณ์ในอดีตว่าถ้าหากผู้เรียนเป็นบุคคลนั้น หรืออยู่ในเหตุการณ์นั้น จะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร โดยกิจกรรมที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องเหตุการณ์ 14 ตุลาคม ผู้เรียนก็ได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นของตนเองในบทบาทสมมติที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น และนำเอาข้อคิดหรือแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนของตนเอง เป็นการเรียงร้อยเรื่องราวในการอธิบายขยายความเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ตามกระบวนการขั้นตอนของการคิดสังเคราะห์ คือ การสังเคราะห์ข้อความ สังเคราะห์แผนงาน และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ 0.05 โดยผู้เรียนสามารถนำเอาข้อมูลตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไป มารวบรวมเข้าด้วยกันและสามารถตั้งประเด็นต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน หรือกระจัดกระจายอยู่ มาคัดสรรหรือเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่หรือรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะหรือโครงสร้างที่เปลี่ยนไปจากเดิมได้ เช่นกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการตั้งถิ่นฐานของไทย ที่ผู้เรียนสามารถวางแผนการดำเนินงานโดยสังเคราะห์ข้อความ สังเคราะห์แผนงาน และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ได้อย่างเป็นระบบ จนกระทั่งได้ผลงานชิ้นใหม่ที่เป็นรูปแบบโมเดลที่มีความน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับ สุมาลี พัวชู (2547) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดสังเคราะห์และการมองโลกในแง่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าระดับความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 3 มีความแตกต่างกัน โดยเรียงจากน้อยไปสู่มากกว่าตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคลรัตน์ บางภูกรม (2548) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีผลต่อทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ พบว่าหลังทดลองนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีคะแนนทักษะเบื้องต้นทางประวัติศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนสามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในสาระประวัติศาสตร์เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ได้โดยตรง หรือนำไปประยุกต์ใช้กับสาระอื่น ๆ ได้
2. ผู้สอนควรเตรียมแหล่งข้อมูล ใบความรู้ เอกสาร หรือแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับข้อมูลที่หลากหลายในการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง มีวิธีกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น และเห็นคุณค่าของตนเอง
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้วยการได้ลงมือ

ปฏิบัติจริง เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้นั้นกับบทเรียน สอดแทรกกิจกรรมที่พัฒนาความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการคิดสังเคราะห์ไว้ในทุกขั้นตอนด้วย

4. การวัดและประเมินตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถกระทำได้ระหว่างดำเนินกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม ควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน และในการเรียนรู้รายวิชาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาถึงการนำหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ และในสาระการเรียนรู้อื่นเพิ่มเติม เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการนำหลักการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการประเมินค่า ความสามารถในการตัดสินใจ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสังเคราะห์. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย, 2545.

กฤษณา คิตติ. การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ไกรฤกษ์ นานา. ประวัติศาสตร์ไทยหลักสูตรแกนกลางล่าสุด เพื่อให้หลงตัวเองและคลั่งชาติ[Online]. แหล่งที่มา:<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=30975>. [28 มกราคม 2555]

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. ปฏิรูปการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทย. คมชัดลึก (15 มีนาคม 2552) : 16.

จรุงจิต สีนอนันต์. ผลของการใช้บันทึกการเรียนรู้แบบโต้ตอบสองทางในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

จิตราภา กุณฑลบุตร. การวิจัยสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2545.

เฉลิม นิติเขตต์ปรีชา. เทคนิคการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2545.

เฉลิม มลิลา. หลักการและวิธีการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

ชาติ แจ่มนุช. สอนอย่างไรให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง, 2545.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อทดสอบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอเปอร์เรชั่น, 2553.

เชิดศักดิ์ โขวาสินธุ์. การฝึกสมรรถภาพสมองเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, การมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.

- ณรงค์ พ่วงพิศ. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2544.
- ณัฐกรณ์ คำชะอม. ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 E และวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.
- คนัย ไชโยธา. หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา : การสอนสังคมศึกษา การสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเคียนสโตร์, 2534.
- แถมสุข นุ่มนนท์. ประวัติศาสตร์ไทย. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- แถมสุข นุ่มนนท์. หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2533.
- แถมสุข นุ่มนนท์. หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 021 หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2533.
- แถมสุข นุ่มนนท์. เจาะเวลาหาอดีต หลักฐานประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2545.
- ทัศนัย ไกรทอง. การสอนวิชาประวัติศาสตร์ในยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ (12 มีนาคม 2545) : 3
- ทิสนา แหมมณีและคณะ. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, 2544.
- ทิสนา แหมมณี. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ทองสุข รวยสูงเนิน. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เล่มที่ 2. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น., 2552.
- ทองสุข รวยสูงเนิน. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด เล่มที่ 3. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น., 2552.
- ชเนศ อภรณ์สุวรรณ. ปรัชญาประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: พีพี, 2537.
- จิตติมา พิทักษ์ไพรวรรณ. การเข้าใจประวัติศาสตร์มูลบทว่าด้วยระเบียบวิธีประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2527.
- นิติกร อ่อนโยน. ผลของการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสอบโดยการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2551.

บัญญัติ ขง่วน. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม. สถาบัน

แห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.

พรพิมณีย์ เชียงกุล และคณะ. การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.

พรรณธิดา ชนสันติ. ถอดคำบรรยาย เรื่องการคิดแบบนักบริหาร โดย ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญ

วงศ์ศักดิ์. โรงเรียนนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง: กระทรวงมหาดไทย, 2547.

พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และคณะ. การสอนคิดด้วยโครงงาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2551.

ไพศาล เรียนทัพ. ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเรื่อง การตั้งถิ่นฐานที่มั่นคง ของอาณาจักรไทย ในรายวิชา ส 028 ของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกำแพงเพชรวิทยาคม จังหวัดกำแพงเพชร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554.

มงคลรัตน์ บางกุ่มกร. ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อทักษะเบื้องต้นทาง

ประวัติศาสตร์ของเด็กวัยอนุบาล. ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

รัชนิกร หงส์พันธ์. ครูสังคมนศึกษากับการรังสรรค์ สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์. **สถานปฏิรูป 74**

(มิถุนายน 2547) : 113 – 115.

รัชนิกร หงส์พันธ์. การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ

การศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยวิธีการทาง

ประวัติศาสตร์และการคิดเชิงวิพากษ์. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียน

การสอน เอกสารคำสอนและตำรา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

รัตนา บรรณาธรรม. ผลของการสร้างผังความคิดและการเปิดเผยตัวในกระดานสนทนาที่มีผลต่อ

การคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ในการเรียนบนเว็บของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.

ลาวัญย์ วิทยาอุทกกุล และคณะ. คู่มือการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย ส 028 ประวัติศาสตร์

การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทย

วัฒนาพานิช, 2543.

วิชากร, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ : จะ เรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2543.

- วิชัย วัดปาน. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิธีสอนในวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. ประวัติศาสตร์กับการศึกษา. รวมบทความประวัติศาสตร์ 20 (มีนาคม 2541) : 154 – 157.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. ครูกับการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทยในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ไทย จะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา, 2543.
- วงศ์เดือน นาราสังข์. ประวัติศาสตร์: วิธีการและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- วรรณมาศ กลั่นแก้ว. เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์กับสอนด้วยวิธีการบรรยาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วลัย พาณิช. (บรรณาธิการ) ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ศักดิ์ดา ปรารังประทานพร. ปรัชญาการศึกษา ฉบับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ, 2545.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, และดารณี คำวังนัง. สอนเด็กให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: เมธีพิปส์, 2545.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. สูดยอดวิธีสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่การจัดการเรียนรู้

ของครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2550.

สุมาลี พั่วชู. การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการคิดสังเคราะห์และการมองโลกในแง่ดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.

สุวิทย์ มูลคำ. กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2547.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน, 2549.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. วิธีวิทยาการประเมิน ศาสตร์แห่งคุณค่า. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สมคิด ศรีสิงห์. เอกสารประกอบการสอนวิชาวิธีการสอนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.

สมศักดิ์ ชูโต. ความหมายของประวัติศาสตร์. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, และสุชาติ สวัสดิ์ศรี

(บรรณาธิการ). ปรัชญาประวัติศาสตร์, หน้า 16. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2527.

สิริวรรณ ศรีพหล. ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555.

เสน่ห์ จามริก. บทวิเคราะห์ว่าด้วยการศึกษากับการวิจัยและพัฒนา: การศึกษากับวิจัยเพื่ออนาคต

ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย, 2539.

อารียา ศิโรตม. ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการ

คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัด

ทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

อรนุช อ่อนคำ. การออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ

นักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

อดิศร ศักดิ์สูง. ความคิดทางประวัติศาสตร์และวิธีวิทยาวิจัย. สงขลา: นำศิลป์, 2552.

ภาษาอังกฤษ

- Bandura, A. **A Social Learning Theory**. New Jersey: Prentice-Hall, 1977.
- Bloom, B.S. **Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals**. Handbook II Affective Domain. London: Longman, 1964.
- Bloom, B.S. **Taxonomy of Educational Objectives Handbook I: Cognitive Domain**. New York: David Mackay, 1956.
- Bell, D. **Inspiration for history**. Warwickshire: Scholastic, 1992.
- Clark, L.H. **Teaching Social Studies in Secondary School A Hand Book**. New York: Macmillan, 1973.
- Clabough, J.C. **Educator Perception about the use of Primary Sources in Social Studies Classroom**. Tennessee, 2012.
- Davies, H. **History in the Primary School**. London: Ilea, 1995.
- Fenton, E. **The New Social Studies**. New York: Holt Rinehart and Winston, 1967.
- Gilbert, J.G. **A Guide to Historical Method**. Fordham University Press: New York, 1946.
- Hunkins, F.P. **Analysis and Evaluation Question: Their Effects Upon Critical Thinking**. Educational Leadership 3 (April) : 697 – 705, 1970.
- Kochhar, S.K. **Teaching of History**. New Delhi: Sterling Publishers, 1979.
- Laszlo, D.M. **The Use of History Social Studies**. New York: Holt Rinehart And Winston.
- Louis, G. **Understanding History: A Primer of Historical Method**, Alfred A. Knopf: New York, 1950.
- Newton, L. **Teaching with Meaning: Supporting Historical Understanding in the Primary Classroom**. Primary History, 2002.
- Reed, J.H. **Effect of Model for Critical Thinking on Student Achievement in Primary Source Document Analysis and Interpretation, Argumentative Reasoning, Critical Thinking Dispositions and History Content in a Community College History Course**. South Florida, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือ

- หนังสือขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือในการวิจัย
- หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศษ 0512.6(2771)/ 55-3272

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กรกฎาคม 2555

เรื่อง ขอบัญญุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษานารีวิทยา 2

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวปรางอุทัย ใจสุทธี นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พนัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอเชิญ อาจารย์สรวิสนันท์ ศรีประทีภย์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ อาจารย์สรวิสนันท์ ศรีประทีภย์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

ที่ ศษ 0512.6(2771)/ 55- 3276

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กรกฎาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์สรวิศนันท์ ศรีประทีภย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวปรางอุทัย ใจสุทธิ นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชนีกร หงส์พนัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ พธ 0512.6(2771)/ 55-3274

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กรกฎาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัสชสวัสดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวปรางดูทัย ใจสุทธิ นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชเนกร หงส์พนัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศษ 0512.6(2771)/ 55- 3275

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

กรกฎาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ หลอมทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวปรางอุทัย ใจสุทธิ นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรัชฎา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82681-2 ต่อ 612
 ที่ ศธ 0512.6(2771)/55- 3278 วันที่ กรกฎาคม 2555
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แกมเกตุ

ด้วยนางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ นิสิตหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พนัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนบุณ)

รองคณบดี

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อึ้งสวัสดิ์
อดีตอาจารย์ประจำสาขาการมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์ สรสนันท์ ศรีประทักษ์
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนศึกษานารีวิทยา 2
3. ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา
อาจารย์ประจำสาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบทดสอบความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์และ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

1. รองศาสตราจารย์ วรณี แกมเกตุ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ หลอมทอง
อดีตอาจารย์ประจำวิชาเอกสังคมศึกษา และคณิตศาสตร์และ
สังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. อาจารย์ศศิพัชร จำปา
อาจารย์ประจำสาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ฉบับนี้มีลักษณะเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ฉบับนี้ใช้เวลาในการสอบทั้งสิ้น 30 นาที
3. ให้นักเรียนเขียนชื่อ – นามสกุล ห้องเรียน และเลขที่ให้ชัดเจนลงในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบฉบับนี้
5. ให้นักเรียนเขียนอธิบายให้ได้ใจความที่สมบูรณ์
6. ให้นักเรียนส่งแบบทดสอบผู้คุมสอบเมื่อหมดเวลาในการสอบ

ขอให้นักเรียนทุกคนโชคดีในการสอบ

คำสั่ง : ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปแล้วตอบคำถามข้อที่ 1 – 3

บันทึกเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถี

เรื่องเจดีย์ยุทธหัตถีนี สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือนิทานโบราณคดีมีข้อมูลที่นำรู้ดังนี้ในหนังสือพระราชพงศาวดาร ได้กล่าวถึงเจดีย์ยุทธหัตถีไว้ว่า เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงชนะยุทธหัตถีแล้ว "ตรัสให้ก่อพระเจดีย์สถานสวมศัพพะมหาอุปราชาไว้ ณ ตำบลตระพังกรู" สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ๑ ได้ทรงให้พระยากาญจนบุรี (นุช) ไปสืบหาได้ความว่าบ้านตระพังกรูมีมาแต่โบราณ เป็นที่ดอนต้องอาศัยใช้น้ำบ่อ มีบ่อน้ำกรูอยู่ข้างในซึ่ง

คำโบราณ เรียกว่า ตรีเพ็งกรูอยู่หลายบ่อ แต่ไม่มีเจดีย์ที่สมควรว่าเป็นของพระเจ้าแผ่นดินสร้างอยู่ในบริเวณนั้น

เมื่อได้ประมวลเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้ข้อสรุปว่า สมเด็จพระนเรศวรโปรดให้สร้างพระเจดีย์ยุทธหัตถี ขึ้นตรงที่ชนช้างองค์หนึ่ง แล้วทรงสร้างพระเจดีย์ใหญ่อีกองค์หนึ่ง ขนานนามว่า พระเจดีย์ชัยมงคลขึ้นที่วัดเจ้าพระยาไทย อันเป็นที่สถิตของพระสังฆราชฝ่ายขาว จึงมักเรียกกันว่าวัดป่าแก้ว ตามนามเดิมของพระสงฆ์คณะนั้น

ในปีแรกรัชกาลที่ 6 พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์) เมื่อยังเป็นหลวงประเสริฐอักษรนิติได้พบหนังสือเรื่องพงศาวดารเล่มหนึ่ง มีหลักฐานว่าเขียน เมื่อปี พ.ศ. 2223 ซึ่งต่อมาให้เรียกว่า พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ มีความในเรื่องสงครามยุทธหัตถีว่า "พระมหาอุปราชามาตั้งประชุมทัพอยู่ที่ตำบลตรีเพ็งกรู แล้วมาชนช้างกับสมเด็จพระนเรศวร ฯ ที่ตำบลหนองสาหร่าย เมื่อวันที่จันทร์ แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง จุลศักราช 955 (พ.ศ. 2135)"

สมเด็จพระนเรศวรฯ จึงทรงให้พระยาสุนทรบุรี (อี วรรณสูตร) สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครไชยศรีไปสืบหาตำบลหนองสาหร่าย ได้ความว่า ตำบลหนองสาหร่ายนั้นอยู่ใกล้ลำน้ำท่าคอย อยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองสุพรรณ เป็นลำน้ำเดียวกันกับลำน้ำจรเข้สามพันที่ตั้งเมืองอุทอง แต่อยู่เหนือขึ้นไปใกล้เจดีย์โบราณอยู่ ชาวบ้านเรียกว่า ดอนเจดีย์ เป็นเจดีย์ฐานทักษิณเป็น 4 เหลี่ยม 3 ชั้น ชั้นล่างกว้าง 8 วา องค์พระเจดีย์เหนือฐานทักษิณ ชั้นที่ 3 ขึ้นไปหักพังหมดแล้ว ประมาณขนาดสูงเมื่อยังบริบูรณ์ เห็นจะราวเท่า ๆ กับพระปรางค์ที่วัดราชบูรณะในกรุงเทพฯ ฯ ลำดับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของห้วงเวลานั้น ได้ดังนี้

กองทัพพระมหาอุปราชาดำเนินทัพมาจนเข้าเขตเมืองสุพรรณบุรี แขวงบ้านพนมทวน หยุดตั้งกองทัพที่ตำบลตรีเพ็งกรู แขวงเมืองสุพรรณบุรี แล้วให้กองกำลังทหารม้าออกลาดตระเวนหาข่าว

สมเด็จพระนเรศวรยกกองทัพมาตั้งค่ายหลวงอยู่ที่หนองสาหร่ายริมแม่น้ำท่าคอย เมื่อวันที่ขึ้น 14 ค่ำ เดือนยี่ และทรงให้กองทัพพระยาศรีไสยณรงค์กับพระราชฤทธิานนท์ ที่ออกไปขัดตาทัพอยู่ที่ลำน้ำท่าคอย เลื่อนออกไปขัดตาทัพที่ดอนระฆัง

พระยาศรีไสยณรงค์ แจ้งข่าวข้าศึกว่า กองทัพใหญ่ข้าศึกเคลื่อนที่พ้นบ้านจรเข้สามพันมาแล้ว เมื่อวันที่ขึ้น 1 ค่ำ เดือนยี่ สมเด็จพระนเรศวรมีรับสั่งให้กองทัพทั้งปวง เตรียมตัวรบข้าศึกในวันรุ่งขึ้นวันจันทร์แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ สมเด็จพระนเรศวรกับสมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงเครื่องพิชัยยุทธ ขณะนั้นได้ยินเสียงปืนจากการปะทะกันของทัพหน้าไทยกับทัพหน้าพม่า ได้ความว่าปะทะกันที่ดอนเผาข้าว เมื่อเวลาเช้าจึงมีรับสั่งให้ กองทัพหน้าล่าถอยลงมาโดยเร็ว ทรงให้สงบทัพ

หลวงร่อยุ่น 11 นาฬิกา เห็นข้าศึกจู่โจมไล่ลงมาไม่เป็นกระบวน จึงทรงให้สัญญาณกองทัพทั้งปวง ยกออกตีข้าศึก

จากเหตุการณ์ดังกล่าวจะพบว่าพระมหาอุปราชาคเลือนทัพจากตระพังกรู มาถึงบ้านจระเข้สามพันเมื่อวันแรม 1 ค่ำเดือนยี่ เป็นระยะทาง 685 เส้น หรือ 28 กิโลเมตร ซึ่งต้องใช้เวลาน้อยกว่า 1 วัน ณ จุดนี้จะอยู่ห่างจากหนองสาหร่าย ที่ตั้งค่ายหลวงของไทย เป็นระยะทาง 1145 เส้น หรือ 46 กิโลเมตร สมเด็จพระนเรศวรจึงมีรับสั่งให้เตรียมตัวรบข้าศึกในวันรุ่งขึ้น

ในวันรุ่งขึ้นซึ่งข้าศึกจะเคลื่อนทัพมาได้อีกประมาณ 30 กิโลเมตร ซึ่งจะอยู่ห่างจากค่ายหลวงของไทยประมาณ 20 กิโลเมตร ซึ่งจะใช้เวลาเดินทางอีกไม่เกิน 1 วัน วันต่อมาคือวันแรม 2 ค่ำ เดือนยี่ เวลาเช้าได้ยินเสียงปืนจากการปะทะกัน ได้ความว่าปะทะกันที่ดอนเผาข้าวซึ่งน่าจะอยู่ห่างจากหนองสาหร่ายไม่เกิน 15 กิโลเมตร เพราะเป็นเวลาเช้าเสียงปืนใหญ่ได้ยินไปได้ไกล และพระองค์ทรงร่อยุ่น 11 นาฬิกาข้าศึกจู่โจมไล่ทัพหน้าของไทยมาถึงทัพหลวงเมื่อสมเด็จพระนเรศวร กับพระเอกาทศรถ ยกกำลังทั้งปวงเข้าตีข้าศึก ช้างศึกของทั้งสองพระองค์เร่งรุกไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว จนกองทัพตามไม่ทัน ผงคลีจากกองทัพทั้งสองฝ่ายที่สู้รบติดพันกันมาปลิวคุ้งจนมีดมิด และเมื่อฝุ่นจางจึงทอดพระเนตรเห็น พระมหาอุปราชายืนอยู่ข้างอยู่ได้รัไม้ ระยะทางที่ช้างทรงของทั้งสองพระองค์ ลุยข้าศึกมานี้เป็นระยะทาง 100 เส้น หรือ 4 กิโลเมตร เนื่องจากพระเจดีย์ยุทธหัตถ์อยู่ห่างจากหนองสาหร่ายไปประมาณ 100 เส้น

เหตุการณ์อันยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ชาติไทยครั้งนั้นก็สมจริงตามได้บันทึกกันไว้สืบต่อมาทุกประการ

ข้อที่ 1 ให้นักเรียนจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากบันทึกเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถี และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว โดยเขียนอธิบาย ลักษณะของหลักฐาน โดยยกตัวอย่างหลักฐานจำนวน 10 หลักฐาน ตามตารางต่อไปนี้

ชื่อหลักฐาน	เป็นลายลักษณ์อักษร	ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	หลักฐานชั้นต้น	หลักฐานชั้นรอง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

ข้อที่ 2. ให้นักเรียนประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากบันทึกเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถีนี้ ว่า หลักฐาน ดังกล่าวนี้เป็นของจริงหรือปลอมพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ โดยยกตัวอย่าง หลักฐานจำนวน 5 หลักฐานตามตารางต่อไปนี้

ชื่อหลักฐาน	ของจริง	ของปลอม	การให้เหตุผล
1			
2			
3			
4			
5			

ข้อที่ 3. ให้นักเรียนประเมินค่าความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยการให้เหตุผล และการอ้างอิงหลักฐานจากจากบันทึกเรื่องเจดีย์ยุทธหัตถี ตามตารางดังต่อไปนี้

ประเด็นในการประเมิน	ข้อมูลหรือหลักฐานที่ปรากฏ	มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ อย่างไร
ช่วงระยะเวลาในการสร้าง เจดีย์ยุทธหัตถี		
ลำดับเหตุการณ์ยุทธหัตถี		
ผลกระทบ หรือผลที่ได้รับ จากเหตุการณ์ยุทธหัตถี		

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ฉบับนี้มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบ
อัตนัย จำนวน 3 ข้อ
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์ฉบับนี้ใช้เวลาในการสอบทั้งสิ้น
30 นาที
3. ให้นักเรียนเขียนชื่อ – นามสกุล ห้องเรียน และเลขที่ให้ชัดเจนลงในกระดาษคำตอบ
4. ห้ามขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้
5. ให้นักเรียนอ่านบทความแล้วตอบคำถามทั้ง 3 ข้อ โดยเขียนอธิบายให้ได้ใจความที่สมบูรณ์
6. ให้นักเรียนส่งแบบวัดและกระดาษคำตอบให้ผู้คุมสอบเมื่อหมดเวลาในการสอบ

ขอให้นักเรียนทุกคนโชคดีในการสอบ

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านบทความต่อไปนี้ แล้วอาศัยข้อมูลดังกล่าวตอบคำถามในข้อ 1- 3

เหตุการณ์กบฏในประเทศไทย

ตามกฎหมายไทยนั้นกบฏหรือขบถเป็นความผิดทางอาญา ฐานกระทำความผิดต่อความ
มั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อ
ล้มล้าง หรือเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ หรือล้มล้างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารหรืออำนาจตุลา
การ หรืออำนาจอธิปไตยทั้งสาม หรือแบ่งแยกราชอาณาจักรหรือยึดอำนาจปกครอง ถ้าการกระทำ
ทั้งหมดนี้สำเร็จจะเรียกว่าการปฏิวัติถ้าไม่สำเร็จจะเรียกว่ากบฏ

กบฏบวรเดช โดยคณะกุ่มบ้านกุ่มเมือง มีพลเอกพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช เป็นหัวหน้าเกิดขึ้นเมื่อ 11
ตุลาคม พ.ศ. 2476 นับเป็นการกบฏครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี
พ.ศ. 2475 สาเหตุมาจากความขัดแย้งระหว่างระบอบเก่าและระบอบใหม่จากข้อโต้แย้งในเรื่องเค้าโครง
เศรษฐกิจที่เสนอบริติ พนมยงค์ที่ถูกกล่าวหาจากผู้เสียประโยชน์ว่าเป็น "คอมมิวนิสต์" และชนวน
สำคัญที่สุดคือข้อโต้แย้งในเรื่องพระเกียรติยศและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบใหม่เป็น

กบฏ ร.ศ.130 โดย คณะ ร.ศ.130 เกิดขึ้นก่อนการปฏิวัติสยาม พ.ศ. 2475 นานถึง 20 ปี โดยเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อปี พ.ศ. 2455 (ร.ศ. 130) เมื่อนายทหารและปัญญาชนกลุ่มหนึ่งวางแผนปฏิบัติการโดยหมายให้พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญให้และเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่แผนการแตกเสียก่อนจึงมีการจับกุมผู้คิดก่อการหลายคนไว้ได้ 91 คน คณะตุลาการศาลทหารมีการพิจารณาตัดสินลงโทษให้จำคุกและประหารชีวิตโดยให้ประหารชีวิตหัวหน้าผู้ก่อการจำนวน 3 คน คือ ร.อ.เหล็ง ศรีจันทร์ ร.ท.จรรยา ฌ บางช้าง และ ร.ต.เจือ ศิลาอาสน์ ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต 20 คน จำคุกยี่สิบปี 32 คน จำคุกสิบห้าปี 6 คน จำคุกสิบสองปี 30 คน แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยและได้มีพระบรมราชโองการพระราชทานอภัยโทษ ละเว้นโทษประหารชีวิต ด้วยทรงเห็นว่าทรงไม่มีเจตพยาบาทต่อผู้คิดประทุษร้ายแก่พระองค์

กบฏพระยาทรงสุรเดช หรือ กบฏ 18 ศพ โดยพันเอกพระยาทรงสุรเดช เป็นหัวหน้าเป็นเหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2482 เนื่องจากความขัดแย้งระหว่าง หลวงพิบูลสงคราม กับพระยาทรงสุรเดชตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การสนับสนุนพระยามโนปกรณนิติธาดา เหตุการณ์ครั้งกบฏบวรเดชและเหตุการณ์พยายามลอบสังหารหลวงพิบูลสงครามติดต่อกันหลายครั้ง (ลอบยิง 2 ครั้ง วางยาพิษ 1 ครั้ง)เมื่อหลวงพิบูลสงคราม ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากพระยาพหลพลพยุหเสนา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481 พระยาทรงสุรเดช ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนรบ จังหวัดเชียงใหม่ได้นำนักศึกษาไปฝึกภาคสนามที่จังหวัดราชบุรี ได้มีคำสั่งให้พ้นจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำนาญ และบังคับให้เดินทางออกนอกประเทศพร้อมด้วยร้อยเอกตำรวจ กาญจนสิทธิ์

.....

ข้อที่ 2 จากเรื่องกบฏของไทยที่นักเรียนได้อ่านไปทั้ง 3 เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้นักเรียนเชื่อมโยงประเด็นความขัดแย้งที่สำคัญในแต่ละเหตุการณ์ว่ามีประเด็นใดร่วมกันที่เกี่ยวข้องกับหลัก

วิชาการในศาสตร์ที่นักเรียนเคยได้เรียนรู้มาบ้าง เช่น รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง สิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น (การสังเคราะห์ความสัมพันธ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่3 จากเรื่องราวของกบฏดังกล่าวข้างต้นให้นักเรียนนำเสนอวิธีการที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในห้องเรียนหรือในสังคมไทยปัจจุบัน(การสังเคราะห์แผนงาน)

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาร่องรอยในอดีต	เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย	รหัสส 31102
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่1ปีการศึกษา 2556	จำนวน2 คาบ
ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ	โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1.มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมายและความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติ ศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด

ส 4.1 4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้นักเรียนสามารถ

1. กำหนดประเด็นคำถามตามหลักวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
4. สรุปและนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
5. นำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์หรือสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

3. สาระสำคัญ

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นศึกษาและสืบค้นเรื่องราวของสังคมในอดีต โดยอาศัยร่องรอยที่มนุษย์ได้กระทำไว้และหลงเหลือเป็นหลักฐานในปัจจุบัน มีการตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือและคุณค่าของหลักฐาน และการวิเคราะห์ตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์

4.2 ทักษะกระบวนการ

- นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาทางประวัติศาสตร์
- วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อสืบค้นข้อมูล มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง มุ่งมั่นตั้งใจในการสืบค้นรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ตีความ สรุป และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง

5. ความเข้าใจที่คงทน

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่สำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่มีความเชื่อถือได้มากที่สุด โดยอาศัยวิธีการที่เป็นระบบแบบแผน มีการตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือคุณค่าของหลักฐาน และการวิเคราะห์ตีความและสรุปข้อมูลทางประวัติศาสตร์

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 ผลงานการเขียนที่แสดงถึงการวิเคราะห์ภาพ โบราณสถาน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 6.2 ผลการทดสอบข้อความเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเลือกตอบแบบถูกผิด
- 6.3 ผลงานการสรุปขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

- 7.1 การศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือควรใช้ขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา
- 7.2 การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างไรต่อการศึกษาประวัติศาสตร์
- 7.3 มีขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเรื่องราวข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนสนใจ

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (คาบที่ 1)

1. ตั้งประเด็นปัญหา (20 นาที)

1. ครูให้นักเรียนนำรูปภาพเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุที่นักเรียนสนใจในชุมชนของนักเรียนมาติดไว้บนกระดานดำหน้าชั้นเรียน โดยร่วมกันเลือกรูปภาพที่มีความน่าสนใจมากที่สุดจำนวน 2 ภาพ

2. ให้นักเรียนแต่ละคนร่วมกันตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปภาพทั้ง 2 ภาพ โดยครูคาดคะเนคำถามของนักเรียน ดังนี้

- ภาพโบราณสถานที่น่าสนใจคือภาพโบราณสถานอะไร และมีความสำคัญอย่างไร
- หากนักเรียนอยากทราบรายละเอียดความสำคัญของภาพโบราณสถานนี้ต้องศึกษาจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง เพื่อให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือ

ขั้นสอน

2. การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

1. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มตามหมวดหมู่จากคำตอบของนักเรียนว่า หากต้องการทราบรายละเอียดความสำคัญของภาพโบราณสถานต้องศึกษาจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง

2. ครูให้นักเรียนแต่ละคนแบ่งหน้าที่กันศึกษา โดยกำหนดสถานที่และระยะเวลาในการศึกษาอย่างเป็นระบบ

3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการในการศึกษาค้นคว้า เลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และยกตัวอย่างให้เห็นว่าการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่นี้ถือเป็นวิธีการที่สำคัญในการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยนักเรียนต้องมีแนวทางในการปฏิบัติตนในการไปศึกษาค้นคว้าในสถานที่ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เช่น ต้องแต่งกายสุภาพเมื่อเข้าไปในสถานที่ราชการ และในการสัมภาษณ์ต้องใช้วาจาที่สุภาพ เป็นต้น

ขั้นสรุป (คาบที่ 2)

1. วิเคราะห์ข้อมูล (30 นาที)

1. ครูให้นักเรียนนำหลักฐานและข้อมูลที่ได้รวบรวมมาวิเคราะห์ถึงความน่าเชื่อถือของ

ข้อมูลนั้น ๆ เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร โดยครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางดังนี้

ชื่อภาพโบราณสถาน	ความชัดเจนของภาพ	แหล่งที่มาของภาพ	ช่วงระยะเวลา	นักเรียนสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของรูปภาพได้จากแหล่งใด

2. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเขียนเป็นงานเขียนอธิบายถึงข้อมูลที่ได้รวบรวมมา
ประมาณ

1 หน้ากระดาษ A4 ว่าภาพโบราณสถานและโบราณวัตถุเหล่านั้นมีที่มา และความสำคัญอย่างไรต่อชุมชน หรือประเทศชาติ เพราะเหตุใด โดยการอ้างอิงหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้มาโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4. สรุปข้อมูล (10 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยครูตั้งคำถามกระตุ้นความสนใจของนักเรียนดังนี้

- ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีกี่ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นตอนใดบ้าง
- กิจกรรมที่นักเรียนได้ทำในคาบเรียนนี้ มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนใดบ้าง
- นักเรียนสามารถนำขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนใดไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่นักเรียนสนใจ

2. ครูแจกใบงานที่ 1 เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนทุกคนทำแล้วเฉลยในคาบเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน

5. การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง (10 นาที)

1. ครูสุ่มตัวแทนนักเรียนออกมานำเสนอผลงานการเขียนเกี่ยวกับโบราณสถาน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงข้อมูลที่แต่ละคนออกมานำเสนอ

9. สื่อการเรียนรู้

1. ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ
2. ใบงาน
3. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ม.4

10. การประเมินผล

หัวข้อการประเมิน	วิธีการ วัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. การเขียนกำหนด ประเด็นคำถามใน การศึกษาภาพ โบราณสถาน	ชิ้นงาน	เขียนกำหนด ประเด็นใน การศึกษาได้ ถูกต้องชัดเจน และครบถ้วน	เขียนกำหนด ประเด็นใน การศึกษาได้ ชัดเจนและ ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	เขียนกำหนด ประเด็นใน การศึกษาได้ ถูกต้องแต่ไม่ ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	เขียนกำหนด ประเด็นใน การศึกษาไม่ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ โบราณสถานโดย การอ้างอิง หลักฐานหรือ ข้อมูลที่ได้มา	ชิ้นงาน	อ้างอิงหลักฐาน ในการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับภาพ โบราณวัตถุได้ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน	อ้างอิงหลักฐาน ในการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับภาพ โบราณสถานได้ ชัดเจนถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ ครบถ้วน	อ้างอิงหลักฐานใน การค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับภาพ โบราณสถานได้ ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจนและ ครบถ้วน	อ้างอิงหลักฐานใน การค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับภาพ โบราณสถานได้ไม่ ชัดเจน

3. วิเคราะห์ภาพ โบราณสถานและ โดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์	ชิ้นงาน	วิเคราะห์ภาพ โบราณสถาน โดยใช้วิธีการ ทาง ประวัติศาสตร์ได้ อย่างเป็นระบบ ถูกต้องชัดเจน และครบถ้วน	วิเคราะห์ภาพ โบราณสถาน โดยใช้วิธีการ ทาง ประวัติศาสตร์ ได้อย่างเป็น ระบบถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ ครบถ้วน	วิเคราะห์ภาพ โบราณสถาน โดย ใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ได้ อย่างเป็นระบบ ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	วิเคราะห์ภาพ โบราณสถาน โดย ใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ไม่ เป็นระบบ
4. สรุปความสำคัญ ของโบราณสถาน โดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์	ชิ้นงาน	สรุปความสำคัญ ของ โบราณสถานได้ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน	สรุปความสำคัญ ของ โบราณสถานได้ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน	สรุปความสำคัญ ของโบราณสถาน ได้ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจน และไม่ ครบถ้วน	สรุปความสำคัญ ของโบราณสถาน ไม่ถูกต้อง
5. นำเสนอผลงาน การเขียนเกี่ยวกับ ภาพโบราณสถาน	ชิ้นงาน	นำเสนอผลงาน การเขียนอธิบาย ตีความหลักฐาน โบราณสถาน โดยใช้ภาษาที่ ถูกต้อง ชัดเจน ตรงตามหลัก ภาษาไทย	นำเสนอผลงาน การเขียนอธิบาย ตีความหลักฐาน โบราณสถาน โดยใช้ภาษาที่ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ตรงตาม หลักภาษาไทย	นำเสนอผลงาน การเขียนอธิบาย ตีความหลักฐาน โบราณสถานหรือ โดยใช้ภาษาที่ ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจน และไม่ตรง ตามหลักภาษาไทย	นำเสนอผลงานการ เขียนอธิบายตีความ หลักฐาน โบราณสถาน โดย ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง

ชื่อ..... ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 1 วิธีการทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง: ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย หน้าข้อที่ถูก และเขียนเครื่องหมาย หน้า

ข้อที่ผิด

1. สามารถนำวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งขึ้นมาศึกษาก่อนได้
2. การตีความหลักฐานจัดเป็นวิธีหนึ่งของวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์
3. การกำหนดปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาจะตัดสินใจว่าจะศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร
4. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร แหล่งค้นคว้าที่สำคัญคือสถานที่จริง
5. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรอาจจะศึกษาจากงานเขียนของนักโบราณคดี
6. การตรวจสอบหลักฐานไม่จำเป็นต้องรู้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นสร้างขึ้นหรือเขียนขึ้นเมื่อใด
7. หลักฐานที่ตรวจสอบพบว่าเป็นของปลอมส่วนใหญ่จะไม่นิยมนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า
8. การประเมินคุณค่าของหลักฐานคือ การพิจารณาว่าข้อมูลในหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด
9. ในการประเมินหลักฐานจำเป็นที่จะต้องนำแนวคิดในปัจจุบันมาตัดสินเรื่องราวในอดีตด้วย
10. การตีความหลักฐานคือการทำความเข้าใจว่าหลักฐานนั้นมีความหมายว่าอย่างไร มีข้อมูลอะไร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้เรื่องการศึกษาร่องรอยในอดีต
รายวิชาประวัติศาสตร์ไทย

เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์
รหัส ส

31102

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

จำนวน 2 คาบ

ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ

โรงเรียน ราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมายและความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด ม.4 - 6/1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
2. จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้
3. วิเคราะห์ ตีความ และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
4. สรุปองค์ความรู้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
5. นำเสนอข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้

3. สาระสำคัญ

การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากหลักฐานเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องผ่านการวิเคราะห์ ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ความหมายของประวัติศาสตร์
- การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักฐาน
- การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง

5. ความเข้าใจที่คงทน

หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากการศึกษาร่องรอยในอดีตต้องอาศัยการสืบค้นเรื่องราวอย่างเป็นระบบจากร่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ โดยสามารถจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้โดย การจำแนกตามยุคสมัย ได้แก่ หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานสมัยประวัติศาสตร์ การจำแนกตามลักษณะ ได้แก่ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และการจำแนกความสำคัญ ได้แก่ หลักฐานขั้นต้น และหลักฐานขั้นรอง เพื่อให้ได้หลักฐานที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 แผนผังการจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 6.2 ใบงานที่ 2 เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

- 7.1 การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์แต่ละประเภทมีความสำคัญต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ไทยอย่างไร
- 7.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์สามารถจำแนกออกเป็นกี่ประเภทอะไรบ้าง

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำ

1 ตั้งประเด็นปัญหา (10 นาที)

1. ครูนำภาพศิลาจารึก และภาพพระราชพงศาวดารกรุงเก่า มาให้นักเรียนดู
2. ครูตั้งคำถามเพื่อพัฒนาการคิด โดยตั้งประเด็นคำถามดังต่อไปนี้
 - จากภาพศิลาจารึกและหนังสือประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรีนั้น มีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร
3. ครูคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ดังนี้
 - เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกัน
 - มีความแตกต่างกันเนื่องจากศิลาจารึกเป็นหลักฐานชั้นต้น
 - หนังสือประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรีเป็นหลักฐานชั้นรอง

ขั้นสอน

2. การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล (40 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 10 กลุ่มละ 4 – 5 คน แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง
2. ครูแจกรูปภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 10 หลักฐานเท่า ๆ กัน แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันแยกแยะว่าภาพหลักฐานที่ได้มานั้นเป็นหลักฐานชั้นต้น หรือหลักฐานชั้นรอง
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานการแยกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานชั้นต้น หรือหลักฐานชั้นรอง ตามตารางดังนี้

ชื่อหลักฐาน	เป็นลายลักษณ์อักษร	ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	หลักฐานชั้นต้น	หลักฐานชั้นรอง

4. ครูให้นักเรียนไปทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักฐานที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับ ซึ่งเป็นหลักฐานทั้ง 10 นั้น ว่าเป็นหลักฐานชั้นต้น เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑสถานประจำจังหวัด หรือชั้นรอง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้นมานำเสนอในคาบเรียนหน้า ตามตารางดังนี้

ชื่อหลักฐาน	ของจริง	ของปลอม	การให้เหตุผล
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

3. วิเคราะห์หลักฐาน(คาบที่ 2) (20 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจผลงานการแยกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของแต่ละกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนอีกครั้ง

2. ครูตั้งคำถามว่าหลังจากที่ได้ไปทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแล้ว มีความแตกต่างจากการนำเสนอผลงานในครั้งแรกหรือไม่ อย่างไร โดยคาดคะเนคำตอบว่า รูปภาพที่ได้รับบางรูปนั้นในการนำเสนอครั้งแรกมีบางกลุ่มตอบว่าเป็นหลักฐานชั้นต้น แต่เมื่อได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลแล้วเป็นหลักฐานชั้นรองเนื่องจากเป็นหลักฐานที่ผ่านการตีความแล้ว

3. ครูสุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่ม ถามคำถามว่า จากกิจกรรมการแยกแยะหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น นักเรียนใช้เกณฑ์ใดบ้างในการแบ่งหลักฐานออกเป็นหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง โดยครูคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ดังนี้ ชั้นต้นเป็นหลักฐานที่ยังไม่ผ่านการตีความ ส่วนหลักฐานชั้นรองคือ หลักฐานที่ผ่านการตีความและสรุปมาแล้วอย่างเช่น หนังสือประวัติศาสตร์ หรือพระราชพงศาวดารต่าง ๆ

ขั้นสรุป

4. การสรุปผล (10 นาที)

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์
2. ครูแจกใบงานที่ 1 เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนทุกกลุ่มและปฏิบัติตามคำสั่งในใบงานเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อเสร็จแล้วนำไปงานส่งครูและนำชื่อกลุ่มมาจับฉลากเพื่อนำเสนอผลงานจากใบงานของแต่ละกลุ่ม

5. การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง (20 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอข้อมูลหรือข้อคำตอบในใบงานของแต่ละกลุ่ม ทีละข้อจนครบทุกกลุ่ม
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคำตอบในใบงานเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน

9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

- ภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- แหล่งค้นคว้าอื่น ๆ นอกห้องเรียน

10. การประเมินผล

หัวข้อการประเมิน	วิธีการวัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1.กำหนดประเด็นการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้	ใบงาน	กำหนดประเด็นการศึกษาการศึกษา	กำหนดประเด็นการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์	กำหนดประเด็นการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องแต่	กำหนดประเด็นการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ไม่ชัดเจน

		หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องครบถ้วน	ไทยได้ถูกต้องและชัดเจนแต่ไม่ครบถ้วน	ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	
2. คั่นคว่ำรวบรวมข้อมูลเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้	ใบงาน	คั่นคว่ำรวบรวมข้อมูลเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องชัดเจน และครบถ้วน	คั่นคว่ำรวบรวมข้อมูลเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน	คั่นคว่ำรวบรวมข้อมูลเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	คั่นคว่ำรวบรวมข้อมูลเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างเป็นระบบ	ใบงาน	วิเคราะห์จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างเป็นระบบถูกต้องและครบถ้วน	วิเคราะห์จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างเป็นระบบได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างเป็นระบบ	วิเคราะห์จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยไม่เป็นระบบ
4. สรุปข้อมูลการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย	ใบงาน	สรุปข้อมูลการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องชัดเจนและ	สรุปข้อมูลการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องชัดเจนแต่ไม่	สรุปข้อมูลการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	สรุปข้อมูลการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยไม่ชัดเจน

		ครบถ้วน	ครบถ้วน		
5.นำเสนอการ จำแนก หลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ไทย	ใบงาน	นำเสนอการ จำแนก หลักฐาน ทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน และ ครบถ้วน	นำเสนอการ จำแนก หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง ชัดเจนแต่ไม่ ครบถ้วน	นำเสนอการ จำแนก หลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	นำเสนอการจำแนก หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ไม่ชัดเจน

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ใบงานที่ 2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์

1. ประวัติศาสตร์สำคัญอย่างไร

2. จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 10 หลักฐาน ให้นักเรียนประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานตามตารางดังต่อไปนี้

ชื่อภาพ	ข้อมูลที่ได้จากภาพ	ที่มาของภาพ		ช่วงเวลา	แหล่งข้อมูลในการศึกษา
		แหล่งข้อมูล	บุคคล		

3. จากตารางดังกล่าว ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

1. _____
2. _____
3. _____

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พื้นถิ่น ดินแดนไทย

เรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติ

ไทยรายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย

รหัส ส 31102

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

จำนวน 2 คาบ

ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ

โรงเรียน ราชันนทอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.4 - 6/3 วิเคราะห์ประวัติและความเป็นมาของชนชาติไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
3. วิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
4. สรุปข้อมูลจากหลักฐานที่ได้ทำการศึกษาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
5. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้

3. สาระสำคัญ

แนวคิดในการศึกษาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยมีหลากหลายแนวความคิดและความสำคัญต่อถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยในปัจจุบัน ซึ่งยังขาดหลักฐานที่เป็นข้อสรุปว่าถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่ที่ใด จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักฐาน การวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ถิ่นเดิมของคนชนชาติไทย
- แหล่งกำเนิดของชนเชื้อชาติไทย

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย

- วิเคราะห์ ดีความ และเปรียบเทียบหลักฐานและแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง และการทำงานกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจ มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเองและมีความรักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย

5. ความเข้าใจที่คงทน

นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า ชนชาติไทยมีความเป็นมาและยิ่งใหญ่มาแต่โบราณและมีความเจริญรุ่งเรืองมานานเช่นเดียวกับชาติอื่น ๆ และมีนักประวัติศาสตร์ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของชนชาติไทยไว้หลากหลายแตกต่างกันดังนี้

- 1) แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่บริเวณมณฑลเสฉวน ตอนกลางของจีนปัจจุบัน
- 2) แหล่งกำเนิดของคนเชื้อชาติไทยเดิมนั้นอยู่แถบเทือกเขาอัลไต
- 3) แหล่งกำเนิดของไทยอยู่ทางตอนใต้ของแหลมอินโดจีน
- 4) คนไทยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน
- 5) แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่ทางตอนใต้ของจีน

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

6.1 การศึกษาข้อมูลว่าคนไทยมาจากแหล่งข้อมูลตามความสนใจ (งานกลุ่ม)

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

- 7.1 ชนชาติไทยมีความเป็นมาอย่างไร
- 7.2 การศึกษาความเป็นมาของชนชาติไทยมีความสำคัญอย่างไร
- 7.3 แนวคิดสำคัญในการศึกษาความเป็นมาของชนชาติไทยมีกี่แนวคิดอะไรบ้าง

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำ (คาบที่ 1)

1 ตั้งประเด็นปัญหา (10 นาที)

1. ครูนำแผนที่จะที่ตั้งถิ่นฐานและถิ่นเดิมของชนชาติไทย โดยใช้โปรแกรม Power Point มาให้นักเรียนดูและร่วมกันตอบคำถามว่า นักเรียนคิดว่า คนไทยมาจากไหน ถิ่นเดิมของคนไทยอยู่ที่ไหนจากแผนที่ดังกล่าว โดยคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนี้

- แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่บริเวณมณฑลเสฉวน ตอนกลางของจีนปัจจุบัน
- แหล่งกำเนิดของคนเชื้อชาติไทยเดิมนั้นอยู่แถบเทือกเขาอัลไต

- แหล่งกำเนิดของไทยอยู่ทางตอนใต้ของแหลมอินโดจีน
- คนไทยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน
- แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่ทางตอนใต้ของจีน

2. จากคำตอบของนักเรียนนั้น สะท้อนถึงประเด็นปัญหาที่นักเรียนเกิดความสงสัยว่า ถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่ที่ใด โดยจากคำตอบที่แตกต่างกันนั้น ให้นักเรียนที่มีคำตอบเหมือนกัน อยู่กลุ่มเดียวกัน โดยเป็นการจัดกลุ่มตามความสนใจของนักเรียน โดยแบ่งกลุ่มตามประเด็นคำตอบ โดยคาดคะเนคำตอบไว้ว่าอาจเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน

ขั้นสอน (คาบที่ 1)

2. การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล (30 นาที)

1. ครูนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อมูลหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับ ถิ่นเดิมของชนชาติไทย ให้แก่นักเรียนทั้ง 5 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับข้อมูลหลักฐานที่แตกต่าง กันออกไป ในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ภายในห้องเรียน

2. ครูชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแยกย้ายกันออกไปสำรวจ ข้อมูลให้ครบทั้ง 5 ศูนย์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้จนครบ แล้วจดบันทึกรายละเอียดข้อมูลที่ได้มาโดยละเอียดดังนี้

แนวคิดที่	ผู้คิดค้นแนวคิดนี้	ความน่าเชื่อถือของข้อมูลและหลักฐาน
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

3. วิเคราะห์หลักฐาน (10 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอหลักฐานหรือข้อมูลที่พบว่ามีหลักฐานชนิดใดบ้าง มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และสามารถตอบคำถาม หรือข้อสงสัยว่าคนไทยมาจากที่ ไหน ตามหัวข้อที่กลุ่มของตนเลือกไว้ได้หรือไม่อย่างไร

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลที่นักเรียนได้ศึกษาว่ามีความถูกต้องมากน้อยเพียงใดและสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากแหล่งอ้างอิงที่ครูเป็นผู้แนะนำแล้วมานำเสนอในคาบเรียนหน้าในรูปแบบป้ายนิเทศเคลื่อนที่ เรื่อง “จากจุดเริ่มต้น ถึงการเปลี่ยนแปลงของชนชาติไทย”

ขั้นสรุป (คาบที่ 2)

4. การสรุปผล (15 นาที)

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอป้ายนิเทศ เรื่อง “จากจุดเริ่มต้น ถึงการเปลี่ยนแปลงของชนชาติไทย” โดยจัดเป็นนิทรรศการขนาดย่อมที่โถงด้านล่างอาคารเรียน

2. ครูตั้งประเด็นซักถามนักเรียนว่าเห็นด้วยกับข้อมูลของกลุ่มใด โดยคาดคะเนคำตอบว่ากลุ่มใดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์ได้ดีและน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยให้นักเรียนให้เหตุผลประกอบว่าเหตุใดจึงเชื่อถือข้อมูลของกลุ่มนี้

5. การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง (35 นาที)

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ และนักเรียนในโรงเรียนที่สนใจ ชมนิทรรศการแล้วมีส่วนในการร่วมให้คะแนนผลงาน โดยแจกสติ๊กเกอร์รูปหัวใจ ให้ผู้เข้าชมนิทรรศการ ให้นำไปแปะไว้ที่ด้านหลังป้ายนิเทศที่ตนเองชื่นชอบมากที่สุด

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่มในรูปแบบของข้อความลงในใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย

9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

- แผนที่ยกตั้งถิ่นฐานและถิ่นเดิมของชนชาติไทย (โปรแกรม Power Point)
- ใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย
- เอกสารอ้างอิง

กัญญา ลีลาสัย (2544). **ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

กาญจณี ละอองศรี (2528). **ถิ่นกำเนิดคนไทย**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

ขจร สุขพานิช (2510). **สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. พระนคร : ศิวพร.

ชิน อยู่ดี (2511). **มูลกำเนิดคนไทย**. นิตยสารศิลปากร ปีที่ 12 เล่มที่ 4.

ชิน อยู่ดี (2512). **คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

10. การประเมินผล

หัวข้อการประเมิน	วิธีการวัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้	งานกลุ่ม	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องชัดเจนและครบถ้วน	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องชัดเจนแต่ไม่ครบถ้วน	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยไม่ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้	งานกลุ่ม	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องชัดเจนและครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องชัดเจนแต่ไม่ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์เรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้อย่างเป็นระบบ	งานกลุ่ม	วิเคราะห์เรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจนและครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้อย่างเป็นระบบถูกต้องชัดเจน	วิเคราะห์เรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจน	วิเคราะห์เรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยไม่ชัดเจน

4. สรุปข้อมูล เรื่อง ถิ่นเดิม ของชนชาติ ไทยได้	งานกลุ่ม	สรุปข้อมูล เรื่อง ถิ่นเดิม ของชนชาติ ไทยได้ถูกต้อง ชัดเจนและ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้องชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยไม่ ชัดเจน
5. นำ เสน อ ผลงาน ป้าย นิเทศและการ จัดนิทรรศการ	งานกลุ่ม	นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้องชัดเจน และครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้องชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้อง แต่ไม่ ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยไม่ ชัดเจน

ชื่อ..... เลขที่

ใบงานที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย

1. ตั้งสมมุติฐานถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย โดยสรุปว่าอย่างไร

แนวคำตอบ : สมมุติฐานที่ 1 บริเวณมณฑลเสฉวน ตอนกลางของจีนปัจจุบัน
 สมมุติฐานที่ 2 บริเวณเทือกเขาอัลไต ในประเทศมองโกเลียปัจจุบัน
 สมมุติฐานที่ 3 บริเวณตอนใต้ของจีนแถบมณฑลยูนนาน
 สมมุติฐานที่ 4 บริเวณคาบสมุทรทลายู เกาะสุมาตรา เกาะชวา
 สมมุติฐานที่ 5 บริเวณประเทศไทยปัจจุบัน

2. สมมุติฐานที่ไม่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบันแล้วคือ ข้อใด เพราะอะไร

แนวคำตอบ : ถิ่นกำเนิดแถบเทือกเขาอัลไต เพราะการเดินทางลงใต้ต้องผ่านทะเลทรายโกบีอันกว้างใหญ่ ยากยิ่งที่จะเป็นไปได้

3. สมมุติฐานที่มีการยอมรับมากในปัจจุบันคือข้อใด เพราะอะไร

แนวคำตอบ : บริเวณตอนใต้ของจีนแถบยูนนาน เพราะพบคนไทยทั่วไปบริเวณนั้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยการเรียนรู้เรื่องพื้นถิ่น ดินแดนไทย
ไทย รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย

เรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศ

รหัส ส 31102

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

จำนวน 2 คาบ ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ

โรงเรียน ราชันนทอาจารย์

สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.4 - 6/3 วิเคราะห์ประวัติและความเป็นมาของชนชาติไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยได้
2. ค้นคว้าและรวบรวมประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้
3. วิเคราะห์แยกแยะการตั้งถิ่นฐานของประเทศไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ได้
4. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้
5. นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้

3. สาระสำคัญ

การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความเจริญ และพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่ขยายตัวขึ้นเป็นบ้านเมือง แคว้น และอาณาจักรของชนชาติต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทยยังความเจริญสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยในอดีต
- การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของไทย
- วิเคราะห์และตีความหลักฐานและแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง และการทำงานกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจ มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง และรักความเป็นไทย

5. ความเข้าใจที่คงทน

นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนในดินแดนประเทศไทย ทำให้เราเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังนี้

ในระยะเริ่มแรกของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มนุษย์ยุคหิน พวกนี้มีการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ จะเร่ร่อนไปตามแหล่งที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ โดยล่าสัตว์ และหาอาหารจากธรรมชาติ อาศัยอยู่ตามถ้ำ ตามเพิงผา รู้จักทำเครื่องมือเครื่องใช้อย่างง่าย ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ทำจากหินกะเทาะ

ระยะเวลาด่อมานุษย์เริ่มรู้จักการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ สร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ และรู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความประณีตขึ้น เช่น ขวานหินขัด เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ต่อมาจึงพัฒนามาอยู่รวมตัวกันเป็นชุมชนต่าง ๆ รู้จักนำโลหะมาดัดแปลงทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมระหว่างชุมชนต่าง ๆ ซึ่งร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เหล่านี้ ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ทั่วไปในดินแดนประเทศไทย โดยการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ได้แก่

1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ภาคกลางและภาคตะวันตก
3. ภาคเหนือ
4. ภาคใต้
5. ภาคตะวันออก

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 โมเดลจำลองภาพการตั้งถิ่นฐานของแต่ละภาค (งานกลุ่ม)

7.คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

7.1 การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของไทยมีความสำคัญอย่างไร ?

7.3 การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของไทย อาศัยวิธีการใดในการศึกษา ?

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (คาบที่ 1)

1 ตั้งประเด็นปัญหา (10 นาที)

1. ครูนำภาพเครื่องมือหินกะเทาะที่ถ้ำผี ถ้ำปุงสูง ถ้ำผาชัน จังหวัดแม่ฮ่องสอนให้นักเรียนดูพร้อมแผนที่ประเทศไทย และถามคำถามว่าจากภาพที่นักเรียนเห็นกับแผนที่นั้นแสดงถึงความสอดคล้องกันในเรื่องใด โดยคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ดังนี้

- ภาพเครื่องมือหินกะเทาะนั้นแสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในดินแดนประเทศไทย

- ภาพเครื่องมือหินกะเทาะนั้นแสดงถึงภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตของคนไทย

2. จากภาพเครื่องมือหินกะเทาะที่ครูนำมาให้ดูนั้น ทำให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยในเรื่องการตั้งถิ่นฐานของประเทศไทยในภาคใดบ้าง ให้นักเรียนตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัยตามความสนใจ โดยคาดคะเนคำตอบ ว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ตามความสนใจในการตอบคำถามถึงการตั้งถิ่นฐานของไทย ที่แบ่งออกเป็น 4 ภาค

ขั้นสอน (คาบที่ 1)

1. การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล (30 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มตามความสนใจ ดังนี้

1) การตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือ

2) การตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3) การตั้งถิ่นฐานในภาคกลาง

4) การตั้งถิ่นฐานในภาคใต้

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานตามความสนใจจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ จากแหล่งข้อมูล ดังนี้

กัญญา ลีลาสัย (2544). ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.

ขจร สุขพานิช (2510). สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. พระนคร : ศิวพร.

ชิน อยู่ดี (2511). มุลกำเนิดคนไทย. นิตยสารศิลปากร ปีที่ 12 เล่มที่ 4.

ชิน อยู่ดี (2512). คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

2. วิเคราะห์หลักฐาน (10 นาที)

1. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลเรื่องกรตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ภูมิภาคของไทย	แหล่งข้อมูล / แหล่งที่มา	องค์ความรู้ที่ได้รับ
1.		
2.		
3.		
4.		

ตารางที่ 2 การวิพากษ์หลักฐาน หรือประเมินภายนอก

ประเด็นในการพิจารณา	ผลการประเมิน
1. ชื่อเสียงของผู้เขียนหรือผู้เรียบเรียงเอกสาร	
2. ความเชี่ยวชาญในด้านประวัติศาสตร์หรือในเรื่องที่เขียน	
3. ความน่าเชื่อถือของผลงาน ความคิดที่ผ่านมาของผู้เขียน	
4. ความน่าเชื่อถือของการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล	
5. ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของเอกสารหลักฐาน	
สรุป	

ตารางที่ 3 การวิพากษ์ข้อมูล หรือการประเมินภายใน

ประเด็นที่พิจารณา	ผลการประเมิน
1. ความสำคัญ ความน่าสนใจของเนื้อความ	
2. ความขัดแย้งของเนื้อความกับเอกสารอื่น	
3. ความตรง ความน่าเชื่อถือของเนื้อความ	
4. คุณค่าของเนื้อความ ในเอกสาร	
สรุป	

1. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์หลักฐานที่นักเรียนได้มาจากตารางดังกล่าวแล้วรวบรวมข้อมูลนั้น มาจัดทำเป็นโมเดลจำลองภาพการตั้งถิ่นฐานแต่ละภาคที่นักเรียนสนใจ

ขั้นสรุป (คาบที่ 2)

4 การสรุปผล (15 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนอธิบายความหมายของโมเดลที่จัดทำขึ้นมา ว่ารูปแบบลักษณะอะไรแทนสิ่งใด เช่น รูปปั้นคนแต่งกายด้วยชุดไทยแทนคนในภาคกลาง แม่น้ำในโมเดลแทนแม่น้ำสายใด เป็นต้น

5 การนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง (35 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน โมเดลของตนเอง พร้อมทั้งอธิบายให้

ฟังว่า โมเดลของนักเรียนนั้น ได้มาจากการค้นคว้าหาข้อมูลอย่างไร และแสดงถึงอะไรบ้าง

2. ครูให้นักเรียนร่วมกันตัดสินคะแนนว่ากลุ่มใดมีผลงานที่โดดเด่นมากที่สุด และมีการ

นำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด

9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

9.1 ภาพเครื่องมือหินกะเทาะที่ถ้ำผี ถ้ำปุงสูง ถ้ำผาชัน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.2 โมเดลจำลอง (ผลงานของนักเรียน)

10. การประเมินผล

หัวข้อการประเมิน	วิธีการ วัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. กำหนดหัวข้อในการ ทำโมเดลจำลอง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทย	ชิ้นงาน โมเดล	กำหนดหัวข้อ ในการทำโมเดล จำลองการตั้งถิ่น ฐานในประเทศไทย ได้ถูกต้อง ชัดเจนและ ครบถ้วน	กำหนดหัวข้อ ในการทำ โมเดลจำลอง ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทย ได้ได้ถูกต้อง ชัดเจนแต่ไม่ ครบถ้วน	กำหนดหัวข้อใน การทำโมเดล จำลองการตั้งถิ่น ฐานในประเทศ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	กำหนดหัวข้อใน การทำโมเดล จำลองการตั้งถิ่น ฐานในประเทศไทย ไม่ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องการตั้ง ถิ่นฐานใน ประเทศไทย	ชิ้นงาน โมเดล	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องการตั้ง ถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ ถูกต้องชัดเจน และครบถ้วน	ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เรื่องการตั้งถิ่น ฐานใน ประเทศไทย ได้ถูกต้อง ชัดเจนแต่ไม่ ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องการตั้ง ถิ่นฐานในประเทศ ไทยได้ชัดเจนและ ถูกต้องแต่ไม่ ชัดเจนและไม่ ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องการตั้ง ถิ่นฐานในประเทศ ไทยไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์เรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทย	ชิ้นงาน โมเดล	วิเคราะห์เรื่อง การ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ อย่างเป็นระบบ ถูกต้องชัดเจนและ ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง การตั้งถิ่นฐาน ในประเทศ ไทยได้อย่าง เป็นระบบ	วิเคราะห์เรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้แต่ ไม่เป็นระบบ	วิเคราะห์เรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยไม่ ชัดเจน

4. สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	ชิ้นงาน โมเดล	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้ ถูกต้องชัดเจนและครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ได้ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้ ถูกต้องแต่ไม่ชัดเจนและไม่ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยไม่ชัดเจน
5. นำเสนอโมเดล การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	ชิ้นงาน โมเดล	นำเสนอโมเดล การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีความสวยงาม น่าสนใจ และมีความคิดสร้างสรรค์	นำเสนอโมเดล การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีความสวยงาม น่าสนใจ แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์	นำเสนอโมเดลการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมีความสวยงามแต่น่าสนใจ และไม่มีความคิดสร้างสรรค์	นำเสนอ โมเดลการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยไม่มี ความสวยงาม

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาร่องรอยในอดีต	เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย	รหัส ส 31102
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556	จำนวน 2 คาบ
ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ	โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมายและความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติ ศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด

ส 4.1 4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. กำหนดประเด็นคำถามตามหลักวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
3. วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
4. สรุปและนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
5. นำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์หรือสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

3. สาระสำคัญ

วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นศึกษาและสืบค้นเรื่องราวของสังคมในอดีต โดยอาศัยร่องรอยที่มนุษย์ได้กระทำไว้และหลงเหลือเป็นหลักฐานในปัจจุบัน มีการตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือและคุณค่าของหลักฐาน และการวิเคราะห์ตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ความหมายของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
- คุณค่าและประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์

4.2 ทักษะกระบวนการ

- นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาทางประวัติศาสตร์
- วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อสืบค้นข้อมูล มีการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง มุ่งมั่นตั้งใจในการสืบค้นรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ตีความ สรุป และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง

5. ความเข้าใจที่คงทน

วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการที่สำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่มีความเชื่อถือได้มากที่สุด โดยอาศัยวิธีการที่เป็นระบบแบบแผน มีการตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือคุณค่าของหลักฐาน และการวิเคราะห์ตีความและสรุปข้อมูลทางประวัติศาสตร์

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 ผลงานการเขียนที่แสดงถึงการวิเคราะห์ภาพโบราณสถานโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- 6.2 ผลการทดสอบข้อความเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยเลือกตอบแบบถูกผิด
- 6.3 ผลงานการสรุปขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

- 7.1 การศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือควรใช้ขั้นตอนใดในวิธีการทางประวัติศาสตร์มาในการศึกษา
- 7.2 การตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างไรต่อการศึกษาประวัติศาสตร์
- 7.3 มีขั้นตอนใดของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเรื่องราวข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นักเรียนสนใจ

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูเล่าตำนานพญานาค ซึ่งเป็นตำนานแสดงความเชื่อทางพระพุทธศาสนาให้นักเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์จากประเด็นที่ครูกำหนดให้ เช่น
 - นักเรียนคิดว่า ตำนานพญานาคน่าเชื่อถือหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นสอน

3. ครูให้นักเรียนจับคู่วิเคราะห์ พร้อมทั้งแสดงเหตุผลเป็นประเด็น ๆ และสรุปลงในกระดาษที่ครูแจกให้ (กระดาษ A4) โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ
4. ให้ตัวแทนนักเรียนคู่ที่แสดงความคิดเห็นว่า น่าเชื่อถือออกมาร่วมแสดงความคิดเห็น ครูสรุปประเด็นสำคัญ แล้วจึงให้ตัวแทนนักเรียนคู่ที่แสดงความคิดเห็นว่า ไม่น่าเชื่อถือออกมาร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป

5. ครูสรุปสาระสำคัญจากที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น และอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการวิเคราะห์เรื่องราวของตำนานพญานาคที่เกิดขึ้นมาแล้วว่า เป็นจริงมากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องใช้วิธีการที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งตำนานพญานาค เป็นตำนานแสดงความเชื่อของชาวอีสานและชุมชนสองฝั่งโขงเกี่ยวกับสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมสำคัญ
6. ให้นักเรียนศึกษาขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ จากหนังสือเรียน แล้วครูอธิบายขยายความเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ ตามลำดับ ดังนี้
 - การตั้งประเด็นที่จะศึกษา
 - การรวบรวมหลักฐาน
 - การประเมินคุณค่าของหลักฐาน
 - การเลือกสรรและจัดความสัมพันธ์ของข้อมูล
 - การนำเสนอข้อมูล หรือการสังเคราะห์ข้อมูล
7. ให้นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์

การประเมินผลการเรียนรู้

หัวข้อการประเมิน	วิธีการ วัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่องหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ไทยได้		กำหนด ประเด็น ปัญหาเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง ครบถ้วน	กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ชัดเจนและ ถูกต้อง	หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ไม่ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้	ตรวจใบ งาน	ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เรื่องหลักฐาน ทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง และครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ชัดเจนและ ถูกต้อง	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้อย่างเป็นระบบ	ตรวจใบ งาน	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้อย่าง เป็นระบบ ถูกต้องและ ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้อย่างเป็น ระบบได้ถูกต้อง แต่ไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้อย่างเป็นระบบ	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ไม่ชัดเจน

4. สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย	ตรวจใบ งาน	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง และครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ถูกต้อง	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ไม่ชัดเจน
5. นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย	ตรวจใบ งาน	นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง ครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ถูกต้อง	นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ไม่ชัดเจน

ชื่อ..... ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 1 วิธีการทางประวัติศาสตร์

คำชี้แจง: ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย หน้าข้อที่ถูก และเขียนเครื่องหมาย หน้า

ข้อที่ผิด

1. สามารถนำวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งขึ้นมาศึกษาก่อนได้
2. การตีความหลักฐานจัดเป็นวิธีหนึ่งของวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์
3. การกำหนดปัญหาเป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาจะตัดสินใจว่าจะศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร
4. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร แหล่งค้นคว้าที่สำคัญคือสถานที่จริง
5. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรอาจจะศึกษาจากงานเขียนของนักโบราณคดี
6. การตรวจสอบหลักฐานไม่จำเป็นต้องรู้ว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นสร้างขึ้นหรือเขียนขึ้นเมื่อใด
7. หลักฐานที่ตรวจสอบพบว่าเป็นของปลอมส่วนใหญ่จะไม่นิยมนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า
8. การประเมินคุณค่าของหลักฐานคือ การพิจารณาว่าข้อมูลในหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด
9. ในการประเมินหลักฐานจำเป็นที่จะต้องนำแนวคิดในปัจจุบันมาตัดสินเรื่องราวในอดีตด้วย
10. การตีความหลักฐานคือการทำความเข้าใจว่าหลักฐานนั้นมีความหมายว่าอย่างไร มีข้อมูลอะไร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้เรื่องการศึกษาร่องรอยในอดีต	เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์
รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย	รหัส ส 31102
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556	จำนวน 2 คาบ
ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ	โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมายและความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัด ม.4 - 6 /1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
2. จำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้
3. วิเคราะห์ ตีความ และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
4. สรุปองค์ความรู้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
5. นำเสนอข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยได้

3. สาระสำคัญ

การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากหลักฐานเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่ต้องผ่านการวิเคราะห์ ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ความหมายของประวัติศาสตร์
- การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักฐาน
- การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง

5. ความเข้าใจที่คงทน

หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ เนื่องจากการศึกษาร่องรอยในอดีตต้องอาศัยการสืบค้นเรื่องราวอย่างเป็นระบบจากร่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ โดยสามารถจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้โดย การจำแนกตามยุคสมัย ได้แก่ หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานสมัยประวัติศาสตร์ การจำแนกตามลักษณะ ได้แก่ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และการจำแนกความสำคัญ ได้แก่ หลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง เพื่อให้ได้หลักฐานที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 แผนผังการจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 6.2 ใบงานที่ 2 เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์

7.คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

- 7.1 การจำแนกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์แต่ละประเภทมีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยอย่างไร ?
- 7.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์สามารถจำแนกออกเป็นกี่ประเภทอะไรบ้าง ?

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูนำภาพศิลาจารึก และภาพพระราชพงศาวดารกรุงเก่า มาให้นักเรียนดู
2. ครูตั้งคำถามเพื่อพัฒนาการคิด โดยตั้งประเด็นคำถามดังต่อไปนี้
 - จากภาพศิลาจารึกและหนังสือประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรีนั้น มีความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร
3. ครูคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ดังนี้
 - เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกัน
 - มีความแตกต่างกันเนื่องจากศิลาจารึกเป็นหลักฐานชั้นต้น
 - หนังสือประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรีเป็นหลักฐานชั้นรอง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 10 กลุ่มละ 4 – 5 คน แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตนเอง
2. ครูแจกรูปภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 1 รูปภาพ เท่า ๆ กัน แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาว่าภาพหลักฐานที่ได้มานั้นเป็นหลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานชั้นรอง
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมานำเสนอผลงานการแยกประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานชั้นต้น หรือหลักฐานชั้นรอง
4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายแหล่งสืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ว่ามีที่ใดบ้าง และมีวิธีการที่จะไปศึกษาได้อย่างไร

5. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มไปทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักฐานที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- ความสำคัญของภาพ
- ประเภทของภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์

6. นักเรียนนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานอกสถานที่

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์
2. ครูแจกใบงานที่ 2 เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ให้นักเรียนทุกกลุ่มและปฏิบัติตาม

คำสั่งในใบงานเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อเสร็จแล้วนำใบงานส่งครูและนำชื่อกลุ่มมาจับฉลากเพื่อนำเสนอผลงานจากใบงานของแต่ละกลุ่ม

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ
2. ใบงาน
3. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ม.4

การประเมินผลการเรียนรู้

หัวข้อการประเมิน	วิธีการวัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์		กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ไม่	หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ชัดเจน	หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ไม่ชัดเจน

ไทยได้		ไทยได้ถูกต้อง ครบถ้วน	ครบถ้วน	และถูกต้อง	
2. ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้	ตรวจใบ งาน	ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เรื่องหลักฐาน ทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง และครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ชัดเจน และถูกต้อง	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้อย่างเป็นระบบ		วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้อย่าง เป็นระบบ ถูกต้องและ ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้อย่างเป็นระบบได้ ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้อย่างเป็น ระบบ	วิเคราะห์เรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยไม่ชัดเจน
4. สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย		สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง และครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง	สรุปข้อมูลเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยไม่ชัดเจน

<p>5.นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย</p>		<p>นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง ครบถ้วน</p>	<p>นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ไทย ได้ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน</p>	<p>นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยได้ถูกต้อง</p>	<p>นำเสนอเรื่อง หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ ไทยไม่ชัดเจน</p>
---	--	--	--	--	---

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ใบงานที่ 2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์

1. ประวัติศาสตร์สำคัญอย่างไร

2. จงแยกคำต่อไปนี้ว่าเป็นหลักฐานประเภทใด โดยเขียนให้ตรงกับช่องที่กำหนดให้ จารึก พระพุทธรูป ลูกบิด ขวานหิน พงสาวดาร ไบบอก บันทึก จดหมายเหตุ หินกะเทาะ ซากไดโนเสาร์ หลุมฝังศพ หม้อ ซากพีช ซากสัตว์ จารึกแผ่นหิน จารึกโบราณ เจริญ พระขรรค์ชัยศรี ตำนาน ภาพเขียนสี ภาพเขียนในถ้ำ ฯลฯ

หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร	หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พื้นถิ่น ดินแดนไทย	เรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติไทย
รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย	รหัส ส 31102
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556	จำนวน 2 คาบ
ผู้สอน นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ	โรงเรียน ราชันนทาทจารย์ สามเสนวิทยาลัย
2	

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.4 - 6 / 3 วิเคราะห์ประวัติและความเป็นมาของชนชาติไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
2. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
3. วิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
4. สรุปข้อมูลจากหลักฐานที่ได้ทำการศึกษาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้
5. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยได้

3. สาระสำคัญ

แนวคิดในการศึกษาเรื่องถิ่นเดิมของชนชาติไทยมีหลากหลายแนวความคิดและความสำคัญต่อถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยในปัจจุบัน ซึ่งยังขาดหลักฐานที่เป็นข้อสรุปว่าถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่ที่ใด จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักฐาน การวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- ถิ่นเดิมของคนชนชาติไทย
- แหล่งกำเนิดของชนเชื้อชาติไทย

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย

- วิเคราะห์ ทัศนคติ และเปรียบเทียบหลักฐานและแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง และการทำงานกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจ มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเองและมีความรักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย

5. ความเข้าใจที่คงทน

นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า ชนชาติไทยมีความเป็นมาและยิ่งใหญ่มาแต่โบราณและมีความเจริญรุ่งเรืองมานานเช่นเดียวกับชาติอื่น ๆ และมีนักประวัติศาสตร์ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของชนชาติไทยไว้หลากหลายแตกต่างกันดังนี้

- แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่บริเวณมณฑลเสฉวน ตอนกลางของจีนปัจจุบัน
- แหล่งกำเนิดของคนเชื้อชาติไทยเดิมนั้นอยู่แถบเทือกเขาอัลไต
- แหล่งกำเนิดของไทยอยู่ทางตอนใต้ของแหลมอินโดจีน
- คนไทยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน
- แหล่งกำเนิดของชนชาติไทยอยู่ทางตอนใต้ของจีน

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

6.1 การศึกษาข้อมูลว่าคนไทยมาจากแหล่งข้อมูลตามความสนใจ (งานกลุ่ม)

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

7.1 ชนชาติไทยมีความเป็นมาอย่างไร

7.2 การศึกษาความเป็นมาของชนชาติไทยมีความสำคัญอย่างไร

7.3 แนวคิดสำคัญในการศึกษาความเป็นมาของชนชาติไทยมีกี่แนวคิดอะไรบ้าง

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (คาบที่ 1)

1. ครูนำแผนที่การตั้งถิ่นฐานและถิ่นเดิมของชนชาติไทย โดยใช้โปรแกรม Power Point มาให้นักเรียนดูและร่วมกันตอบคำถามว่า นักเรียนคิดว่า คนไทยมาจากไหน ถิ่นเดิมของคนไทยอยู่ที่ไหน จากแผนที่ดังกล่าว โดยคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนี้

- คนไทยมาจากทางตอนใต้ของจีน
- คนไทยมาจากเทือกเขาอัลไต

2. จากคำตอบของนักเรียนนั้น สะท้อนถึงประเด็นปัญหาที่นักเรียนเกิดความสงสัยว่าถิ่นเดิมของชนชาติไทยอยู่ที่ใด โดยจากคำตอบที่แตกต่างกันนั้น ให้นักเรียนที่มีคำตอบเหมือนกันอยู่กลุ่ม

เดียวกัน โดยเป็นการจัดกลุ่มตามความสนใจของนักเรียน โดยแบ่งกลุ่มตามประเด็นคำตอบ โดยคาดคะเนคำตอบไว้ว่าอาจเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน

ขั้นสอน(คาบที่ 1)

1. ครูนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อมูลภาพถ่าย หรือหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย ไปซ่อนไว้ในสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยชี้แจงกับนักเรียนว่าสถานที่ใดเป็นตัวแทนของบริเวณใดในแผนที่ ที่ครูนำมาให้นักเรียนดู เช่น บริเวณโรงอาหาร แทนตอนใต้ของจีน บริเวณหน้าเสาธง แทนภาคกลางของไทยในปัจจุบัน เป็นต้น

2. ครูชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแยกย้ายกันออกไปสำรวจข้อมูลตามสถานที่ภายในโรงเรียนที่ครูกำหนดไว้ แล้วจดบันทึกรายละเอียดข้อมูลที่ได้มาโดยละเอียด

3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอหลักฐานหรือข้อมูลที่พบว่ามีความสำคัญใดบ้าง มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด และสามารถตอบคำถาม หรือข้อสงสัยว่าคนไทยมาจากที่ไหน ตามหัวข้อที่กลุ่มของตนเลือกไว้ได้หรือไม่อย่างไร

4. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น เช่น ห้องสมุด บันทึกจดหมายเหตุ หรือจากหอสมุดแห่งชาติ เพื่อวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลที่นักเรียนได้ค้นพบมาว่ามีความถูกต้องหรือไม่แล้วมานำเสนอในคาบเรียนหน้า

ขั้นสรุป (คาบที่ 2)

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมาสรุปผลการศึกษาข้อมูลว่าคนไทยมาจากแหล่งใดตามที่แต่

ละกลุ่มได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมา

2. ครูตั้งประเด็นซักถามนักเรียนว่าเห็นด้วยกับข้อมูลของกลุ่มใด โดยคาดคะเนคำตอบว่ากลุ่มใดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์ได้ดีและน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยให้นักเรียนให้เหตุผลประกอบว่าเหตุใดจึงเชื่อถือข้อมูลของกลุ่มนี้

3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลงานการนำเสนอของนักเรียนแต่ละกลุ่มในรูปแบบของข้อความลงในใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย

การประเมินผลการเรียนรู้

หัวข้อการประเมิน	วิธีการ วัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1. กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่องถิ่นเดิม ของชนชาติไทยได้		กำหนด ประเด็น ปัญหาเรื่องถิ่น เดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้อง ครบถ้วน	กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่อง ถิ่นเดิม ของชนชาติไทยได้ ถูกต้อง	กำหนดประเด็น ปัญหาเรื่อง ถิ่นเดิม ของชนชาติไทยไม่ ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องถิ่นเดิม ของชนชาติไทย ได้	ตรวจใบ งาน	ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เรื่องถิ่นเดิม ของชนชาติ ไทยได้ถูกต้อง และครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องถิ่นเดิม ของชนชาติไทยได้ ได้ชัดเจนและ ถูกต้อง	ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเรื่องถิ่นเดิม ของชนชาติไทยได้ ไม่ชัดเจน
3. วิเคราะห์เรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติ ไทยได้อย่างเป็น ระบบ		วิเคราะห์เรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ อย่างเป็นระบบ ถูกต้องและ ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้อย่างเป็น ระบบถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้อย่างเป็น ระบบ	วิเคราะห์เรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติไทย ไม่ชัดเจน
4. สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติ ไทยได้		สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้องและ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติ ไทยได้ถูกต้อง	สรุปข้อมูลเรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติไทย ไม่ชัดเจน

5.นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชนชาติ ไทย		นำเสนอเรื่อง ถิ่นเดิมของชน ชาติไทยได้ ถูกต้อง ครบถ้วน	นำเสนอเรื่องถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้ถูกต้องแต่ ไม่ครบถ้วน	นำเสนอเรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติ ไทยได้ถูกต้อง	นำเสนอเรื่อง ถิ่น เดิมของชนชาติไทย ไม่ชัดเจน
--	--	---	---	---	--

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยการเรียนรู้เรื่องพื้นถิ่น ดินแดนไทย เรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย
 รายวิชา ประวัติศาสตร์ไทย รหัส ส 31102
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 คาบ
 ผู้สอน นางสาวปรารถนัย ใจสุทธิ โรงเรียน ราชันนทาทจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ตัวชี้วัด ม.4 - 6 / 3 วิเคราะห์ประวัติและความเป็นมาของชนชาติไทย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยได้
2. คำนวณและรวบรวมประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้
3. วิเคราะห์แยกแยะการตั้งถิ่นฐานของประเทศไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ได้
4. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้
5. นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้

3. สาระสำคัญ

การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยในสมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความเจริญ และพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่ขยายตัวขึ้นเป็นบ้านเมือง แคว้น และอาณาจักรของชนชาติต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทยยังความเจริญสืบเนื่องมามาจนถึงปัจจุบัน

4. สาระการเรียนรู้

4.1 ความรู้

- การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทยในอดีต
- การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

4.2 ทักษะกระบวนการ

- การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของไทย
- วิเคราะห์และตีความหลักฐานและแนวคิดเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุผลด้วยความสามารถของตนเอง และการทำงานกลุ่มด้วยความร่วมมือร่วมใจ มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง และรักความเป็นไทย

5. ความเข้าใจที่คงทน

นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนในดินแดนประเทศไทย ทำให้เราเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังนี้

ในระยะเริ่มแรกของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มนุษย์ยุคหิน พวกนี้มีการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ จะเร่ร่อนไปตามแหล่งที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์ โดยล่าสัตว์ และหาอาหารจากธรรมชาติ อาศัยอยู่ตามถ้ำ ตามเพิงผา รู้จักทำเครื่องมือเครื่องใช้อย่างง่าย ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ทำจากหินกะเทาะ

ระยะเวลาต่อมามนุษย์เริ่มรู้จักการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ สร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ และรู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีความประณีตขึ้น เช่น ขวานหินขัด เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ต่อมาจึงพัฒนามาอยู่รวมตัวกันเป็นชุมชนต่าง ๆ รู้จักนำโลหะมาดัดแปลงทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมระหว่างชุมชนต่าง ๆ ซึ่งร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เหล่านี้ ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ทั่วไปในดินแดนประเทศไทย โดยการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ได้แก่

1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ภาคกลางและภาคตะวันตก
3. ภาคเหนือ
4. ภาคใต้
5. ภาคตะวันออก

6. ชิ้นงาน / ภาระงาน

- 6.1 โมเดลจำลองภาพการตั้งถิ่นฐานของแต่ละภาค (งานกลุ่ม)

7. คำถามสำคัญสำหรับการเรียนรู้

7.1 การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของไทยมีความสำคัญอย่างไร ?

7.3 การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของไทย อาศัยวิธีการใดในการศึกษา ?

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ (คาบที่ 1)

1. ครูนำภาพเครื่องมือหินกะเทาะที่ถ้ำผี ถ้ำปุงสูง ถ้ำผาชัน จังหวัดแม่ฮ่องสอนมาให้ให้นักเรียนดูพร้อมแผนที่ประเทศไทย และถามคำถามว่าจากภาพที่นักเรียนเห็นกับแผนที่นั้นแสดงถึงความสอดคล้องกันในเรื่องใด โดยคาดคะเนคำตอบของนักเรียน ดังนี้

- ภาพเครื่องมือหินกะเทาะนั้นแสดงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในดินแดนประเทศไทย

- ภาพเครื่องมือหินกะเทาะนั้นแสดงถึงภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตของคนไทย

2. จากภาพเครื่องมือหินกะเทาะที่ครูนำมาให้ดูนั้น ทำให้นักเรียนเกิดข้อสงสัยในเรื่องการตั้งถิ่นฐานของประเทศไทยในภาคใดบ้าง ให้นักเรียนตั้งประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัยตามความสนใจ โดยคาดคะเนคำตอบ ว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม ตามความสนใจในการตอบคำถามถึงการตั้งถิ่นฐานของไทย ที่แบ่งออกเป็น 4 ภาค

ขั้นสอน (คาบที่ 1)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มตามความสนใจ ดังนี้

- 1) การตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือ
- 2) การตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 3) การตั้งถิ่นฐานในภาคกลาง
- 4) การตั้งถิ่นฐานในภาคใต้

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานตามความสนใจจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น หอสมุดแห่งชาติ แล้วจัดทำเป็นโมเดลจำลองภาพการตั้งถิ่นฐานของแต่ละภาคตามที่นักเรียนสนใจ

3. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์หลักฐานที่นักเรียนได้มาแล้วรวบรวมข้อมูลนั้น จัดทำเป็นรูปแบบของโมเดลจำลอง

ขั้นสรุป (คาบที่ 2)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนอธิบายความหมายของโมเดลที่จัดทำขึ้นมา ว่ารูปแบบลักษณะอะไรแทนสิ่งใด เช่น รูปปั้นคนแต่งกายด้วยชุดไทยแทนคนในภาคกลาง แม่น้ำในโมเดลแทนแม่น้ำสายใด เป็นต้น

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน โมเดลของตนเอง พร้อมทั้งอธิบายว่าโมเดลของนักเรียนนั้น ได้มาจากการค้นคว้าหาข้อมูลอย่างไร และแสดงถึงอะไรบ้าง

3.ครูให้นักเรียนร่วมกันตัดสินคะแนนว่ากลุ่มใดมีผลงานที่โดดเด่นมากที่สุด และมีการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด

การประเมินผลการเรียนรู้

หัวข้อการประเมิน	วิธีการวัดผล	เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน			
		4	3	2	1
1.กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้	การนำเสนอ	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ถูกต้องครบถ้วน	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ถูกต้อง	กำหนดประเด็นปัญหาเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยไม่ชัดเจน
2. ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้	การนำเสนอ	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ถูกต้องและครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยได้ชัดเจนและถูกต้อง	ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเรื่องการจัดถิ่นฐานในประเทศไทยไม่ชัดเจน

3. วิเคราะห์เรื่อง การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้ อย่างเป็นระบบ	การ นำเสนอ	วิเคราะห์เรื่อง การตั้งถิ่นฐาน ในประเทศไทย ได้อย่างเป็น ระบบถูกต้อง และครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ อย่างเป็นระบบ แต่ไม่ครบถ้วน	วิเคราะห์เรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ อย่างเป็นระบบ	วิเคราะห์เรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยไม่ ชัดเจน
4. สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้	การ นำเสนอ	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐาน ในประเทศไทย ได้ถูกต้องและ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	สรุปข้อมูลเรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ ถูกต้อง	สรุปข้อมูลเรื่อง การ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยไม่ ชัดเจน
5. นำเสนอเรื่อง การตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทย	การ นำเสนอ	นำเสนอเรื่อง การตั้งถิ่นฐาน ในประเทศไทย ได้ถูกต้อง ครบถ้วน	นำเสนอเรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ ถูกต้องแต่ไม่ ครบถ้วน	นำเสนอเรื่องการ ตั้งถิ่นฐานใน ประเทศไทยได้ ถูกต้อง	นำเสนอเรื่องการตั้ง ถิ่นฐานในประเทส ไทยได้ไม่ชัดเจน

ภาคผนวก จ

ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์

- ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน
ของกลุ่มทดลอง
- ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน
ของกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 14 ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของกลุ่ม
ทดลอง

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	7	9	21	10	12
2	10	12	22	6	8
3	7	9	23	5	8
4	9	12	24	7	9
5	8	9	25	8	10
6	10	11	26	9	10
7	7	9	27	8	9
8	8	10	28	8	11
9	8	13	29	7	8
10	9	10	30	7	10
11	7	10	31	6	9
12	8	11	32	10	12
13	10	13	33	11	13
14	5	10	34	9	11
15	7	9	35	8	10
16	4	7	36	6	12
17	9	10	37	5	8
18	10	12	38	8	8
19	11	13	39	9	10
20	8	10	40	10	12

ตารางที่ 15 ความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ก่อนและหลังเรียนของกลุ่ม
ควบคุม

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	6	7	21	9	9
2	8	9	22	7	9
3	7	8	23	8	8
4	8	8	24	9	9
5	9	9	25	11	10
6	7	8	26	5	8
7	9	10	27	8	8
8	8	10	28	7	8
9	6	7	29	9	11
10	7	8	30	5	9
11	7	7	31	8	8
12	8	8	32	7	10
13	6	8	33	10	11
14	6	8	34	7	8
15	10	11	35	8	8
16	7	9	36	7	7
17	6	7	37	9	8
18	8	8	38	7	7
19	9	9	39	5	6
20	8	9	40	9	9

ภาคผนวก ฉ

ความสามารถในการคิดสังเคราะห์

- ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง
- ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 16 ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลอง

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	7	9	21	5	8
2	8	8	22	7	9
3	6	9	23	8	10
4	9	11	24	8	11
5	6	9	25	7	9
6	9	9	26	6	8
7	10	12	27	9	10
8	5	8	28	5	7
9	7	9	29	8	9
10	9	11	30	4	7
11	5	7	31	8	10
12	9	12	32	9	11
13	6	9	33	7	9
14	8	7	34	6	9
15	6	9	35	9	9
16	8	10	36	10	14
17	9	10	37	5	9
18	10	13	38	7	10
19	5	8	39	8	10
20	7	9	40	6	13

ตารางที่ 17 ความสามารถในการคิดสังเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	9	10	21	8	9
2	7	8	22	4	6
3	6	8	23	7	7
4	5	7	24	5	6
5	8	9	25	8	8
6	6	7	26	9	9
7	9	10	27	7	8
8	6	7	28	10	9
9	8	8	29	6	6
10	7	7	30	8	9
11	8	8	31	6	5
12	8	8	32	8	8
13	7	8	33	9	10
14	9	9	34	4	6
15	8	7	35	6	6
16	7	8	36	8	7
17	7	7	37	9	9
18	9	9	38	5	6
19	10	9	39	5	5
20	6	7	40	8	7

ภาคผนวก ข

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC)

- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาแบบทดสอบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา
ของแบบวัดความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง ผู้จัดทำมีความประสงค์ที่จะนำแบบประเมินไปใช้ในการวิจัย เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินผล

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดไม่ตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้น

รายการประเมิน	ข้อที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	IOC
การตั้งประเด็นคำถาม สอดคล้องกับเนื้อหาทั้งหมด	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	+1	+1	+1	3	1.00
	3	+1	+1	+1	3	1.00
มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย และชัดเจน	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	+1	+1	+1	3	1.00
	3	+1	+1	+1	3	1.00
มีความสอดคล้องกับ ความสามารถในการประเมิน หลักฐานด้านต่าง ๆ ตามที่ระบุ ไว้	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	+1	+1	+1	3	1.00
	3	+1	+1	+1	3	1.00

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบวัดความสามารถในการคิดสังเคราะห์

ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง ผู้จัดทำมีความประสงค์ที่จะนำแบบประเมินไปใช้ในการวิจัย เรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และความสามารถในการคิดสังเคราะห์ โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินผล

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบในแบบวัดไม่ตรงกับจุดประสงค์ข้อนั้น

รายการประเมิน	ข้อ ที่	ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม	IOC
การตั้งประเด็นคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาทั้งหมด	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	0	+1	+1	3	0.68
	3	+1	0	+1	3	0.68
มีการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	0	+1	+1	3	0.68
	3	+1	0	+1	3	0.60
มีความสอดคล้องกับความสามารถในการคิดสังเคราะห์ด้านต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้	1	+1	+1	+1	3	1.00
	2	0	+1	+1	3	0.68
	3	+1	0	+1	3	0.68

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบความรู้พื้นฐานวิชาประวัติศาสตร์ไทย

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X

1. การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย พ.ศ. 2475 มีแนวความคิดอย่างไร
 - ก. ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของระบบกษัตริย์
 - ข. ได้รับอิทธิพลแนวความคิดแบบประชาธิปไตย
 - ค. ถูกชาติตะวันตกกล่าวหาว่าล้าสมัย
 - ง. ประเทศไทยต้องการเป็นชาติเอกราช
2. นายกรัฐมนตรีคนแรกของไทย คือใคร
 - ก. พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์)
 - ข. พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)
 - ค. จอมพล ป.พิบูลสงคราม (แปลก พิบูลสงคราม)
 - ง. พันตรีควง ภัยวงศ์
3. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงทำการปฏิรูปการปกครอง
 - ก. เตรียมรับการคุกคามจากชาติตะวันตก
 - ข. จัดหาตำแหน่งให้พระบรมวงศ์ศานุวงศ์และขุนนางผู้ใหญ่
 - ค. ประชากรเพิ่มมากขึ้น การปกครองระบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน
 - ง. ต้องการปลูกฝังการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน
4. “เมืองจำลองดุสิตธานี” จัดตั้งขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด
 - ก. เป็นสถานที่ฝึกกำลังทางทหาร
 - ข.ต่อต้านการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก
 - ค. เป็นโรงเรียนสอนประชาธิปไตยให้กับบุคคลทั่วไป
 - ง. เพื่อฝึกข้าราชการให้เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
5. “คณะราษฎร” มีจุดมุ่งหมายต้องการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดเป็นสำคัญ
 - ก. กฎหมาย
 - ข. ประมุขของประเทศ
 - ค. รูปแบบการปกครอง
 - ง. ลักษณะทางเศรษฐกิจ
6. เพราะเหตุใดจอมพลป. พิบูลสงคราม จึงใช้นโยบายชาตินิยมสร้างชาติ

ก. เพื่อขยายดินแดน	ข. ปลูกฝังให้คนไทยรักชาติ
ค. เอาใจประเทศให้คนไทยรักชาติ	ง. ขจัดอิทธิพลจากต่างชาติ

7. ข้อใดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสามารถเลี้ยงตนเองอยู่ได้
- มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์
 - คนไทยผลิตสิ่งของใช้ได้เอง
 - บ้านเมืองสงบไม่มีศึกสงคราม
 - ได้รับความช่วยเหลือจากชาติตะวันตก
8. เมื่อนักเรียนอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นักเรียนมีสินค้าประเภทของป่าอยู่ นักเรียนต้องทำอย่างไร
- วางขายที่ตลาด
 - นำไปขายให้พระคลังสินค้า
 - นำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่น
 - นำไปขายให้พ่อค้าชาวต่างชาติ
9. สนธิสัญญาเบาว์ริงที่ไทยทำกับอังกฤษในสมัยรัชการที่ 4 มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในเรื่องใดมากที่สุด
- รูปแบบการค้า
 - โครงสร้างทางเศรษฐกิจ
 - ระบบแลกเปลี่ยนสินค้า
 - การเกิดภาวะข้าวยากหมากแพง
10. สาเหตุในข้อใดที่ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในสมัยรัชกาลที่ 6
- เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่
 - การฉ้อราษฎร์บังหลวง
 - ความไม่สงบทางการเมือง
 - การยกเลิกการลงทุนของต่างชาติ
11. การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจสมัยรัชกาลที่ 7 ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลมากที่สุด
- ขายทุนสำรองทองคำ
 - การเก็บภาษีเงินเดือน
 - ตัดทอนรายจ่ายของรัฐบาล
 - ปลดราชการบางส่วน
12. ข้อใดเป็นลักษณะของสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- ยกเลิกเจ้าขุนมูลนาย
 - พระมหากษัตริย์เป็นเสมือนสมมติเทพ
 - ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ
 - มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

19. ข้อใดเป็นการสืบสานภูมิปัญญาไทย
- มาริโอ้ชอบเล่นกีตาร์คล้ายเคียดกับเพื่อนๆ
 - ตะขบชอบใส่เสื้อยืดเป็นชีวิตจิตใจ
 - ณเดชเรียนเปียขลุ่ยกับเด็กๆ ในหมู่บ้าน
 - นายหมากใช้เวลาว่างเล่น Facebook
20. ภูมิปัญญาทางการแพทย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน
- การสักยันต์
 - ศัลยกรรมความงาม
 - นวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์
 - หมอดูลายมือ
21. “ภาษีปากเรือ”ในสมัยรัชกาลที่ 3 หมายถึงอะไร
- บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยามีน้ำขึ้น-ลง ตามธรรมชาติ
 - เป็นท่าเรือที่มีการค้าขายเจริญรุ่งเรืองที่สุด
 - อากรพ่อค้าชาวต่างประเทศต้องจ่ายให้ไทยในการค้าร่วมกัน
 - เก็บภาษีตามขนาดของปากเรือสินค้า
22. กฎหมายที่รัชกาลที่ 1 ทรงโปรดเกล้าให้ตราขึ้นใหม่มีชื่อว่าอะไร
- กฎหมายอาญาแผ่นดิน
 - กฎหมายปกครองแผ่นดิน
 - กฎหมายรัฐธรรมนูญ
 - กฎหมายตราสามดวง
23. จุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 คือข้อใด
- ป้องกันการคุกคามจากชาวต่างชาติ
 - เพื่อพัฒนาคนเข้าสู่ระบบราชการ
 - ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม
 - ให้ทาสได้รับการปลดปล่อย มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
24. ข้อใดเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่ารัชกาลที่ 7 ทรงมีแนวคิดที่จะให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเมืองไทย
- การตั้งสภาที่ปรึกษา
 - การพัฒนาเทศบาล
 - การตั้งเสนาบดีสภา
 - เตรียมร่างรัฐธรรมนูญ
25. ธนาการของคนไทยเกิดขึ้นในสมัยใด
- รัชกาลที่ 2
 - รัชกาลที่ 3
 - รัชกาลที่ 4
 - รัชกาลที่ 5

26. ข้อใดเรียงลำดับของพระมหากษัตริย์ได้ถูกต้อง
1. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 2. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
 3. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 4. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- ก. 1-2-3-4
 - ข. 2-3-4-1
 - ค. 3-4-2-1
 - ง. 4-2-1-3
27. นายปรกรณ์ เคยเป็นไพร่หลังจากการยกเลิกระบบไพร่จึงได้เข้าเรียนหนังสือเมื่อจบจึงรับราชการเป็นขุนนางมีฐานะดี เหตุการณ์นี้แสดงถึงการปฏิรูปด้านใด
- ก. การปฏิรูปการศึกษา
 - ข. การปฏิรูปเศรษฐกิจ
 - ค. การปฏิรูปสังคม
 - ง. การปฏิรูปการปกครอง
28. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นรายได้หลักของประเทศได้มาจากแหล่งใด
- ก. เก็บภาษี
 - ข. ให้เช่าพื้นที่
 - ค. ค่าขายทางเรือ
 - ง. ค่าขายกับชาติตะวันตก
29. ขบวนการเสรีไทยคือองค์กรที่ทำหน้าที่ใดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2
- ก.ต่อต้านการครอบงำของประเทศญี่ปุ่น
 - ข.ต่อต้านประเทศอเมริกา
 - ค.ต่อต้านประชาธิปไตย
 - ง.ต่อต้านระบบเผด็จการทหาร
30. การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย พ.ศ. 2475 มีแนวความคิดอย่างไร
- ก. ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของระบบกษัตริย์
 - ข. ได้รับอิทธิพลแนวความคิดแบบประชาธิปไตย
 - ค. ภูมิภาคตะวันตกกล่าวหาว่าล้มสมัย
 - ง. ประเทศไทยต้องการเป็นชาติเอกราช

31. ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 สภาพบ้านเมืองเป็นอย่างไร
- ผู้คนล้มตายจำนวนมากเกือบสิ้นชาติ
 - คนไทยถูกจับเป็นเชลยเกือบหมดประเทศ
 - พม่าทำลายบ้านเมืองทุกแห่งทั่วราชอาณาจักร
 - บ้านเมืองแตกเป็นก๊ก เป็นเหล่าขาดศูนย์กลางการปกครอง
32. การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงใช้วิธีการใด
- เตรียมกำลังเพื่อยกไปตีพม่า
 - ประกาศอิสรภาพ ไม่ยอมอยู่ในอำนาจพม่า
 - รวบรวมกำลังให้พร้อม แล้วขับไล่พม่าให้ออกนอกประเทศ
 - ยอมอยู่ให้การปกครองของพม่าอยู่ระยะหนึ่งแล้วมาให้หมด
33. สมุหกลาโหมมีหน้าใด
- ดูแลกรมเวียง
 - ดูแลฝ่ายทหารและพลเรือน
 - ควบคุมฝ่ายทหารและหัวเมืองฝ่ายใต้
 - ควบคุมฝ่ายพลเรือนและหัวเมืองฝ่ายเหนือ
34. ข้อใดคือเมืองประเทศราชของไทยสมัยกรุงธนบุรี
- ลาว
 - พม่า
 - เวียงคานาม
 - จีน
35. ข้อใดไม่ได้อยู่ในวิธีการแก้ไขปัญหาความขาดแคลนข้าวปลาอาหารในระยะแรกสมัยกรุงธนบุรี
- ซื้อข้าวสารแจกจ่ายประชาชน
 - ขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่ม
 - สนับสนุนการทำนาปรัง
 - จำกัดจำนวนพ่อค้าชาวจีน
36. พระเจ้าตากสินมหาราชทรงฟื้นฟูด้านใดเป็นอันดับแรก
- สถาปไตยกรรม
 - วรรณกรรม
 - การศึกษา
 - พระพุทธศาสนา

37. การแบ่งชนชั้นในสมัยกรุงธนบุรี แบ่งออกเป็นกลุ่มใด
- ก. มุลนาย ไพร่ ทาส
 - ข. กษัตริย์ ขุนนาง สามัญชน
 - ค. กษัตริย์ พระสงฆ์ ไพร่สามัญชน
 - ง. ผู้ปกครอง ราษฎร ชาวต่างชาติ
38. สឹกโพธิ์สามต้น เกิดขึ้นที่จังหวัดใดในปัจจุบัน
- ก. ราชบุรี
 - ข. กาญจนบุรี
 - ค. พระนครศรีอยุธยา
 - ง. สุพรรณบุรี
39. การค้ากับกับประเทศใดที่ทำให้ได้กำไรมาก
- ก. อินเดีย
 - ข. จีน
 - ค. ชาติตะวันตก
 - ง. รัฐใกล้เคียง
40. ในสมัยกรุงธนบุรี ได้มีส่วนช่วยแก้ไขสถานการณ์ใดในเขมร
- ก. หวังพึ่งทางเศรษฐกิจ
 - ข. ความสัมพันธ์ทางการทูต
 - ค. ป้องกันเอกราชจากการโจมตี
 - ง. ให้ความช่วยเหลือเพื่อความมั่นคงภายในประเทศ
41. ไพร่หลวงคือ
- ก. ไพร่ที่ทำงานให้ราชการตลอดทั้งปี
 - ข. ผู้ที่ต้องทำงานให้ราชการปีละ 6 เดือน
 - ค. ไพร่ที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้กับมูลนาย
 - ง. ผู้ที่ไม่ต้องเข้าทำงานให้ราชการเพราะมีขุนนางเป็นเจ้านาย
42. ในสมัยกรุงธนบุรีชาติใดนำปืน 500 กระบอกมาแลกกับไม้ฝางของไทย
- ก. อินเดีย
 - ข. จีน
 - ค. ฝรั่งเศส
 - ง. ฮอลันดา

43. สมุดภาพไตรภูมิสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ใด
- เพื่อส่งเสริมงานศิลปะ
 - เพื่อให้ประชาชนสามัคคี
 - เพื่อบันทึกเหตุการณ์บ้านเมือง
 - เพื่อให้ราษฎรเข้าใจเรื่องนรก สวรรค์ โลกมนุษย์ ทำดีตามหลักพระพุทธศาสนา
44. วรรณกรรมเรื่องใดเขียนขึ้นสมัยธนบุรี
- ลิลิตพระลอ
 - ลิลิตตะเลงพ่าย
 - นิราศภูเขาทอง
 - นิราศเมืองพระยามหุภพไปเมืองจีน
45. ชัยชนะต่อพม่าในศึกกลางแก้ว ทำให้คนไทยเลิกหวาดกลัวพม่าด้วยเหตุผลใด
- ฝึกซ้อมการใช้อาวุธจนชำนาญ
 - ปิดล้อมข้าศึกให้ขาดเสบียงอาหาร
 - ใช้ทหารม้าจู่โจมในเวลากลางคืน
 - รอเวลาให้ถึงช่วงฤดูน้ำหลาก
46. ผู้ก่อการกบฏในสมัยกรุงธนบุรีคือใคร
- พระยาสุวรรณคโลก
 - พระยาพิชัยดาบหัก
 - พระยาสมุทร
 - พระยาสุรศรี
47. พระยาพิชัยดาบหักสมควรได้รับการยกย่องในด้านใด
- ผู้นำที่เก่งกล้า
 - ขุนพลผู้กล้าหาญ
 - กวีเอก ฝีปากคม
 - ขุนนางผู้ปราดเปรื่อง
48. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเสด็จไปนั่งสมาธิที่วัดใด
- วัดระฆังโฆสิตาราม
 - วันอรุณราชวราราม
 - วัดอินทารามวรวิหาร
 - วัดโมลีโลกยาราม

49. พระตำหนักเก๋งคู่ ในพระราชวังเดิม ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมใด
- อารยธรรมตะวันออก
 - อารยธรรมเขมร
 - อารยธรรมไทย
 - อารยธรรมตะวันตก
50. ผลดีที่เกิดขึ้นจากการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกคืออะไร
- พม่ายำเกรงพระบารมี ไม่กล้าบุกรุกโจมตี
 - ชาติตะวันตกมีความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ
 - การปกครองมีความต่อเนื่องเพราะใช้ระบบเดิม
 - บ้านเมืองกลับสู่ภาวะปกติสุข ไม่ต้องทำสงครามกับต่างชาติ
51. เพราะเหตุใดจึงต้องย้ายราชธานีจากธนบุรีมาอยู่กรุงเทพ
- การสัญจรไปมาสะดวก
 - เกิดโรคระบาดรุนแรง
 - พม่ารู้ช่องทางการโจมตีกรุงธนบุรี
 - สามารถขุดคูเมืองป้องกันกานโจมตีของข้าศึก
52. รูปแบบการปกครองที่มีลักษณะคล้ายกันของกรุงรัตนโกสินทร์ ธนบุรี และอยุธยา คือข้อใด
- มีการแขวนกระดิ่งร้องทุกข์ไว้หน้าประตูเมือง
 - แบ่งการปกครองเป็นกรมเวียง กรมวัง กรมคลัง กรมนา
 - จัดระเบียบการบริการราชการแบบเทศบาล
 - แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินเป็น กรมมหาดไทย กรมกลาโหม กรมเมือง กรมวัง กรมท่า กรมนา
53. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ข้อใด ที่ส่งผลให้กรุงรัตนโกสินทร์เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่วัฒนธรรม
- มีดินดอนปากแม่น้ำ
 - อยู่ใกล้ทะเลหรือปากอ่าว
 - มีลมตะเภาพัดผ่าน
 - เป็นเขตที่ราบลุ่ม
54. การปกครองส่วนกลางภายในราชธานีของสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- สมุหนายก
 - สมุหกลาโหม
 - สมุหเทศาภิบาล
 - สมุหราชองครักษ์

55. ข้อใดคือ การปกครองหัวเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- เมืองชั้นตรี เมืองชั้นโท เมืองชั้นเอก
 - หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก เมืองประเทศราช
 - เมืองลูกหลวง เมืองชั้นใน และประเทศราช
 - เมืองผู้รั้ง เมืองหน้าด่าน และประเทศราช
56. กฎหมายใดถูกปรับปรุงขึ้นสมัยรัชกาลที่ 1 เพื่อสร้างคุณธรรม เป็นระเบียบ ในสังคม
- กฎหมายตราสามดวง
 - กฎหมายจารีตนครบาล
 - ประมวลกฎหมายอาญา
 - กฎหมายพระธรรมนูญกรมศาสตร์
57. การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลใด
- รัชกาลที่ 3
 - รัชกาลที่ 5
 - รัชกาลที่ 7
 - รัชกาลที่ 9
58. ลักษณะการปกครองใดเป็นต้นแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่เกิดขึ้นสมัยรัชกาลที่ 5
- การสุขาภิบาลท่าฉลอม
 - มณฑลเทศาภิบาล
 - หมู่บ้าน
 - อบต.
59. การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย พ.ศ. 2475 มีแนวความคิดอย่างไร
- ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของระบบกษัตริย์
 - ได้รับอิทธิพลแนวความคิดแบบประชาธิปไตย
 - ถูกชาติตะวันตกกล่าวหาว่าล่าสมัย
 - ประเทศไทยต้องการเป็นชาติเอกราช
60. นายกรัฐมนตรีคนแรกของไทย
- พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์)
 - พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)
 - จอมพล ป.พิบูลสงคราม (แปลก พิบูลสงคราม)
 - พันตรีควง อภัยวงศ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปรางฤทัย ใจสุทธิ เกิดวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2529 ที่กรุงเทพมหานคร ภูมิลำเนา อยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนช่างตากุ้งีคอนแวนท์ มัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีวัดระฆังและสำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2553 ต่อมาได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันรับราชการครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ที่โรงเรียนราชันนทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ